

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

HARPUT KAYNAKLI BİR CÖNK ÜZERİNE
(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Birol AZAR

HAZIRLAYAN
Hamdi Taner TÜRK

ELAZIĞ-2019

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

HARPUT KAYNAKLI BİR CÖNK ÜZERİNE
(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Birol AZAR

HAZIRLAYAN
Hamdi Taner TÜRK

Jürimiz, tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Harput Kaynaklı Bir Cönk Üzerine (İnceleme-Metin)****Hamdi Taner TÜRK****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı****Elazığ-2019; Sayfa: VIII+220**

Halk bilimi, tarihin derinliklerinden bu güne, kültüre ışık tutan bir bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır. Bu görevini yerine getirirken de kullandığı en önemli materyallerin başında sözlü ve yazılı kaynaklar gelmektedir. Yazılı kaynakların başında da cönkler gelir. Cönkler ihtiva ettiği muazzam birikim ile dünden bugüne kültürel öğeleri taşıyan en önemli kaynaklardır. Bu anlamda cönkler bir yandan halk edebiyatına ışık tutarken bir yandan da yazıldığı dönemin dil özellikleri ve kültürel faaliyetlerinin belirlenmesine kaynaklık eder. Bunların yanı sıra meteorolojik olaylar, doğumlar ve ölümler gibi insan hayatını ilgilendiren ve yazıldığı dönemi aydınlatan bir ışık gibidir.

Cönkler halk edebiyatı, âşık edebiyatı ve tekke-tasavvuf edebiyatı örnekleri gibi edebî örneklerin yanı sıra dua, hutbe, büyü, halk hekimliği, halk veterinerliği gibi birçok sosyo-kültürel öğeyi de içinde barındırmaktadır. Bundan yola çıkarak geçmişe ait edebî ve kültürel değerleri tanımak ve tanımlamak için cönkler iyi tahlil edilmelidir.

Cönklerde halk edebiyatı ürünlerinin yanı sıra divân edebiyatı ürünleri de yer almaktadır. İnceleyeceğimiz cönte halk edebiyatı ve halk bilimi örnekleri unsurları çok fazla yer almaktadır. Bu cönkün okunup ağız ve dil özelliklerinin çıkarılması hal edebiyatı açısından yararlı olacaktır.

Halk edebiyatı için birer başvuru kaynağı diyebileceğimiz cönkler, Türk edebiyatının gelişim seyrini doğru bir şekilde tayin edebilmemiz için üzerinde çalışmaya değer eserlerdir.

Harput’ ta bir esnaf ve aynı zamanda antikacı olan bir kişiden elde edilen cönkü incelemeye çalıştık. Cönkü incelerken öncelikle Osmanlıcadan günümüz Türkçesine aktararak anlaşılabilir hale getirdik. Sonraki aşamada ise cönkteki şiirleri tasnif edip şekil ve muhteva yönüyle inceledik. Çalışmamızın birinci bölümünde cönk ve mecmua terimlerini açıkladık. Cönklerin özellikleri hakkında bilgi verdikten sonra cönklerin kültür ve tarihimizde cönklerin öneminden bahsettik.

Ayrıca cönkteki şiirlerin çevirilerine yer vererek onları edebî türler bakımından tasnif ettik ve halk edebiyatı bakış açısıyla incelemeye çalıştık. Çalışmanın sonunda ise orijinal metinleri verdik.

Anahtar Kelimeler: Cönk, Kültür, Halk Edebiyatı, Halk Bilimi

ABSTRACT**Master Thesis****On a Harput-Based Cönk (Review-Text)****Hamdi Taner TÜRK****Firat University****Social Sciences Institute****Department of Turkish Language and Literature****Elazığ-2019; Page: VIII+220**

Folklore has emerged from the depths of history to this day as a branch of science that sheds light on culture. The most important materials used in carrying out this task are oral and written sources. Cönkler is also the head of the written sources. Cönkler is the most important resource carrying cultural items from yesterday to today with its enormous accumulation. In this sense, cönkler on the one hand sheds light on folk literature, on the other hand, the language characteristics of the period in which it was written and sources the determination of cultural activities. In addition to these, meteorological events, births and deaths are like a light that concerns human life and illuminates the period in which it was written.

Cönkler contains many socio-cultural elements such as prayer, sermon, magic, folk medicine, folk Veterinary as well as literary examples such as folk literature, minstrel literature and tekke-sufi literature. In order to recognize and define the literary and cultural values of the past, cönkler should be well analyzed.

In addition to folk literature products, Divân literature products are included in the Cönklerde. The elements of folk literature and folklore examples are found in abundance in cönkte. It is useful for the literature of hal to read and remove the features of the mouth and language.

In order to accurately determine the course of development of Turkish literature, the cönkler, which we can call a reference source for folk literature, are works worth working on.

In Harput, we tried to examine the customs obtained from a person who was a tradesman and also an antiquarian. While studying the customs, we first made it understandable by translating it from Ottoman to modern-day Turkish. In the next stage, we classified the poems in the menu and examined them in terms of shape and content. In the first part of our study we explained the terms cönk and mecmua. After giving information about the characteristics of the customs, we talked about the importance of the customs in our culture and history.

In the second part of our study, we classified them in terms of literary genres and tried to examine them from the perspective of folk literature. In the third chapter, we tried to give the original text.

Key Words: Cönk, Culture, Folk Literature, Folklore

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
ÖN SÖZ	VII
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ.....	1
I. Cönk Terimi.....	1
II. Cönklerin Özellikleri.....	4
III. Mecmua Terimi.....	5
IV. Kültür ve Tarihimizde Cönk ve Mecmuaların Yeri.....	6
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. CÖNKÜN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	8
1.1. Cönkün Şekil Özellikleri.....	8
1.2. Cönkün Muhteva Özellikleri.....	9
1.3. Cönkteki Şiirler.....	11
1.3.1. Dîvân	11
1.3.2. Gazel.....	13
1.3.3. Koşma.....	41
1.3.4. Kalenderî	47
1.3.5. Tevhid.....	50
1.3.6. Na't.....	107
1.3.7. Türkü	114
1.3.8. İlahî.....	118
1.3.9. Semaî	124
1.3.10. Destanlar.....	126
SONUÇ	178
KAYNAKLAR.....	180
EKLER	190
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	190
Ek 2. Orijinal Metin Resimleri.....	191
ÖZ GEÇMİŞ	220

ÖN SÖZ

Cönkler, çoğunlukla şairi bilinmeyen şiirlerle birlikte türkü, mani, destan, fıkra, hikâye, dua, hutbe gibi yazanı belli olmayan manzum ve mensur ürünlerin yer aldığı, büyü ve gizli ilimlerle ilgili notlar, ilaç tarifleri, cönk sahibini ilgilendiren doğum-ölüm tarihleri, günlük hayatı kolaylaştıran bilgiler, dinî kaide ve öğütler gibi çeşitli ürünlerin bulunduğu not defterleridir.

Muhtevalarında barındırdıkları ürünler sebebiyle edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu dolduran cönkler, saklı kalmış çeşitli bilgi ve metinleri edebiyatımıza kazandıran en önemli kaynaklardan biridir. Manzum ve mensur metinlerin mukayeseli şekilde oluşturulmasında bir nüsha olarak edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olan cönkler, manzum ve mensur metinlerin tek nüshası, tarihi olay ve olguların tek tanığı şeklinde asıl kaynak görevi de üstlenmektedirler.

“Kırk ambar” olarak da adlandırılabilen cönkler hakkında yapılacak çalışmalar, klâsik edebiyatımıza, halk edebiyatımıza ve edebiyat tarihimize önemli derecede katkılar sağlayacaktır. Amacımız, öncelikle bir eseri daha gün yüzüne çıkarmaktır. Bunun yanı sıra diğer amacımız ise halk edebiyatı sözlü anlatım ürünlerini edebiyat sahasına kazandırmak ve günlük hayattan izlerin kayıtlarını satır aralarında takip ederek günümüze ışık tutmaktır. Çalışmamızın giriş kısmında cönk ve mecmua terimi hakkında geniş bir bilgi verdik. Cönk ve mecmuaların kültür tarihimizdeki yerine ve önemine değinmeye çalıştık. Harput kaynaklı bir cönkün çeviri ve incelemesini yaparak, halk edebiyatı açısından değerlendirmeye çalıştık. Bu çalışmamda benden desteklerini esirgemeyen, hep yanımda olan, yakın alaka ve yardımlarını gördüğüm danışman hocam **Dr. Öğr. Üyesi Birol AZAR**’a samimi şükranlarımı arz ediyorum.

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.md.	: Adı geçen madde
a.g.t.	: Adı geçen tez
Akt.	: Aktaran
bkz.	: Bakınız
D.	: Divân
d.	: Doğumu
haz.	: Hazırlayan
M.	: Makale
Mad.	: Madde
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Mec.	: Mecmua
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.	: Tez
TDK	: Türk Dil Kurumu
v.	: Vefatı
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vr.	: Varak
vs.	: Vesâire
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

I. Cönk Terimi

Cönk denildiği zaman aklımıza ilk gelen alttan yukarıya doğru açılan, içerisinde folklorik ürünler bulunan defterleri anımsarız. İçerisinde yazıldığı dönemin pek çok özelliklerini yansıtan, sözlü kültürden yazılı kültüre geçişin ilk basamakları gibidir. Kaynaklarda cönkle ilgili pek çok tanım vardır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Saz şairlerinin, kendilerinin veya başkalarının şiirlerini derledikleri, uzunlamasına açılan, deri kaplı defter, sığırdili¹

Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü'nde cönk, "Saz şairlerinin en beğenilen şiirlerinin toplandığı defter² şeklinde tarif edilmektedir.

Türk Ansiklopedisi'nde cönk, "İçinde saz şairlerinin şiirleri bulunan uzunlamasına açılan defter³ şeklinde tarif edilmektedir.

Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü'nde cönk, "Başta halk şairlerinin şiirleri olmak üzere, çeşitli folklorik bilgilerin kaydedildiği ve uzunlamasına açılan, sırtı dar ensiz, deri kaplı defterler⁴ şeklinde tarif edilmektedir.

Edebiyat Sözlüğü'nde, cönk, " Eskiden, saz ozanlarının şiirlerini topladığı, kimi zaman başka saz ozanlarının şiirlerine de yer verdiği, eni boyuna göre uzun olan ve uzunlamasına açılan, deri kaplı şiir defteri"⁵ şeklinde tarif edilmektedir.

Yukarıda ismini zikrettiğimiz kaynaklarda defter olarak tanımlanan cönk, bu anlamın dışında başka anlamlara da gelmektedir. Ötüken Türkçe Sözlük'te, "Büyük yelkenli gemi. Halk şairlerinin şiirlerinin toplandığı, uzunlamasına açılan el yazması, dana derisi kaplı şiir defteri; dana dili; sıgır dili; köşe; şakacı, gülen yüzlü"⁶ şeklinde cönke birden çok anlam kazandırılmıştır.

Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü'nde cönk, "İçinde halk şairlerine ait eserlerin, türkü, mani, destan, fıkra, hikâye, dua, hutbe gibi yazanı belli olmayan anonim manzum ve mensur ürünlerin yer aldığı, aşağıdan yukarı doğru açılan, çoğu

¹ <https://sozluk.gov.tr/?kelime=>

² Seyit Kemal Karaalioglu, Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul 1983, s.151.

³ Türk Ansiklopedisi, C. 11, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1963, s. 212.

⁴ Doğan Kaya, Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Akçağ Yayınları, Ankara 2007, s. 188.

⁵ Ali Püsküllüoğlu, Edebiyat Sözlüğü, Özgür Yayınları, İstanbul 1996, s. 34.

⁶ Yaşar Çağbayır, Ötüken Türkçe Sözlük, Ötüken Yayınları, İstanbul 2007.

meşin kaplı/ ciltli el yazması defter/mecmua”⁷ şeklinde, hem defter hem mecmua olarak tanımlanmıştır.

Tarama Sözlüğü’nde cönk, “Uzunluğuna açılır yazma şiir mecmuası”⁸ şeklinde tarif edilmektedir.

Türk Lugatı’nda cönk, “Halk şairlerinin şiirlerini muhtevî mecmua ve kitap”⁹ şeklinde tanımlanmıştır.

İslam Ansiklopedisi’nde cönk, “Genellikle âşık edebiyatı, halk edebiyatı ve folklor ürünlerinin toplandığı anonim mahiyette bir mecmua türüdür”¹⁰ şeklinde tarif edilmektedir.

Kubbealtı Lugatı’nda cönk, “Boyu eninden uzun olup uzunlamasına açılan yazma halk şiiri mecmuası”¹¹ şeklinde tanımlanmış olup tırnak içinde “dibi düz yelkenli gemi” ifadesi de yer almaktadır.

Lugat-i Çağatâyî ve Türkî-i Osmânî’de cönk, “Gemi, sefine, mecmua”¹² şeklinde tanımlandıktan sonra, sözcüğün edebiyat terimi olarak mecmua anlamına geldiği belirtilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi’nde “Çoğunlukla Âşık Edebiyatı, Halk edebiyatı ve halkıyat ürünlerini ihtiva eden; uzunlamasına açılan, ensiz, uzun yazma mecmualara verilen ad”¹³ şeklinde tarif edildikten sonra yazma mecmua olarak tanımlama yapmasını şu sözlerle gerekçelendirilmektedir. “Esasen, cönklerin ve muhteva yönünden bunlarla benzeşen fakat biçim yönünden bilinen kitaplar gibi olan yazmaların genel adı mecmûadır. (...) Kütüphanelerdeki yazmalar arasında cönkler, esas itibariyle birer mecmua olarak değerlendirildikleri için mecmûa-i eş’ar adıyla fişlenmekte, gerek görülürse fişin bir köşesine “cönkür” notu konulmaktadır.”¹⁴ Sözlükte, “Ansiklopedik kaynakların hemen hepsinde cönk kelimesinin gemi anlamına geldiği kayıtlıdır” bilgisi verildikten sonra cönklerin neden gemilere benzetilmiş olarak adlandırılmış olabileceği hususunda bilgi verir: “Uzak doğu ülkelerinde kullanılan

⁷ Turan Karataş, Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Akçağ Yayınları, Ankara 2007, s. 87.

⁸ Tarama Sözlüğü II (C-D), TTK Basımevi, Ankara 1965, s.777.

⁹ Hüseyin Kâzım Kadri, Türk Lugatı, Türk dillerinin iştikaki ve edebi lugatları. Maârif Vekâleti, C.2, Ankara 1927, s. 347.

¹⁰ Orhan Şaik Gökyay, “Cönk”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, C.8, İstanbul 1993, s.73.

¹¹ Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı Lugatı, İstanbul 2005, s. 501.

¹² Şeyh Süleyman Efendi, Lugat-i Çağatâyî ve Türkî-i Osmânî, Türk Dilleri Araştırmaları, İstanbul 2003, s.142

¹³ Sabri Koz, “Cönk”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.2, Dergâh Yayınları, İstanbul 1977, s. 83-84-85.

¹⁴ Sabri Koz, a.g.md., s.83

gemilerle, uzunlamasına açılan bir mecmua olan cönkler arasında şekil bakımından bir benzerlik kurulmuş olabilir. Sayfalarında âşıklara ait şiirler (seyrek olarak da divân şairlerinin şiirlerine rastlanır.), dualar, büyücülükle ilgili notlar, ilaç tarifeleri, cönk sahibini ilgilendiren doğum-ölüm tarihleri, alacak verecek hesapları, anonim türkü, mani ve ilahiler, halk hikâyeleri ve daha birçok konuyla ilgili ürünler bulunan cönkler, içlerinde pek çok şeyi barındıran bu gemilere benzetilerek adlandırılmış olmalıdır.¹⁵

Orhan Şaik Gökyay'ın, yabancı dildeki sözlüklerden aktardıklarına göre cönk, Çin denizlerinde yelkenli gemiler için kullanılan genel bir addır. Dibi düz ve dört köşe olup pruvası, çıkıntılı başı-bodoslaması ve kış tarafı (pupası), dümeni muallâktadır. Dört köşe yelkeni bir seren üzerine gerilmiş ve bu serenin üçte biri ya da dörtte biri uzunluğunda asılıdır. Böylece eğri olarak sarmaktadır.¹⁶

Müjgan Cunbur, cönk için “Bilindiği üzere sırtı dar, eni geniş, uzunlamasına açılan bir kitap türüdür”¹⁷ tanımını yaptıktan sonra “günümüzün bloknotlarına benzer ve çoğunlukla yazma halindedir”¹⁸ şeklinde tanımlar.

Eski kütüphanelerimizde veya şahısların ellerinde baba yâdigârı, çoğu zaman anonim, el yazması birtakım kitapların olduğunu söyleyen Şükrü Elçin, bu kitapların şekil bakımından birer defterden başka bir şey olmadığını, bunların alttan yukarıya, uzunlamasına açılanlarına “cönk”, sağdan sola, soldan sağa, bugünkü eserlerde olduğu gibi tertip edilenlerine “mecnûa” adı verildiğini belirtmektedir.¹⁹

Saim Sakaoğlu'nun Mahmud Mes'ud Koman'dan aktardığına göre, “Cönk; türkü, mani, destan, koşma, şiir, bozlak, hikâye, atalar sözü, darb-ı mesel, ferman, buyrultu, duâ, hutbe, nefes, mersiye gibi millî, dinî, tasavvufî, felsefî, aşkî, manzûm ve gayr-i manzûm eserlerin eski zamanlarda toplanıp yazılmış olduğu mecmualara denir ki bunlar tûlânı açılır defter şeklindedir.”²⁰

Şakir Ülkütaşır'a göre “Bugünkü anlamıyla cönk, “türkü, mani, destan, koşma, atasözü, fıkra, hikâye, nefes, mersiye, ilâhi, dua, hutbe v.s. gibi millî, dinî (tasavvufî) şiir ve mensûreleri ihtiva eden el yazması dergi (mecnua)”dır.²⁸ Orta Asya ve gerek

¹⁵ Sabri Koz, a.g.md., s.83.

¹⁶ Orhan Şaik Gökyay, “Cönkler Üzerine”, Folklor ve Etnografya Araştırmaları, İstanbul 1984, s. 107-149;

¹⁷ Müjgan Cunbur, “Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri”, I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri, Ankara 1974, s. 69.

¹⁸ Müjgan Cunbur, a.g.b., s.69.

¹⁹ Şükrü Elçin, Halk Edebiyatı Araştırmaları, Akçağ Yayınevi, Ankara 2001, s.11.

²⁰ Saim Sakaoğlu, “Cönklerin Kültür Tarihimizdeki Yeri”, Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu (Elazığ, 5- 6 Mayıs 1986), s. 219; Mahmud Mes'ud (Koman), “Cönk” Adana Mıntıkası Maarif Mecmuası, 1(3), 15 Nisan 1928, s.3-4.

Anadolu Türkleri arasında Arapça ve Farsçanın revaçta olduğu devirlerde cönk kelimesi, yerini daha ziyade Arapça “sefine-gemi” adına terk ettiğini belirten Ülkütaşır, “İşte bundan sonradır ki, cönk kelimesi yerine, gerek doğrudan doğruya şiirleri, gerek lirlerle birlikte kısa hâl tercümelerini ihtiva eden yazma dergilerin hep “Sefîne-i şuarâ(ya da Sefîne’t-üş-şuarâ), Sefîne-i bülega, Sefîne nefâis, Sefîne-i rüesâ” olarak adlandırıldıklarına tesadüf ediyoruz. Maamafih, buna karşı cönk kelimesi, halk arasında günümüze kadar, özel anlamını tamamen muhafaza etmiştir.”²¹ demektedir.

Yukarıdaki kaynaklardan anlaşılabacağı üzere cönk kelimesi sözlük, ansiklopedi ve diğer kaynaklarda deri kaplı defter, şiir mecmuası, yelkenli gemi, el yazması defter, el mecmuası, sağdan sola açılan deri kaplı defter, sığır dili, dana dili, sefine-kârî, yazma kitap şeklinde adlandırılmaktadır.

Bu tanımlamalardan yola çıkarak cönkler, günlük yaşantıdan bilgilerin not edildiği, sosyal hayatın izlerini taşıyan bilgilerin yer aldığı, Dinî ritüellerin yer aldığı, eczacılık, çeşitli hastalıklar ve bunların tedavi yöntemlerinin yazıldığı, halk edebiyatına dair, destan, mani, ninni ve buna benzer edebi türler ile manzum ve mensur her türden edebi ürünlerin yer aldığı eserlerdir. Ayrıca çeşitli dualar, sihirle ilgili notlar, ilaç tarifleri, sahibini ilgilendiren doğum ve ölüm tarihleri, alacak verecek hesapları, anonim türkü, mani ve ilahiler, halk hikâyeleri ve daha birçok konu ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

II. Cönklerin Özellikleri²²

1. Cönkler genellikle besmele ile başlar ve “temmet” (tamamlandı) ifadesi ile son bulur.
2. Cönkler Arap harfleriyle yazılmışlardır.
3. Cönkler bazıları özel kâğıtlara (alíkurna, abâdi) olmak üzere en çok kullanılan yazı türleriyle kâleme alınırlar.
4. Cönkleri kâleme alanların bazılarının kültür ve eğitim seviyeleri düşük olduğu için, yazının imlâsı pek sağlıklı değildir. Birden fazla kişi tarafından yazılmış olabilir.

²¹ M. Şakir Ülkütaşır, a.g.m., s. 906.

²² <https://www.turkedebiyati.org/conk/>

5. Cönklerde belirli bir ölçü yoktur. Bu tür eserlerin hazırlanması sırasında cöngü yazarın zevki ve elinde bulunan kâğıtların boyutları ön plana çıkmaktadır.
6. Cönklerde bir konu sınıflaması yoktur.
7. Cönklerde şiir türleri veya şekillerinin başına koşma, türkü, ilahi, şarkı, gazel, destan, beyit, müseddes, vb. kavramlar yazılmaktadır. Ancak zaman zaman konu başlıkları ile şiirin birbirini tutmadığı gözden kaçmamaktadır.
8. Belli bir ebadı yoktur ve her cönkün ebadı farklıdır. 5 X 10, 15 X 23 cm. boyutunda olabilirler. Çoğunda sayfa rakamı yoktur.
9. Aralarında koparılmış sayfalara yahut cönkü okuyanlarca boş kısımlarına yazılmış özel notlara rastlanılır.
10. Cönklerde, halk şiirinin dışında divân şairlerinin şiirleri, ilaç tarifleri, gelecek ve nazarla ilgili bilgiler, bilmeceler ve çözümleri, yemek tarifleri, kişilerin doğum ölüm tarihleri, alacak-verecek hesapları, halk hikâyeleri, Karagöz metinleri, rüya tabirleri, hutbeler, mev'izeler, dualar ve salâvatlar, seyirname, fal, büyü, tılsım ve muskalar, ay tutulması, büyük yangınlar ve sel felaketleri, vefkler, mektuplar, tarihi olayları açıklayan kayıt ve tarihler, tekerlemeler görülür. Bu bakımdan cönkler, içinde her türlü mal bulunan gemilere benzetilmiştir.
11. Büyük şehirlerde yazılmış olan cönklerdeki yazıların çoğu okunaklı ve güzel hat ile yazılmıştır. Anadolu köylerde tutulan cönklerin yazı ve imlâsı bozuktur.

III. Mecmua Terimi

Eski kütüphanelerimizde veya şahısların ellerinde baba yadigârı, çoğu zaman anonim, el yazması birtakım kitaplar vardır. Bu kitaplar şekil bakımından birer defterden başka bir şey değildirler. Bunların alttan yukarıya, uzunlamasına açılanlarına cönk, sağdan sola, soldan sağa, bugünkü eserlerde olduğu gibi tertip edilenlerine mecmua adı verilir²³.

Sözlüklerde “ toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi”²⁴, “bir araya getirilmiş, toplanmış, cem edilmiş”, “bir araya getirilmiş, toplanmış varlık ve

²³ Şükrü Elçin, Türk Halk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara 2001, s.5

²⁴ Ferid Devellioğlu, Ansiklopedik Osmanlıca-Türkçe Lûgat, s. 596

nesnelerin tamamı, hepsi, cümlesi”²⁵, “toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler”²⁶olarak geçmektedir. Ferit DEVELLİOĞLU mecmua kelimesinin Arapça cem kökünden geldiğini söylemektedir. Mecmûalar genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır. Bunlar başlangıçta birçok bakımdan benzedikleri cönk gibi âyetler, hadisler, fetvâlar, dualar, hutbeler şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latîfeler, lugaz ve muammalarla ilâç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihi belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.²⁷ Klasik kültürde edebiyat terimi olarak da defter, türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap, şiir defteri anlamlarında kullanılmıştır.²⁸ Mecmuaların da cönkler gibi sosyal ve kültürel anlamda önemli bir yeri vardır. Gerek halkın içinden çıkması gerekse yazılmış olduğu döneme ait izler taşıması bakımından edebiyatımızın önemli yapı taşlarındandır.

IV. Kültür ve Tarihimizde Cönk ve Mecmuaların Yeri

Cönkler ve mecmualar halkın içinden çıkan ve o halkın kültürel anlamda yansımalarıdır. Ortaya çıkmış olduğu dönem itibariyle kültürel ve edebi anlamda pek çok ürün barındırmaktadır. Bir nevi sözlü kültürden yazılı kültüre geçişin bir birikimi olan cönkler yazılmış olduğu dönemin günlük yaşayış, dinî inanış, halk hekimliği, çeşitli ilaçlar, toplumsal olaylar, doğal afetler, hastalıklar, gelenek ve görenekler ile ilgili önemli ve değerli ürünlerdir.

“Halk bilimi, halka ait bütün kültürel unsurları inceleyen bilim dalı ise bu alanda en büyük kaynaklardan birisi de cönklerdir. Çünkü cönkler, başta halk edebiyatına ait ürünler olmakla birlikte sözlü folklor ürünlerini içinde ihtiva eden önemli kaynaklardır. Cönkler özellikle halk edebiyatının bir kolu olan âşık edebiyatına ait şiirleri içermektedir. Bu şiirlerin gün ışığına çıkarılması ile nice şairlerimizi ilk defa tanıyabileceğimiz gibi, bildiğimiz pek çok şairimizin de yeni yeni şiirlerini günışığına çıkarmış olacağız. Bu yolla, ayrıca eksik şiirlerin tamamlanması, son haneleri

²⁵ İlhan Ayverdi, Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük, II. Cilt: 1971. s.

²⁶ Şemsettin Sâmî, Kāmūs-ı Türkî: 1393. s.

²⁷ Mustafa Uzun, “Mecmua” Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (TDVİA), 2007, C. 28, s. 265-268

²⁸ Yaşar Aydemir, Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 Summer 7

bulunamadığı için kime ait olduğu bilinemeyen şiirlerin gerçek sahiplerinin ortaya konulması gibi problemler de çözülmüş olacaktır.”²⁹ İfadeleriyle Saim SAKAOĞLU, cönkün, halk bilimi ve kültürümüz açısından önemini belirtmiştir. Şükrü ELÇİN ise “Türk kültürünün sağlam kilometre taşları, kırk ambar kitapları”³⁰ “Cönkler, halk kültürünün; mecmualar, klasik kültürümüzün mahsulleridir. Cönklerde saz ve tekke şiirimizle folklorumuzu; mecmualarda ise Arap- Fars dili ve edebiyatlarının tesirinde medrese-mektep mensuplarının manzum, mensur, edebi, Dinî, tarihi, tasavvufî eserlerinden seçmeleri buluruz.”³¹ İfadeleriyle cönk ve mecmuaların farkından ve öneminden bahsetmiştir. Mustafa GÜRBÜZ ise “Derleme yöntemiyle meydana getirilmiş olan bu eserlerin kuşaktan kuşağa el değiştirerek oluşum sürecinin devam ettiği düşünüldüğünde, cönklerin aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı”³² olduğunu ifade eder.

²⁹ Saim Sakaoğlu, “Türk Saz Şiiri”, Türk Dili Dergisi, (Halk Şiiri Özel Sayısı), 1989, s.445-450

³⁰ Şükrü Elçin, Türk Halk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara 2001, s. 9

³¹ Şükrü Elçin, a.g.e., s. 5.

³² Mehmet Gürbüz, “Sözlü Kültür Belleğinde Bir Divân Şairinin İzleri: Cönklerde Nâbî”, Millî Folklor, S.95, 2012, s.55

BİRİNCİ BÖLÜM

1. CÖNKÜN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

1.1. Cönkün Şekil Özellikleri

Üzerinde çalıştığımız cönk, Elazığ Harput'ta antikacılık yapan bir şahıstan alınmıştır. Kahverengi meşin bir ciltle kaplanmış olan cönk toplam 20 varaktan oluşmaktadır. Cildin sırtında yıpranmalar mevcuttur. Şirazesı çok sağlam değildir. Cönkün sahibi olan kişinin evinde çıkan yangın neticesinde eser yıpranmış ve kısmi olarak tahrip olmuştur.

Cönte krem renkli kâğıt kullanılmıştır. Bu da yazıldığı yüzyıla uygunluk göstermektedir. Cönklerde genellikle “abadî” kâğıt kullanılmıştır. Cönkün sayfalarında ciddi rutubet lekeleri ve yıpranmalar; mürekkep dağılmaları, yangın isı vardır. Bu nedenle okunamayan yerler uzun çizgilerle “_____” gösterilmiştir.

Cönk rika hatla yazılmıştır ancak cönkü baştan sona muhtemelen aynı kişi kaleme almamıştır. Çünkü cönkün içerisinde iki farklı yazı stili bulunmaktadır. Cönte yazım birliği konusunda ciddi bir tutarsızlık vardır. Cönkün başından sonuna kadar rika hat kullanılmasına rağmen aynı kalemden çıkan yazılarda bile harflerin yazımında bir değişim vardır.

Cönteeki şiirler genellikle karışık olarak sıralanmıştır. Belirli bir düzen yoktur.

Cönte mensur kısımlara rastlanılmamakla birlikte genellikle manzum türler kâleme alınmıştır. Yazılış tarihi tam bilinmemektedir. Ancak metinlerin alt kısımlarında belirtilen notlardan hareketle 1285-1289 yılları arasında kâleme alındığı tahmin edilmektedir. Cönteeki tarihler şu şekilde geçmektedir.

___Yirmi dördün günü saat dokuz rahlarında tahrir olundu 6 Nisan 89. (hicrî)

Şekil açısından cönteeki şiirleri incelediğimizde Şiirler genellikle “aldı” ifadesiyle başlar. “Deyüp kesdi” ifadesiyle bitirilir. Şiirlerin bitiş kısmında “tamam” ifadesi de yer almaktadır.

1.2. Cönkün Muhteva Özellikleri

İncelediğimiz cönk Harput kaynaklı bir cönktür. Elazığ'ın önemli din âlimlerinden Hacı Muharrem Hilmi Efendi' nin kitaplığından Harput' ta antikacılık yapan Şamil YILMAZ' a intikal etmiştir. Elimizdeki eser, Hacı Muharrem Hilmi Efendi' nin o dönem Elazığ merkezde İstasyon Caddesi' nde bulunan Erdem Oteli' nin arkasındaki evinde çıkan yangın sonucunda kütüphanesinden kurtarılabilen bir cönktür. Yangın nedeniyle cönkün bazı sayfaları eksik, silik ve yanıktır. Bu nedenle bazı kısımlar okunamamıştır. Şamil YILMAZ' dan öğrendiğimize göre Hacı Muharrem Hilmi Efendi, Kadirî tarikatına mensup olup Kövenkli Hacı Ömer Baba'nın halifesidir ve Harput' un son ulemâlarından.

1964 senesi Aralık ayının dokuzunda Çarşambayı Perşembeye bağlayan gece, şafak vakti vefât etmiştir. Elazığ'da defnedilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız cönk, toplam 40 sayfa ve 20 varaktan oluşmaktadır. Cönkte sayfa numaraları sağ üst köşede yer almaktadır. Cönkün ne zaman yazıldığına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak, şiirlerde geçen tarihlerden yola çıkarak 17. Yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir.

Cönkü oluşturan şiirlerin büyük bir bölümü aruz ölçüsüyle yazılmış olmakla birlikte hece ölçüsüyle yazılmış olanlarda vardır. Cönkte mensur bölümler yer almamaktadır. Cönkün tamamı manzum bölümlerden oluşmaktadır. Şiirler , “tamam” anlamına gelen “Temmet” , deyüp kesdi, ibaresi ile tamamlanmıştır. “Bu da öyledir” anlamında, nakarat mısralarını ifade eden “Eyzan” kelimesi kullanılmıştır.

Cönkteki şiirlerin özelliklerine ve türlerine baktığımız zaman Âşık edebiyatına ait biçim ve türler(koşma, semaî, destan, divân, semaî, kalenderî) ile dinî ve tasavvufî Halk Şiirine ait(ilahi, tevhid, na't) türler çoğunluktadır. İncelediğimiz cönkte 1 divân, 26 gazel, 7 koşma, 4, kalenderî, 53 tevhid, 5 na't, 5 ilahi, 2 semaî, 3 türkü, 17 destan bulunmaktadır. Cönkte Allah' ın varlığını birliği anlatan şiirler çoğunluktadır. Kulun ne kadar günahkâr ve aciz olduğu belirtilir. Yüce Yaratıcıdan af ve mağfiret dilemek şiirlerde çok geçer. Şu beyiti örnek verecek olursak, “*Sana ma'lum çok günahlar işledim / Kul hatasız olmaz tövbe sultanım*”.

Şiirlerde Esma'ül Hüsna olarak: Allah, Hakk, Zülcelâl, Kerem, Mennan, Hennan, Rab, Hûda, Ahad, Mevla, Rahman, Celil, Settâr, Gaffâr isimleri geçmektedir. Şiirlerde Allah' ın her şeyden üstün olduğu anlatılmaktadır.

Kul ne yaparsa yapsın, ne günah işlerse işlesin tek kurtuluşun Allah olduğu sıkça zikredilmiştir. Ayrıca Kuran- Kerim’de ismi geçen peygamberlere övgülere de yer verilmiştir. Dört büyük kitaptan da bahsedilmiştir. Örneğin, “*Kabul et hacetin ya Rab dört kitab hakkı için / Biri Tevrat biri Zebur biri İncil biri Kur’an*”

Cönkte yer alan ilahi ve na’tlarda Hz. Muhammed (SAV)’ e duyulan sevgi anlatılmaktadır.

Koşma, semaî, destan, divân, semaî, kalenderî türlerinde ise genellikle konularına uygun şiirler kaleme alınmıştır. Şiirler beyitler halinde yazıldığı gibi dörtlük olarak yazılanlar da vardır. Cönkte yer alan divânda, Allah aşkından ve onun yaratma kudretinden bahsedilmektedir. Eserin içeriğinde bulunan gazellerde de konu pek farklı değildir. Dinî yönü ağır basan konular işlenmiştir. Örnek verecek olursak, “*Yüzümü kibleye dönüp çağırayım ya Celil / Kaldı beş vaktim kazaya gitdi gelmedi*” bir başka örnek olarak, “*Arzu halim budur efendim sana aşkına düşeli halim naçardır./ Ya ilahî sen beni insana muhtac eyleme*”. Allah’a sonsuz tevekkül şiirlerin ana temasını oluşturur. Cönkteki koşmalarda konu olarak beşerî aşk işlenmiştir. Sevgiliye duyulan aşk, muhabbet ve özlem anlatılmaktadır. Koşmaya örnek verirsek, “*Ne ağlarsın kara gözlüm / Gönül senden ayrılır mı, Bu güzellik sende iken Gönül senden ayrılır mı*” beyitini verebiliriz. Semâilerde daha çok aşk, ayrılık, gurbet konuları işlenmiştir.

Cönkteki destanlar hece ölçüsüyle yazılmıştır. Konu olarak savaş, kahramanlık, yemek gibi konular vardır. Özellikle savaşlarda Ermenilere karşı verilen mücadeleler şiirlerde geniş yer tutar. Köroğlu destanı, Genç Osman destanı, Destan-ı Mahbub, Destan-ı Kur’a, Destan-ı Medhiyye, Destan-ı Yemek, Destan-ı Pire, Hovarda destanı, cönkteki destanlardan başlıcalarıdır. Destanların sonunda “tamam” ya da “tamam oldu” ifadeleriyle destanlar sonlandırılmıştır.

Cönkteki türkölere baktığımız zaman sevgiliye duyulan aşk ve özlem, ordunun seferini anlatan türkölür vardır. Özellikle nakarat kısımlarında tekrar anlamına gelen “Eyzan” sözcüğü kullanılmıştır.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi cönkün 17. Yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir. Cönkteki şiirlerin alt kısımlarında __Yirmi dörtdün günü saat dokuz rahlarında tahrir olundu 6 Nisan 89. tarihlerine rastlamaktayız. Bu nedenle Cönkteki şiirlerde 17. Yüzyılın önemli şairlerinden Âşık Ömer, Âşık Kerem, Seyyid Nizamoğlu, Kuloğlu, Niyazi Mısırî ye ait beyit şeklinde alıntılar mevcuttur. Örnek verecek olursak, “*Eger âşık isen yâre sakın aklanma ağyare olmaz / Düş İbrahim gibi nare yananlara karar*”

olmaz (Niyazi Mısırlı), *Arzu halim budur efendim sana aşkına düşeli halim naçardır / Ya ilahî sen beni insana muhtac eyleme* (Âşık Ömer), *Kaşı keman beni mecnun eyledin / Bülbül gibi söyler dilin var senin* (Kuloğlu), *Eğer âşık isen yare / Sakın aldanma ağyare / Düş İbrahim gibi nare / Bu gülşende yanar olmaz* (Seyyid Nizamoğlu)

Cönkün bazı yerlerinde geçen “___Yirmi dördün günü saat dokuz rahlarında tahrir olundu 6 Nisan 89.” tarihinden hareketle, yazıldığı dönemin şairlerinin şiirlerinden alıntılar yapıldığı görülmektedir.

1.3. Cönkteki Şiirler

1.3.1. Divân

Divân sözcüğü Türkçe sözlükte kelime anlamı olarak, “Divân edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser.”³³ tanımıyla karşımıza çıkmaktadır. Divânın, halk edebiyatındaki tanımı ve özellikleri üzerine Mehmet YARDIMCI eserinde, “Halk şairleri arasında “Divânî” adı ile bilinen divân, âşık edebiyatı nazım şekillerinden olup aruzun fâilâtün/ fâilâtün/ fâilâtün/fâilün kalıbı ile söylenmiş şiirlerdir. Bu tür, halk şairlerinin divân şairlerine özenmesinden doğmuştur. Bu adlandırılış yalnız şiirin kalıbıyla değil ezgisiyle de ilgilidir. Özel bir ezgi ile genellikle Hüseyinî’ ye yakın bir makamla okunur. Bazı divânlar aruz ölçüsüyle yazılmış olmasına rağmen 15’li hece ölçüsüne uymaktadır. Bazılarında hece ölçüsünün 8+8=16’ lı kalıbına denk düşmektedir. Halk edebiyatındaki divânlar, divân edebiyatındaki murabbalarlabüyük ölçüde benzerlik gösterir.”³⁴ Cönkte yer alan divânda Allah’ın varlığından birliğinden, peygamberlerin ve Kuran- Kerim’ in yüceliğinden bahsetmektedir.

Divân

Bizi yokdan var iden subhan anadan doğmadı

Yaratdı Âdemi Havva yâri anadan doğmadı

Saf saf olub cennet içre huri gılman

Şüphemiz yokdur ol melekler anadan doğmadı

³³ <https://sozluk.gov.tr/?kelime=divan>

³⁴ Mehmet Yardımcı, Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri, İzmir, 2013, s335

Yüz yigirmi dört bin peygamber _____ üstündedir
Ehl-i din-i i'tikad olan Kur'an üstündedir

Yedi kat yer yedi kat göğe bir hayvan
_____ altında bir fil var ol fil anadan doğmadı

Kudretten bütün dünya mağrur oldu ibtida
Zerre zerre şems kamer gösterdi hem nida

Her biri etdi hikmet-i bar-i huda
Arş-ı kürsü saran ol sar anadan doğmadı

Der ki Yusuf ehl-i Dinî coş ider
Yedinci kat asuman abu derya coş ider

Mübtelai hatırımdan yer-i yar eksik değil
Hab cemalin görmeyeli ah-ı zar eksik değil

El çeküb kılsam feragat aşka seni rahat konmaz
Başında sevda dilde zahmet kalbde nar eksik değil

Seni bulayım der iken bu cihanda devleti
Ehl-i dil-i kâmiller ile daim eyleye sohbeti

Sen ider isen cahil ile ülfeti
Ya elinden ya dilinden bir zarar eksik değil

Gel nasihat dinler isen sana bir ____haber
Gel nasihat dinlemez isen sana çok ziyan değer

Zevk mi engine salma bek sakla âşık deflenin
Deryalarda bir muhalif ruzigar eksik değil

1.3.2. Gazel

Gazel sözcüğü Arapçadan gelme bir sözcük olup, gazelle ilgili kaynaklara bakacak olursak, Türk Dil Kurumu' nun dijital sözlüğünde “Divân edebiyatında 5-10 beyit arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan nazım biçimi.”³⁵ olarak geçmektedir. Farklı kaynaklardaki tanımlarına bakacak olursak: “Gazel, bir edebiyat terimi olarak, ilk beytinin mısraları birbiriyle, diğer beyitlerinin ikinci mısraları ilk beyitle kafiyeli, aynı vezinle söylenmiş, genellikle beş beyit ile dokuz beyit arasında şiirlerin yazıldığı bir nazım biçiminin adıdır. Bununla birlikte beyit sayısı 15'e kadar çıkan gazeller de görülür. Dört beyitli gazellere ise nadir olarak rastlanmaktadır. Gazelde kafiye düzeni kasîdede olduğu gibidir: aa, xa, xa, xa, xa. .

Gazelin başlıca konusu aşktır. Ancak farklı konularda yazılmış gazeller de vardır. Birer edebiyat terimi olmamakla birlikte çeşitli araştırmalarda ve yazılarda aşkın verdiği mutluluk ya da acıyı dile getiren gazellere âşıkane gazel, dünya zevklerinden söz eden gazellere rindâne gazel, doğrudan sevgilinin güzelliğinden ve ona duyulan arzudan bahseden gazellere şûhâne gazel, tasavvufî düşüncenin hâkim olduğu gazellere sûfiyâne ya da ârifâne gazel, felsefî gazellere de hikemî veya hakîmâne gazel adlarının verildiği görülmektedir. Halk edebiyatında da fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle dîvân, fe'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilün vezniyle selîs, mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlün vezniyle kalenderî, mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün vezniyle de semâ'î adı verilen gazeller yazılmıştır.”³⁶

Gazel

Gel nuş edelim saki peymâneleri

Âlemde olur ise canıma bir rehra

Eger âşık isen yâre sakın aklanma ağyare olmaz

Düş İbrahim gibi nare yananlara karar olmaz

En evvel cümleden cana cömerd merdane men çıkdın

Yoğ iken nam-ı nişanım daim iden safa erceze

³⁵ <https://sozluk.gov.tr/?kelime=gazel>

³⁶ <https://www.turkedebiyati.org/gazel.html>

Takırub serseri aşkı deli divâne men çıkdım
Bugün tığ-ı celalim var geçenler meydana gelsün

Hergün koç gibi kurban için meydana men çıkdım
Meni sanırlar Eşrefoğlu'yum ne Rumi'yim ne izn-i kum

Menim ol daim ol-baki göründüm sureta insan
Âşık Niyazi'nin Divânı

Gazel

Gözlerim yollarda kaldı kalbi ferahım gelmedi
Gönlümün goncası hem gitti şahım gelmedi

Yüzümü kıbleye dönüp çağırayım ya celil
Kaldı beş vaktim kazaya gitdi gelmedi

Ana rahminden düşeli sürmedim bir safa
Kulunum sana geldim umarım senden i'ta

Aldı Ömer

Arzu halim budur efendim sana aşkına düşeli halim naçardır.
Ya ilahî sen beni insana muhtac eyleme

Olur olmaz na halef na merde muhtac eyleme
Ol habibin fahri âlem Mustafa'nın aşkına

Gani idib beni sına ma düşmana muhtac eyleme
Cümlenin macbudu sensin sendedir devlet-i misal?

İstemem na murad elinden devlet hali Mennan
Kendi lütfundan kerem kıl ey kerim-i zülcelal.

Düşman değil hem yarana muhtac eyleme
Kıl inayet _____ bana hazret-i âdem aşkına

Cennet virgil bana arş-ı a'zam aşkına
Maizemzem hem dahi beytü'l-muazzam aşkına

Bab-ı lütfundan diğer bir cana muhtac eyleme
Binbir ismin sahibim _____ yokdur sana

Gece gündüz ağlayub budur niyazım sana
İns ve cin kurdile kuş cümlesi kuldur sana
Bu ömrü derdli idib dermana muhtac eyleme

Âşık Ömer

Padişahım bu güzellik kimseye kalmaz karar
Malı mülkü devlet-i dünyayı kör gözlerim

Mekteb-i irfanda arifân okur
Fehm ider gönünce de vakıf-ı esrar

Gönünce hub cemalin tutulur ay ve güneş
İhtimal-ı makbule olur sine, gönül dostuna ulaş

Gül cemalin görenler uşşakın bu yolda arar
_____ cismin senin âşıkların okuryazar

Gevher-i cana ve gönlümden hem sana kıldı nazar

Al yatak üzere duran ol halde verdim _____
Hayli demdir görmeyeli gönlümün eğlencesi

Aldı Ömer

_____ yanarım tuti dillim kemliğim yokdur sana
İlk unudulmazmış bir zamanda _____

Sevme her canı güzeli vasiyyet benden sana
Ben didim eller inanmaz yanarsa incitmez sana

Selim bıkmaz idim _____
Serimi meydan içinde kurban itdim ben sana

Gelir geçer tuti dillim nazar itmez kuluna
Ben günahım bilmezdim şahım dargındır bana

Dirki ömür dananım efendimi medh ider
Gamzesi cellad imiş günde yüz bin kan ider

Akibet dağlar başı âşıkâ mekân ider
Mansunum meydan içinde varım dargınım sana

Cihanda görmedim anın gibi yâri cefakâr-ı
Beni aglatdı dünyada varıb güldürdü ağyarı

Bulur selim ruz-ı mahşerde tutam ol yari
O zalim ile da'vamın nice vasl ile yari

Mirür eyler iken anda geçer _____
Arasat da bulamaz selim sıratda beklerim an

Aldı Kerem

Senin eylediğin ahd-ı eman
Eğri gitme sunam düz yürü

Güzeller içinde bir Aslıhan' sın
Kaşın gözün kirpiklerin düz yürü

Kaşın yağdır kirpiklerin ok itme
Bi vefasın vefan yok imiş

Senin derdin yüreğimde çok imiş
Yok imiş vefan servi dalım düz yürü

Kaşın yaydır kirpiklerin _____
Bir vefasın il (el) sözüne uyarsın

Niçin kirpiklerin dağa taşa sürersin
Taşa urma sunam yola düz yürü

Ben Kerem'in okuduğum yazarım
Hak da bilür öz canımdan bezerim

Derviş oldum şal giyip gezerim
Sizinan dilber düz yürü

Deyüb Kesdi

Her kim bana Han Aslım getirse
Han babam yerine bir han eylerim

Divâne gönlüme sürür getirse
Yeri var senin de mihman eylerim

Bağlasalar bir araya gelseler
Derdlinin halinden sorsalar

Herkesin sevdiğin virseler
Ben han olsan öyle divân eylerim

Asılıyım siyah zülfün teline
Kara bağrım delik delik delme

Kerem ider Han Aslı'mın yoluna
Bir canım var ana kurban eylerim.

Deyüb Kesdi

Ey ağalar gönül kuşu _____
Çıkar havada eğlenir

Gurbet ele düşen yiğit _____
Gözyaşını siler eğlenir

Budur gurbet elin hali _____
Teyessür söyler ozan dili

Sevdiği yârin cemali _____
Aklına düşer eğlenir

Meleşir koyun kuzular _____
Herkes sılasını arzular

Uzak düşününce menziller _____
Bir zaman kalır eğlenir

Çağırırım gani huda _____
Fırsat virme mihnete

Dertli Kerem gurbet ilde _____
Ah çeker ağlar eğlenir

Arabistan çöllerinde kulların Bağdad senin
Nur ile _____ eylemiş yolların Bağdad senin

Ta geçmişim ol sena hasbunallah için
Yekdirallah deyü çağruşur güllerin Bağdad senin

_____ öğinde hazır olur dolaşır pervaneler
_____ deyü ağlar ah _____

Başa çelenk sokunmuş baş kesen merdaneler
Kahramanları dağıdır yolların Bağdad senin

Sırat suyu mübah dirler başı bir gölden çıkar
Şahin suyu yaramaz dirler nice bel _____ yıkar

Altuni suyu hakka ihsan kibleye karşı akar
İlkbahar da coşa gelmiş sellerin Bağdad senin

Dir ki _____ şu cihanda çünkü ikram bendedir
Bir yana acem şahı kaç yiğitler demdedir.

Gelin ziyaret idelim imam A'zam andadır.
Araba Farisi karışmış dillerin Bağdad senin

Kerem

Kaşı keman beni mecnun eyledin
Bülbül gibi söyler dilin ne zamanın

Yakdın vücudum büryan eyledin
Turna gibi siyah telin ve zamanın

Kaşın çatub kirbiklerin atar senin
Leblerin bin altuna satar senin

_____ gaflete derdime derd katar senin

Yanağında _____ senin

Söyle canım firkat belih

Firkatınla kara bağrım delayım

Ey sultanım sana kurban olayım

Sarılacak ince belindir senin

Sevdiğim huyun da ne güzel Kerem dolu

Karalenmiş kaşların çare iki yerden

Söyle asudem söyle ne gördün benden

Ölürüm ayrılmam ta ebet senden

_____ etrafımı alsa _____

Senin için oldum derd iki yandan

Düşdüm âlemi Kerem bu çare

Onulmadı gitdi yürekte yâre

Bir buse lutf eyle bu sitemkâra

İstersen sinem yar güyerden

Tamam

İşte geldim himmet eyle

Şükür gördüm seni Tifliz

Bakdım sana arifiyyet

Şükür gördüm seni Tifliz

Siyah zülfün tarandı

Dilnar-ı hasretten yandı

_____ göründü
Şükür gördüm seni Tiflîz

Âşık garîb gelde böyle
Âşık oldum şal-ı tenî dile

Âşık oldum gonca güle
Şükür gördüm seni Tiflîz

Ne Kerem?

Her sabah her sabah çıkar arşa bakarım
On iki yıldız bir yere derilüb durır

Günahım çok deyü gaflet çekerim
Bir de vardım bakdım ömür defterlerim derulub durur

On iki yıldızın üçü terazi
Ülkere karışdı kendi birazı

Huzur-ı mahşerde tartarlar bizi
Bir de vardım bakdım terazi migan kurulub durır

Bir yapu yapılır Allah yapısı
Besmele ile açılır cennet kapusu

Benim kurducağım sırata köprüsü
Bir de vardım bir incecik kıl gerülüb durır

Getür diler bizi sırata geçmeğe
Gayrı bir yolun bu kadar dutub kaçmağa

Mü'min olan kullar başladı uçub geçmeğe
Günahkâr olan kullar yarub durır.

Kerem der ki eyduran dostlar
Dua iden geri dönsün sanalar

Bu dünyada saklı gizli olan sanlar
Hakkın divânında beyan olub durır

Varayın _____ şu safi şuvanı
Cennete sürdüler haram yemezi

Bu dünyada kılınmayan beş vakit namazı
Huzur-ı mahşerde kılınsa gerekdir

Yirmi dörtün günü saat dokuz rahlarında tahrir olundu 6 Nisan 89.

Aldı Ömer

Bir güzeller _____ şahı gördüm ayet-i Kur'an yazar
Nazar kıldım mah yüzüne sure-i rahman yazar

Bir iki ayet okudum gördüm anın emrini
Mekteb-i irfana girelim eyledim bir kere ah

Oturmuş taht üzere saçı leyla kendi şah
Âşık-ı sadık olanın katline ferman yazar

Derki Ömer girdüm yâri gezemir hublar ile
Hubların yanına almış salınur reftâr ile

Dem budur an bu saatde her biri bir kâr ile
_____ benim suret-i ayet-i Kur'an yazcu

Aldı Ömer

Öldürüb hak ile yoksan eyleyen sen ile beni
Kanlı zalim kan için uşşaka ra'nalık satan

İçürüb sermest-i hayran eyleyen senile beni
Lale gibi _____ doğ urub

Sünbül gibi perişan eyleyen senile beni
Güller ile bülbülün _____gül ola

Ömer'i nazile destan eyleye sen ile beni
Yedi iklim çar köşeyi görenler

Garibim sılaya gönderin beni
Gel gidelim senin ile bağçede hatır ile cümle

Hatır cumaş (cümle-cevmal) saf idelim _____bir yatakta yatalım senle
İbrişim kuşak çözölmüş belinden haberin var mı

Ömer ider hep gülmüşler âşıkların _____
Bağından gülleri dermişler bağından haberin var mı

Aldı Ömer

Yeşiller giyinmiş al yüze aklımı tar u mar etdi
Durabilmem ayak üzre

Beni mest iden _____
Kırmızı gül eyyamdır her biri bir sıramdur siyah kirpiğin çeşmim üzre

Perişan gönlüm perişan yine dilberden aldım nişan
Destinde kâküller perişan al yanak üzre

Ömer ider erdi ise hak muradın ise
Ferhad kaya deldi ise koyam dağı dağ üzere

Aldı Ömer

Kaçma benden sevdiğim
Destana vermem ben seni

Tende canım sağ iken düşmana vermem ben seni
Bir nur _____ gonca gülüne ben bilürem

Behçetin bağındalu sivaya virmem ben seni kadr mi?
Kapunda kul olmak gibi olur mu devlet bana

Kapunda artık bu cihanda olur mu izzet bana
Hanu asitanında görünür cennet bana

Öyle bil ki cihana vermem ben seni
Âşık-ı meftunlar hep lokman isterler

Bütün dünya malını tartub verseler
Değişmem bir kılını cihanda virmem ben seni

Osman ile Reyhan

İstemem tabibi lokmanı buldum
Gizli yarelere düşdüm ne dersin

Hakkın hikmetiyle ummana daldum
Bahar seli gibi coşdum ne dersin

Selam verdim selamını aldılar
Gönüldeki muradı mı bildiler

Bir kadehden ab-ı hayat virdiler
Aşk dolu tasını içdim ne dersin

Osman'ım iderse pirin medhini
Yandı yüreğim çıkmış dumanı

Hesab etdim yerin göğün katını
Hakkın hikmetine şaşdım ne dersin

Aldı Kız

Dün gece seyrimde oldum divâne
Vardığım kırkların yoludur yolu

El kavuşdurub durdum divâna
Virdiler bir kadeh doludur dolu

İçmişim doluyu sarhoşum vayem
Gizli sırlarımı kime söylemem

Aldı Ömer

Çün garib garib _____
_____ söyler dilleri bülbül

Âşıkdan _____
Açıldıkça dilleri bülbül

_____ coş eyler
Âşıkın gönlünü hoş eyler

Bade-yi aşkı nuş eyler
Şakıdıkça diline bülbül

Dolu ver bana saki
 _____ aşkın adaleti

Yoluna bülbül

Âşıklar dersini okuyub yarar.
 Pirim bana bugün eyledi nazar

Yetmiş iki millet hak diye gezer
 Cümlesi mevlanın kuludur kulu

Varın selam edin nazlı yârime
 Canlar mı dayanur ah uzarıma

Canım baba dinle benim sözüm
 Canım baba izin almağa geldim

Yanmada ateşlere benim özüm
 Canım baba izin almağa geldim

 Dşer mi ____ güzel şanıma

Gözlerinden kanlı yaşlar dkeyim
 Getür ellerini babam öpeyim

Bir beyit var

Taburlar çekildi can hisarına
Mevla kuvvet virsun cümle kuluna

Sen mi koyub devlet yoluna
Doldurdu cihana adaletini

Fişekler kuşanalı asker beline
Kesretle getürdi hakkı diline

Feda kıldık canı Allah yoluna
Alursa _____ emanetini

Binbaşımız Ali Rıza Efendi Kayseri
Canhisarı'na varıldı fırka rehberi

Sanki feth etdi Ali Hayberi
Bend etdi âleme _____

Askerler toplandı _____
Birbirine sarılıb hem ağlaştılar

Koyun kuzu misali meleştiler
Sarf itdi berâdet aradetini

Sazım söyler perde perde
İmtihan oluruz bu yerde

Kırkların mekânı nerde
Sen bir haber isterim

Aldı Oğlan

Seni gördüm de nazarımda
Yusuf-ı Ken'an bazarında

Bana sual mi sorarsın
Gördüm şehid mezarında

Aldı Kız

Âşıklar kendi halinde- Söylenir halkın dilinde
Ne varır kırkklar elinde – Senden bir isterim

Aldı Oğlan

Kurulur divân gördüm
Destimi bağlayub durdum

Bana sual mi sorarsın
Ellerinde kitab gördüm

Aldı Kız

Hızır ata bindirdi kızla yardımcı gönderdi
Dört kitabı kim indirdi senden bir cevap isterim

Pirimden nuş itdim anı bilürdim her _____
Bana sual mi sorarsın Cebrail indirdi kitabı

Âşıklar böyle dertli söylenur gider atlıdır
Cebrail kabili kanatlıdır senden bir haber isterim

Mevlam bizlere çok yardırdı çekdiğim ahile zardır
Bana sual mi sorarsın üç yüz kanadı vardır

Melaike nur gözedir cennet-i a'la bizedir
Kanadı kabil-i endazedir senden bir haber isterim

Pek denme dalma böyle bana yerden gökden söyle
Biri dünyayı tutmuş kusurun var kıyas eyle

Huda cümlemize yardır cümlemiz yeri dardır
Bu sözüm niçün bilmedin kanad kırı beraberdir

Ol nedir suya düşer ıslanmaz ol nedir at üstünde sallanmaz
Ol nedir yer altında paslanmaz ol nedir bu cihandan geçer hey

Güneşdir suya düşer ıslanmaz altındır yer altında paslanmaz
Ölüdür at üstünde sallanmaz ben-i âdemdir bu cihanda geçer hey

Ol nedir üçayaklı cam yok ol nedir kırkayaklı kalı yok
Yapmışdır üstadı var canı yokdur cümle âlem seyr eder köprüyü hey

Sac ayaktır üçayaklı canı yok köprüdür kırk ayaklı kalı yok
Yapmış üstadı var canı yok cümle âlem seyran ider köprüm hey

Ol nedir kendi kendine oldurur ol nedir _____ yol verir
Ol pınardır bu âlemi kaldırır cehennemdir heybet-i saçar hey

Ol nedir katarın çekmişdir cümle _____
Ol nedir derya ile cenk ider _____

Bu sıra kız cevap vermeyince dediği âşık bu yılandır
Oğlan _____ cevabın söylerse eyvah iderim kız iderse dedi

Yılandır katarın çekmişimdir Nil-i mübarek derya ile cenk ider
Çün sular ara imdada gider o deryanın _____ ider akar hey

Veriri mevlam yine bilürsen halimi imdad edecek zamandır bugün
Kalmadı takatım kardan tufandan _____ dağlar başı bir gün

Bu gece meskenim taş oldu
Gidebilmem halim yamandır bugün

_____ kırbamı suya daldırdım doldu deyü kaldırdım
Sana derim ey _____ aldıldım

_____ varmadım gonca gülün dermedim
Sana vermem canım arzu bileziğim görmedim

Aldı Kerem

_____ bi güzel gördüm gaziler
Şevki düşmüş hatır-ı can eline

Gördüm gönlümde danışdım
Bal dökülür dudağından diline

Kadir mevlam _____ etmiş halini
_____ dünya malını

Hadden çekmiş ince belini
Boyu benzer şimdi selvi dalına

Benim yârim incelerinden incedir
_____ goncadır.

Saçı sünbül topuğundan yücedir
Bir teline vermem dünya malına

İncimidir sedef midir dişleri
Kâlem ile çekilmiştir kaşları

Sağ yanında _____

Salındıkça diğer ince belini

Güzeller seyrana çıkmış

_____ sallanmış

Yürüyüşü _____ benzer

Gökyüzünde bölük bölük turnalar

Nedir sizin ahvaliniz haliniz

Yaz gelince yaylalarda gezişir

_____ sizin eliniz

Avcı görününce sizde şaşarsınız

Bingöl yaylasını birden geçersiz

Aldı Kerem

Kadir mevlam budur senden dileğim

_____ bahar yaz olsa

Günde _____

Askerin çok etsin _____ tır olsun

Günde bir tavuğum yumurtam salsun

Eyü katib gerek hesabım alsun

Bir dam dolu dahi göğercin olsa

Bir dam dolu ördek kaz olsa

Bin sefinem derya da _____

Yılda buzağım çoban işlesün
Beş yüz gence kaç dahi bin olsun

Kasavetli gönül asla karışmaz

Yokdur hal ile bunda durmamız
Kars gibi özü sulu düz olsa

Değil gönül aşk oduna dağlasun
Ey ağalar sözüm size sağalsun

Dokuz tavla atım hazır baglasun
Bir iki tavla da hep yağız olsun

O demde bir ehl-i kâmil bulunsun
Yüzbaşılar yine birbirinden ayrılsun

Dokuz değirmenin bir dere de dönsüm
Her değirmenim on ikişer göz olsun

Dertli Kerem ider dünyanın işi
Gözümden akıtdım kanile yaşım

Geze geze bir sineğe düşdüm öldüm
Yakinen şu sineğin işini

Tutdum kılınç ile kellesini kesdim
Yedi dağ üstüne serdim leşini

Sinek vızladı uçtu havaya
Yağın sürdük üçyüz altmış deveye

Yüklettik doksan dokuz katıra
Peşkeş etdik Kayseri'ye düşeni

Sineği tutub meydana atdılar
Beşyüz kise akçelik bağlıya sattılar

Kemiklerinden bir köprü çatdılar
Hesab etdik iki bindir yaşı

Karışladım yedi karış deri var
Otuz _____ büyük gözü var

Seksan kantar yağı _____ var

Derisin çadır etdik oturduk
Etmi kesdik dört köşeye yetürdük

Gürcistan 'da bir miri _____ getürdük
Açdı ağzını saydı dişini

Ol sineği gören kaçdı gerüye
Karşı koydu beş yüz atlı askere

Karadın yelken etdik çekdirmeye
Fil burnundan uzun gördüm kaşını

Ben bilurum karanlıkda geleni
Gelüb benim tatlı canım alanı

Dertli kerem böyle söyler yalanı
 _____ gördü o sineğin işini

Aldı Kerem

Seyyah oldum şu âlemi gezerim
 Rast geldim bir viranın taşına

Dedim virane ne zamandan berişin
 Ne gelmiş ne gelecek var başına

Hazret-i Nuh zamanından berüyem
 Emr-i hakla neler geldi başıma

Başıma geleni söylemem sana
 Hele bir kez otur karşıma

Âşıkların derdine dert katar mısın
 Çevre yanı arar tarar mısın

Ta kadimden berü böyle unan mısın
 Felek nice takmış senin başına

Nuh peygamber zamanında _____ idim
 Emr-i hakdır geldi yatdım uyudum

Münnever ile yuni _____
 Kızıl kanlar akar hem hem libasından

Kurşun gelüb koldan hem kafasından
 Dedi şimdi bildim isabetini

Kalmışdır dünyada ezeli ismi
 Kağıdlara _____ sümlü resmi

_____ mübarek hüsni
Eylar _____ ziyaretimi

_____ bunu erbab-ı okul
Ehl-i kuzzat itdi inas-ı zukur

Teslim-i ruh ider hem Kur'an okur
_____ kabrinin işaretini

Bu dünyanın sonu yokdur biliriz.
Bu yolda canımız feda kılaruz

Ya şehid yahud gazi oluruz
Düşmanın metaneti(?)

Neşlet Paşa girdi _____ suyundan
Vücuduna sıhhat virsun yaradan

Yunan denen köpek kansun aradan
İzhar et şevketlu adaletini

Neş'et Paşa derki bakın hemin
Fethetti kuzkübüz çekdi askerin

İns u cin melaïke okur akrebin
Gösterdi abdine muhatin

Gülle yetince gördü farkın
Ahalisi toplar çoluğunu çocuğun

Dumke'de aldı acı soluğunu
Hala inkâr et kabahatini

Tarnuva üstüne topu kurdular
Karşı gelen kâfirleri kırdılar

Müreyeki (müreyeni) şehrimi ol gün aldılar
Lağu itdiler hükm-i niyabetimi

Asker meyl edince Koloz’a doğru
Yandı kâfirlerin viran bağı

Feth oldu Çatalca Tarahla şehri
Eyledik düğünün siyafetini

Cenab-ı hak destgir cümle etrada
Aranmaz top tüfen böyle sırada

Bırakdı hem yüzbin Tarhla (tarahla) ‘da
Mezarda gördük dirayetimi

Doldu asker ile Hacı Ovası
İki saattir Mekke’nin arası

Yüzleri kâfirin burdu bulası
Bildiniz Türk’ün kerametini

Ervah-ı enbiya cümle geldiler
Asker-i İslam’a imdad kıldılar

_____ saf saf oldular
Vasf idemez kâlem rivayetmi

Ordu-yu hümayun saf bağladı
Yerde insan gökde melek ağladı

Çoğu rahmet deryasını boyladı
Mevla af eyledi kabahatını

Hacı Hayri Paşa oldu kumandan
Hasan Hüseyin Paşa şahı merdan

Her ikisini huda eylesün _____
Dileriz _____

Top sırası asmaneden indi
Kâfir düşman uykusundan uyandı

Beyaz tenler alkanlara boyandı
Gösterdi şehitler şehadetini

Bakdı kâfir nice pehlivanlara
Beyaz vücudlarından akdı kanları

Hala tevhid okur hem lisanları
Eyleriz dinîn şikâyetini

Ölçek _____ taburunu(?) pevlivan
Binbaşı Ali Rıza Efendi kahraman

Derülüb feda etdi kılınca beyân
Eylerdi ayete'l -küresi _____
Olmayan

Olmayan böyle olacaktır
Olmayan böyle olacaktır

Cenab-ı mevlaya olur olmaz
Safa geldiniz misafirler _____

Hiç nazar nazar itmesin bizim işimiz hakka
Ma'lum bizi dem eyleyüb

Kara gözlüm senden ayrı düşeli
Dünyanın lezzetini bulamadım sensiz

Hasretin gayet kâr itdi canıma
Halime şaz olub gülmedim sensiz

_____ isteğim yolunda kurban olmak
Kail oldum günde bir kere görmeğe

Ağlamakdan hasret oldum gülmeğe
Gözümde yaşlı silemedim sensiz

Kahpe felek seni elimden aldı
Âlemde rahatımı bulmam sensiz

Bilmedim rabbim yârim erişmedim erişmedim
Aldı benim eldeki varım erişmedden erişmeden

Görmeyeli gülcemalin ben geda oldum garib
Ya ilahî sen _____ kıl rahın gönder tabib

Bunca gündür ben kuluna bir selam gelmedi
Aceb benim ol şive karım _____ bak gülüşana
Ferşu bende oldum ruhları ol gülbeyazım _____

Göster _____ ruhları meftunum _____

Ben kuluna _____ etdikçe divân kaldı
_____ içinde ne muradım _____

Dedi ki _____ el ele tutuşsak

Bosnai gayrı yokdur kime sual eylesek
Kârım

_____ gönül bahrı kama
Gün be gün artar kederim

Elde teber belde kama
_____ cenk iderim

Gözlerime çökdü duman
Çağırırım yandım aman

Başıma dar oldu cihan
Dostumu düşmandan sezerim

Ya nice küsmem feleğe
Verdi beni bir keleşe

Koydu nice bir eleğe
Çalkalayub eler üste giderim

Derviş olan neyler silah
Nerde akşam orda sabah

Elde teber kel kafada külah
Hu eyvallah der giderim

İnnema itmemeyim başımı tıraş
Takınayım _____ taş

_____ yok bir kebaş
Tekkede tahta teberirim

Dilbere mailem her ne derse kailem
Bir buseciğini sailem razı olursa gine hoş

İstemezem bariye guniş
Leblerinden eylemem hoş

Razı olursa yine hoş
Gabgabının altında emerim

Dilbere çokdur nazarım
Aşkla mecnun gezerim

Kavga ile yokdur bazarım
Türkçesi oğlan severim

Dinle sözüm ey koca Türk
Satma beni kalbim cevrim

Dilber olsun küçük büyük
Canımı kurban iderim

Gazel

Ey dılara âşık irfan ararsan _____
Bilür bilmez cahili nadan ararsan kitabda

Her ne _____ ararsan cümlesi hatırında
Ehl-i _____ hafız-ı Kur'an ararsan kitabda

Zahidim zahidler ile mazlumun mazlumlara
Sözü taşkına _____ küfran ararsan kitabda

Kişi zade oğlu insan ararsan kitabda

Doldurub sarhoşlar ile bade virenler _____

Tekkede cehla kul derdişan ararsan kitabda

Dertliğim dertli olan şifasız kullardanım

Dertilere deva iden Lokman ararsan kitabda

Ben muhennatım ki nicelerden yüz çevirdin

İki sözden bir sözü yalan ararsan kitabda

Kâfirlerden küfürbazım günahım çokdur benim

Dini bütün hakken Müslüman ararsan kitabda

Temmet

1.3.3. Koşma

Koşmanın çok kapsamlı tanımı olmakla birlikte kaynaklarda, Kelime anlamı olarak, “Sazla okunmak için hece ölçüsü ile yazılmış, ilk kıtasının birinci, ikinci ve dördüncü dizeleriyle öteki kıtalarının dördüncü dizeleri birbiriyle, kalan dizeler de kendi aralarında uyaklı, konuları sevgi ve doğa olayları olan bir halk şiiri.”³⁷ Türk edebiyatında çok eski ve köklü bir geçmişe sahip olan koşmayı İslamiyet’den önceki Türk edebiyatının sözlü ürünlerinden olan "koşuk"a bağlayan araştırmacılar vardır.

Başta âşık edebiyatı olmak üzere, Türk halk edebiyatında en çok tercih edilen manzume koşmadır. Koşmanın genel özellikleri sıralanırken nazım biriminin dörtlük, kafiye örgüsünün a b c b (a b a b - a a a b) -d d d b - e e e b - ... şeklinde ve hece ölçüsünün 6+5= 11 ' l i veya 4+4+ 3=11 'li olduğu belirtilir. Koşmalar işledikleri konulara göre de ağıt, güzelleme, koçaklama, taşlama gibi adlar alır. Bu konular çoğunlukla koşmayla dile getirilmekle beraber,

Semaî ya da mani katarıyla da dile getirilebilir ve bunlar da tıpkı koşmalar gibi ağıt, güzelleme, koçaklama, taşlama adını alabilir. "Koşma, ekseriya birinci bendin birinci, üçüncü mısraları yekdiğeriyle ve ikinci, dördüncü mısraları diğer bentlerin son

³⁷ <https://sozluk.gov.tr/?kelime=kosma>

mısralarıyla ve sonra gelen bentlerin ilk üç mısrası yekdiğeriyle mukaffa olan şekildir. Bazen birinci bendin birinci, üçüncü mısraları kafiyesiz olur. Bu beyte 'imza beyti' yahut 'karalama' derler. ' Şah beyit' dedikleri de vakidir. Alevi şairleri 'mühür beyti' diyorlar ki 'imza beyti'nin aynıdır. Bentlerin adedi alelekser üçtür. Dört, beş de olabilir. Vezinler umumiyetle on bir hecelidir. Bazen beş, altı, yedi, sekiz, on hecelilere de tesadüf edilir. Müteammim olan sekiz ve on bir hecelilerdir."Ahmet Talat bu ifadelerle şekil özelliklerinden hareketle koşmanın bir nazım biçimi olduğunu belirtmiştir. Türk Edebiyatının tanınmış koşma şairleri Karacaoğlan, Bayburtlu Zihni, Âşık Ömer ve Erzurumlu Emrah'tır. Genellikle saz eşliğinde ezgiyle söylenen koşmalar, ezginin niteliğine göre “ Acemi koşması, Ankara koşması, topal koşma, kesik kerem” gibi türlere ayrılır.³⁸

Cönkte yer alan koşmaların konusu genellikle beşeri aşktır. Sevgiliye duyulan aşk ondan ayrı olmanın vermiş olduğu acı ve ızdırap cönkte koşmaların başlıca konusudur. Cönkteki şiirlerden örnekler aşağıda verilmiştir:

Koşma

Ne ağlarsın kara gözlüm
Gönül senden ayrılır mı
Bu güzellik sende iken
Gönül senden ayrılır mı

Hep güzeller bunda gelse
Cümle âlem dilber olsa
Aşkının halinden bilse
Gönül senden ayrılır mı

Güzeller gelse cihana
Padişah olsa cihana
Hüsnüne onu bahane
Gönül senden ayrılır mı

³⁸ Nurettin Albayrak, Halk Şiirinde Biçim ve Tür Sorunu, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442587>

Şah İsmail gülmeyince
 Ya sen ya ben ölmeyince
 Gonca gülden dermeyince
 Gönül senden ayrılır mı
 Tamam

Du Beyt

Çağırdım gelmez yanıma
 Benim şimdiki halime

Cefalar kalur canıma
 Gülen benden beter olsun

Bulmadım gönlümce yaran
 Ey efendim seni saran

İder yarenler ile seyrar
 O da benden beter olsun

_____ kaşlar yıkare
 Benim eşimden avare

Sen açdın sineme yâre
 İden benden beter olsun

Tamam

Du Beyt

Behey ela gözlü dilber halimden haberin var mı
 Seni benden ayırdılar zulümden haberin var mı

_____ gözlerin süzülmüş
 Lebinden şeker ezilmiş

İbrişim kuşak çözülmüş
Ömer der hep âşıkların gülmüşler

Belinden haberin var mı
Âşıkların gelmişler

Bağçende gülün dermişler
Bağından haberin var mı
Tamam

Du Beyt

Sağ ol canım sevmez isen
Geçüb selam virmez isen

Ben seni sevdiğim yeter
Ben seni gördüğüm yeter

Karadır kirpikile kaşın
Hışma gelub sallama başın

Mevlam mun etsun yaşın
Derdinden öldüğüm yeter.

Ömer der ki benim canım
Neyleyim dünya malın

Öldürürsen helal kanım
Sen benim oldığla yeter

Tamam

Du Beyt

Beyaz göğsün bana karşı
Ela gözlerin süze süze

Açma beni öldürürsün
Bakma beni öldürürsün

Öldürüp kanıma girme
Siyah zülfün ak gerdane

Her güzele gönül verme
Dökme beni öldürürsün

Ağzından dişleri tane tane
Ela göze siyah sürme

Gelmemiş misli cihane
Çekme beni öldürürsün

Gevheri yolu söyler
Bülbül güldalına konar

Beyaz gerdane benler dizer
Hemen konma beni öldürürsün
Tamam

Koşma

Arzuhal eyleyem gül yüzlü yâre
Lütf idüb selamım alır mı bilmem
Gün begün artmakda yanmada yâre
Mevlam insaf virir mi bilmem

Sevgümüz bitmede bu aşkın narı
 Bugün terk eyledim namusu arı
 Ölmeden bir kere saraydım yâri
 Hasrat kıyamete kahr mı bilmem

Âşık hasret ider nazlı bakışını
 Miski anberdir yarın kokuşu
 Derunumde tabib cennet hurisi
 Dertli olduğum bilur mı bilmem

Âşık Ömer derki bilmezem ne oldum
 Yarın hasretiyle sarardım soldum
 Merhametin yok mu işte ben öldüm
 Hasret kıyamete kalur bilmem
 Tamam

Koşma

Erenler dünyaya gelmezden evvel
 Bir ezan okundu sedası serde
 Ne el değmiş ne göz görmüş
 Kendi yapılır binası nerde

Ba'zı âşık kendin öger
 Kâmilin sözü bine değer
 Cümle kitab gökden inmezden evvel
 Bir elif okundu rekkası nerde

Çok çalışdum etdim kundurama bir dal
 Bulunmaz akranı ale's -selât
 Bu sırr-ı hikmet böyle bi ma'na
 Bunu Şemsi söyledi üstadı nerde

1.3.4. Kalenderî

Âşık edebiyatı türlerinden olan kalenderî saz şairlerinin özel bir ezgiyle söyledikleri bir türdür. Genellikle aruz vezniyle yazılan kalenderîlerin hece vezniyle yazıldığını söyleyen edebi otoriteler de azımsanmayacak kadar çoktur.

“Kalenderîler, hemen her şekil ve tür tasnifinde Aruzlu nazım şekilleri/ Aruzlu Türküler/Aruzlu Biçimler vb.’ başlığı altında bir nazım şekli olarak tasnif edilirler. Kimi araştırmalarda kalenderîlerin divân edebiyatına mahsus şiirler olduğu dahi söylenir (Tanrıkulu 2000: 46). Hecenin 14’lü kalıbına denk gelen mefulü / mefâilü / mefâilü / feûlün aruz kalıbı ile oluşturulurlar. Türe dair ilk örneğin kim tarafından verildiği ve hangi bağlamda ortaya çıktığı henüz bilinmemektedir. (Kaya 2007; Ertem 1982)

Vahit Lütfi Salcı, kalenderînin kesinlikle halk şiirine mahsus bir şiir türü olduğu kanısındadır. Salcı’ya göre kimi araştırmacıların türün aruz vezninden alındığını savunmalarına rağmen kalenderî denen şiirlerin heceli oldukları muhakkaktır. Kalenderîlerin heceli birer âşık şiiri olduğunu savunan başka bir araştırmacı da Ahmet Talat Onay’dır. Onay’a göre kalenderî denen şiirlerin yazılışına efâil ve tefâil değil şiirlerin okunduğu makam rehber olmuştur. Bununla beraber bu vezin aslen 7+7 heceden ibarettir, Arapça ve Farsça kelimelerin çok kullanılması aruz veznin tesiri altında kalındığını gösterir. Bir halk veya saz şairine eserinin aruzun filân bahrine uyduğunu söylemek ve üzerinde aruzu uygulamak âşığı hayrete düşürecektir (Onay 1996: 48). Yine Osman Cemal Kaygılı ise kalenderîlerin hem heceli hem de aruzlu olduklarını belirtir (Kaygılı 1937: 19).

Kalenderî örneklerindeki konulara ve konuları işleyişe bakılırsa aslında bu şiirlerin bir tarz olduğu görülecektir. Sıradan bir gazel, bir murabba veya bir divândan daha hafif, şuh ve şen şiirlerdir. Örneğin kalenderî örneklerinin neredeyse tamamı sekülerdir. Kalender yaşam tarzının şiire yansımasıdır ama bu yansımada toplumsal bir pratiğe denk gelinmez. Hiçbir şeyi dert etmeme, rahat bir yaşam tercihi, dünyayı umursamama gibi görüşlerin şiirdeki karşılığıdır. İddia edildiği gibi birinin şiirine benzeme veya birinin adıyla yaşama gibi bir gayeleri yoktur. Aksi halde bütün kalenderîler bir kalemden çıkmış gibi olmalıydı.”³⁹

³⁹ Âdem Balkaya, Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Kalenderî Türü, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 48, Erzurum, 2012, 117-132, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/33637>

Kalenderî

Ey zat-ı mülk-i huri gılman olacaksın
Geldikçe güzel afet-i devran olacaksın

Hem bu cihana taht-ı Süleyman olacaksın
Geldikçe güzel afet-i devran olacaksın

Lokuman gibi difihaneye rahim eyle efendim
Mecruh olanın derdine derman olacaksın

_____ siyah sümbülgâh gül-i amber
Hem _____ olacaksın

Bir dem nigâhınla bu dil serahi serahi
Bu dil sırrı bezmle mihman olacaksın

Kalenderî

Ya rab beni öldüresin fettane kavuşdur.
Ol ruhları gül saçları reyhane kavuşdur.

Aşkına düşüb kendimi bilmezem asla
Yar ile beni bir gice mestane kavuşdur.

Yakub hasret oduna yandı bu canım
Bağ-ı cihana Yusuf-ı Kenan 'a kavuşdur.

Bilmem ne ideyim sabr idemez oldu bu canım
Aşkınla beni eyledi divâne kavuşdur.

Bu kere çeşm-i şerifim anı görmege kanmaz
Ya Rabbi kerem kıl beni canana kavuşdur.
Temam-Tamam

Kalenderî

Var söyleyem _____ o dildara varışmam
Haddimi bilirim beyhude yar ile barışmam

Dil fütû-nam iken gayr-ı vefa kalsa hayrışmam
Küstüm sana ben nafile yalvarma barışmam

Canın kimi isterse konuş gayrı karışmam.
Ömründe sana bir kerre geçdi niyazım

Âşık olayım bendine geçmiş niyazım
Bi vasıflı kuru ülfet neme lazım

Eskirse haber yollama _____ diken _____
Geçen bana şimdi dengerü hiç niyazi lütfın

Bende ideyim gayrılar ile ülfet ne vazifin
Kasdın küsmüş deyü beni halka tama

Gönül bağı başdan ateşlere yakma
Geldik de meclisine benden yana bakma

Küstüm sana ben nafile yalvarma barışmam
Canın kimi isterse konuş gayrı karışmam.

Kalenderî

Giryan oluran gözleri şe'layı görünce
Kademim bükülür kâmet-i bala-yı görünce

Ol demde dağlara düşüp gezerim ben
Mecnun oluram ol subh-i Leyla-yı görünce

Zülfüne kemend eylemiş ol şah-ı cihanım
Ben de oluram ol saçı sırmayı görünce

Heman gördüceğimin iderim ahile figanı
Bülbül oluram ruhları zibayı görünce

Bu dahi vasfının bülbülü olub heman
Rahim eylemedi bu dil-i şeydayı görünce

Heman gördüceğimin iderim ahile figanı
Bülbül olurum ruhları zibayı görünce

1.3.5. Tevhid

Tevhid kelimesi aslında içinde çok büyük şeyler barındıran bir sözcüktür. Allah'ın vahdet sıfatından gelen tevhid, Allah'ın varlığını, birliğini, büyüklüğünü ve azametini, yaratma kudretini anlatan bir kelimedir. Tevhidlerde Allah'ın varlığı, yüceliği, bir oluşu ve kudreti konuları ele alınır.

Edebiyatta tevhid Allah'ın zâtı, sıfatı ve fiillerinden söz ederek O'nun birliğini, tek ve eşsiz oluşunu, kudretinin sonsuzluğunu, zâtının yüceliğini, bütün kâinatın ve mahlûkatın, özellikle insanın aczini, yaratıcısına, O'nun lutfuna olan ihtiyacını ve yalnız O'na sığınması gerektiğini anlatan eserlere verilen addır. Manzum tevhidlerde kelâm ve akaid ilminin metotlarıyla terimlerinin kullanılması ve başarılı bir anlatım elde edilmesinde çoğunluğu medrese tahsili gören veya tekkelerden yetişen şairlerin konu hakkında yeterli birikime sahip bulunmaları etkili olmuştur.⁴⁰

Tevhid

Sana ma' lum çok günahlar işledim
Kul hatasız olmaz tövbe sultanım

Fazlın ile tevhidine başladım
Kul hatasız olmaz tövbe sultanım

⁴⁰ Mevlüt Özler, <https://islam-ansiklopedisi.org.tr/tevhid--edebiyat>

Tevratı Musa'ya virdi
Anı eyledi kelim

Zebur'u Davud'a verdi
Habibe Kur'an-ı Azim

Cümleden efdal yaratdı
Kendi yar eyledi

Nuh duasın itdi
Ol saat indi tufan

Yunus balık kursağında
Asla irmedi ziyan

Çün Halili mancılıktan
Atdılar küffar eman

Hak faala İbrahim'e
Nar gülzar eyledi

Ferhad dağlar başında
Dua kıldı hem şükür

Ey Ömer hakkın sırrına
Akıl ermez hem fikir

Ferhad hem külüngün varınca
Dağlara kâr eyledi

Harama düşdü cahiller
Nitekim cife-i garka

Kani bu dinde gayretler
Belürdü dürlü bid'atler

Gezer çarşuda avretler
Nice şay olmasın zina

Ne ezan var ne kamet var
Ne ücretsiz imamet var

Âşıklar altun çalır
Fasıklar yanına dolar

Ne zevk itdik deyü güler
Ne var anlarda din hâşâ

Öğüd virse ana pirler
Sözün bilmez bunak dirler

Ne adam yerine kurlar
Ne ağla bülbülü ne edna

Bu nuri der yaşım buldum
Kulun olur suçum bildim

_____ nefse zabun olma
Azad eyle beni Allah
Temmetü'l- tevhid

Tevhid

Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım mevlam seni

Seherlerde ahu ile
Çağırayım mevlam seni

Derde sabur Eyyub ile
Gözü yaşlı Ya'kub ile

Ol Muhammed mahbub ile
Çağırayım mevlam seni

Gökyüzünde İsa ile
Tur dağında Musa ile

Elindeki asa ile
Çağırayım mevlam seni

Yunus okur diler ile
Ol kumru bülbüller ile

Hakkı seven diller ile
Çağırayım mevlam seni

Ben bildim dünyanın halin
Terk eyledim kil u kalın

Başım açık ayak yalın
Çağırayım mevlam seni

Sular akar mahu ile
Dilde zikr yahu ile
(Eyzan)
Temmetü'l tevhid

_____ halinden hoşça nazar ile beyan görelim
 Saatde kangısı mahir sirayet da'vası meclis- i _____

Zahir yok ve çün bilmek ben gibi mahir _____
 _____ ahirete ezel bulda ustan şeytan _____

Bildim içinde bunca halk içinde _____ yüce görürüm
 İşimi gece be gece yere _____ bende bir lisan

Sorayım _____ evvel açarım. Yalandan balı etmek
 İçün yârî kendime tabi anın altında uram. Yeksan zinare

Ver ki süreyim. Sur gibi giderim _____
 _____ libas sağ taraf üzere bakarım _____

Nisan atarım sözü . _____ der ki _____ etmek
 İster ki bir yol isterim. Eger ki _____ isen çabuk durayım

Şaka iderim deyü söylerim ben
 Şart-ı gala olmasaydı mani (mana)
 Çabucak solmasaydı
 Ölüm Allah'ın emridir.
 Ah şu ayrılık olmasaydı.

Efendim senin yoluna yana yana kül oldum
 Ehl-i tevhid olan yerde sohbetlerde bile olayım

Sohbetlerde olsam günde hakkın muhabbeti canda
 Nesi var şu halkın bende deli olayım uslu olayım

Koy desünler bize deli biz olalım mevla kulu
 Yıkıver sorat milkini ol dostu kanda göreyim

Âşık Yunus yansın tütsün kanile kahırlar
Tutsun şeyhim bize himmet itsün kapusunda kul

Olayım mihdi resul uyanınca titredir zeminleri
Nebiler şaşurur kendini ol kıymet günleri

Cennet ehli karşı gelüb mücdeler mü'minleri
Ol _____ gel habibim kıl şefa'at günleri

Ümmetine fi sebilillah Muhammed Mustafa
Bismillah deyüb çalan levha kâlem

Ol hudanın zikri eyleyen binbir kelam
Ey habibim her kim sana eyledise selam
Ol hudadır gel habibim kıl şefa'at günleri

Derviş olan deli olmaz
Allah diyen mahnım kalmaz

Her seher açılır solmaz
Bahane iner gülümüz

Bak şu Mansur'un işine
Halkı düşürmüş başına

Ene'l hakkın firaşına
Düşenleri kınar olmaz

Seyfullah sözünde mestur
Şeyhinde almışdur destur

Divâneler kalenmisin dur
Ne söylerde kınar olmaz
Temmetü'l -tevhid

Behey kardaş hakkı bulam mı dersin
Hakka yarar amel işlenmeyince

Bu sırrın ötesin bulam mı dersin
Bir mirşid-i kâmile söylemeyince

Değme kimse gönül evin düzemez
Hakkın takdimi kimse bozamaz

Biz de böyle gördük veliden
Er yarın hakk divânında belli olur
Temmetü'l - tevhid

Tevhid

Bir gün bende senden yana varıram
Ettiğim işlere pişman oluram

Gidüben zarılıklar kıluram
Kul hatasız olmaz tövbe sultanım

Günden güne artdı yüzümün karası
Git onulmaz ciğerimin yarası

Yine senden bu derdimin çaresi
Kul hatasız olmaz tövbe sultanım

Ol sıratın üstünde sual eyleme
Geçelim gidelim bizi red eyleme

Yüzümün karası beyan eyleme
Kul hatasız olmaz tövbe sultanım

Mekke ile Medine'nin hakkıçün
Din serveri Muhammed'in nuriçün

Yunus eydür zülcelalin hakkıçün
Kul hatasız olmaz tövbe sultanım

Temmetü'l -tevhid

Ey Hafızı ne söylersin
_____ zammini eylersin

Beyhudeye söz söylersin
Sana lazım olan dua

Temmetü'l -tevhid

Kızıl Âşık Ömer

Hak teala kâf-i nundan
Âlemi var eyledi

Bülbülü güle avare
İşini zar eyledi

Meleklerin cümlesinden
Ulu idi ol Lâ'in
Hazret-i Âdem'e secde
Etmeyi ar eyledi

İncili İsa'ya virdi
Anı eyledi halim

Yar itdi cümle mahlûku
Ki yokdur anda bahil ha

Allah'a itdiğin isyan
Nice bin kez kılam tevbe

Yüzümde kara var iken
Divâna varma müşkil ha

Tedarik görmedik gafil
Yatarsın hab-ı gaflette

Göçün kervan yükletti
Irakdır zira menzilla

Münadiler nida eyler
Cehime gitsin asiler

Anın içinde ahşam
Yanarsın nice bin yıl ha

Şefa'at kıl kerem kâni
Kuluna ruzi mahşerde

Tuta _____ iki şükir
Zebaniler diye elha
Temmetü'l tevhid

Kusurum çok tedarik yok
Suçum bildim eman Allah

Günah derya bana veyla
Azab itme bana Allah

Kıyametden haber bitdi
Alametler zuhur itdi

Cihanın hep işi bitdi
Bu heybetden eman Allah

Üfure surı İsrafil
Bu mahlukât ola mevta

Bu âlem kale _____
Bu melikin sahibi Allah

Vücudum geldi dünyaya
Düşün dürlü sevdaya

Azık yok dar-ı ukbaya
Yolum düş var eman

Şu dört şeyi kıl ihsan ya hennan ya Mennan
Biri sual biri hesab biri sırat biri mizân

Dilerim senden ey bari bize dört şey gösterme
Biri fakr biri ayruluk biri deyn biri zindan

İlahi eyleme muhtaç şu dört âlem kapusuna
Biri müfti biri kadı biri vali biri sultan

Şu dört kimselerin şerrine bizi uğratma ya rab
Biri fasık biri müfsid biri mülhid biri şeytan

Ya huda marazlardan şu dört a'zâtı hıfz eyle
Biri başdur biri dişdur biri kulak biri göz

Kabul et hacetin ya rab dört kitab hakkı için
Biri Tevrat biri Zebur biri İncil biri Kur'an
Temmetü'l -tevhid

Şerikin yokdunur ya rabbane yerlerde göklerde
Delilim kulhuvallah ahad menkur dur dillerde

Kiramen kâtibin hep itdiğin yazdıysa defterde
Benim yarın rezi olmam mukarrer ruz-ı mahşerde

Beni nar-ı cehiminden koma lutf-i it ebed ya hak
Ne mümkün sabr ide nara zaifdir bu cesed ya hak

Meğer senden ola avn-ı inayetle meded ya hak
Azabınla elim itme beni ey halık-ı âlem

Günahıma nazar kılına bihakk-ı Ka'be-i zemzem
Ki zira şamına layık ibadet kılmadım bir dem (Eyzan)

Bakıla defter-i a'malıma deva ola ol gün
Kamu başı kabak yalın ayak uryan ola ol gün
Niceler şazu handan niceler giryan ola ol gün (Eyzan)

İlahi paki lütfundan benim ol nufte-i edna
Niyazım bu ki mahşer eline kılma beni rüsvay
Eğer lütf u inayet senden olmazsa bana hayf

Kiramen kâtiben hep itdiğim yazub defterde
Benim yarın rezil olmam mukarrer ruz-i mahşerde
Temmetü'l -tevhid

Bayramı ol âşık eder
Kim hak cemalini görer

Dost bezminin zevkin sürer
Pürnur olur dilhanesi

Aç gözünü hakkile bak
Oku Hidayi'den sebak

Kamil olurmuş ehl-i hak
Doğmazdan evvel anası
Temmetü'l tevhid

Tevhid

İlahi dilerim senden bize dört şeyi kıl ihsan
Biri cennet biri ni'met biri izzet biri iman

Umarım cennet içinde şu dört şeyi görmeklik
Biri didar biri vildan biri huri biri gılman

Dilerim senden ey bari bizi dört nesne kıl bari
Biri ilm biri amel biri iman biri eman

Şu dört yar ile ancak bizi haşr eyle ya rab
Biri sıddık biri Faruk biri Ali biri Osman

Hazret-i mevleyadır hep dadımız feryadımız
Biz muzaffer leşkeriz hakdan gelur imdadımız ey

Dil-i hudadan gayrından rızk istemez ondan dileriz
Gaybı la yezeliden durur iradımız ey

Zahide ülfet görsen sen bizi ta'n etme kim
Kimya -yı aşkile kurmuş huda bunyadım ey

Arifuz hem âşıkuz hem kamiluz hem sadıkuz
Pir-i perverde eylemişdur hem bizi üstadımız ey

Sureta ağyarız amma sireta mecrumlarız
 Bir kalender meşreb olmuşdur dil-i na şadımız

Milk-i şerrine yol olsun dili benlik güruhunu
 Tarumar eyler dile her dem bizim ferhadımız ey

Feyzümüz feyyaz-ı mutlakdan gelür her dem bizim
 Lütf -i hakdır gerçi yok bu rütbe isti' dadımız

Gül nefsin cevri-ı aynundan nuş idersin akıbet
 Ey Gafuri kalur ancak bu cihanda adımız ey
 Temmetü'l tevhid

Tanrının aslanı hazret-i Ali
 Anlar aşdı doğru yolu

Seydî gazi gibi veli
 Anlar da sevdiler güzeli

Tanrının bir ismi Celil
 Anı bilmeyen de Zelil

Şam elinde yatan Hazret-i Halil
 Anlar da sevdiler güzeli

Yerden göge çıktı Hazret-i İsa
 Getürme gönlüne gussa

Tur dağı'ndan yatan Hazret-i Musa
 Anlar da sevdiler güzeli

Gül üstünde bülbül şakır
 Mevlanın ismi okur

Ya Hazret-i Ömer Osman Ebu Bekir
Anlar da sevdiler güzeli

Kasavet gütmez başımdan
Dönmezem doğru yolumdan

Nasihat aldım pirimden
Ben de severim güzeli
Temmet

Tevhid

Heb cennetin ırmakları akar Allah diyi diyi
Açılmış taze gülleri kokar allah diyi diye

Eser ol latif yelleri salunur tuba dalları
Coşmuş İslam bülbülleri şakır Allah diyi diyi

Lal-i mercandır yapusu misk-i anberdır kokusu
Cennet ehlinin hepsi okur Allah diyi diyi

Hakkı zıkr ider dilleri zümrüddür yaprakları
Üzerinde budakları çıkar Allah diyi diyi

Aydan aydıdır günleri misk-i anbedir sözleri
Köşkünde huri kızları gezer allah diyi diyi

Melekler saçu saçar kevser ırmağından içerler
İdris Nebi hulle biçer diker Allah diyi diyi

Yunus sen yerinde otur sözün eksiklerin bitür
Aşk ile salâvat getür suphanallah diyi diyi
Temmetü'l -tevhid

Semadan sırr-ı tevhidi duyan gelsin bu meydana
Derununda bugün Allah diyen gelsin bu meydana

Görenler nur-ı ğaffarı duyanlar sırr-ı settarı
Cihanda şişe-i arı sınan gelsin bu meydana

Saladır ehl-i irfana getürsin canı kurbanı
Bugün başımı meydana koyan gelsin bu meydana

Geçüb _____ günden dahi cümle heba gülden (güleden)
Bu dünya nakşını dilden yuyan gelsin bu meydana

Gönül maksudunu buldu cihan etvanıyla doldu
Bugün nur-ı imam oldu uyan gelsin bu meydana

Temmetü'l -tevhid

Tevhid

Ey gönül derde düşdüm anda derman gizlidir
Gel karış bir katreye kim anda umman gizlidir

Terk idüb namusu arı giy melâmet hırkasın
Ol melâmet hırkasında sırr-ı subhan gizlidir

Değmesen bir fakire hışm ile kılma nazar
Kalbinin her köşesinde arş-ı rahman gizlidir.

Nutka gelse bu dil u can bulur hayat cavidan
Dervişin herbir sözünde abu hayvan gizlidir.

Gör bu Eşrefoğlu Rumi bahr-ı aşka neyledi
Can u başı terk eyleyüb canda canan gizlidir.
Temmetü'l -tevhid

Tevhid

Ben de Ya'kub idib kendi halimde
Mevla'nın tesbihi vardur dilimde

Yusuf 'u yitirdim Ken'ân ilinde
Ağlar Ya'kub ağlar Yusuf'um diyi

Anası da ağlar vak oğlum diyi
Akardı Ya'kub 'un gözümün yaşı

Yaşı delerdi toprağı taşı
Yusuf'u kuyuya atdı kardaşı

Altı kardaş idi ava gittiler
Kardaşı Yusuf'u kuyuya attılar

Kurt yidi diyi buhtan itdiler
Kurtlar yedi diyi geldi söyledi

Ah itdi zarı zarı ağladı
Ahir _____ beni gözsüz eyledi

Elçi salın dört köşeye iklime
Haberler sonun dir gence kocaya

Ağlar Yakub ağlar Yusufumdeyü
Anası da ağlar vah oğul deyü

Yusuf.....
Okuyan dilleri şakımaz oldu
Atası ağladı göz görmez oldu

Çıksam yüce dağın başına çıksam
Ah eylesem zarı zarı ağlasam

Yusufunkokusın bir dahi alsam
Bezirgân gelir altı aylık yoldan

Yusufu çıkardı kuyudan gölden
Yusuf oldu Mısır şehrine sultan

Yusufum yitirdim Kenan iliyalık yoldan
Yusufu çıkardı kuyudan gölden

Yusuf oldu Mısır şehrine sultan
Yusufum yitirdim Kenan ilinde

Ağlar Yakub ağlar Yusufumdeyü
Anası da ağlar vah oğul deyü
Temmet'ültevhid

Tevhid

Yaturken seyrimde kalkdım ağlayı
Hakkın divânında elim bağlayı

Şeyhime varamağlayı ağlayı
Yeşil âlem ile gelür Muhammed

Allahümmesalli ala Muhammed
Sancağın çekdi de arşa yürüdi

Yüreğimde yağ kalmadı eridi
Resulün nuru âlemi bürüdü

Al yeşil nalını hem ayağında
Kırmızı gül bitmiş al yanağında

Tazece açılmış kuşluk çağında
Yeşil âlem ile gelür Muhammed

Sancağında la ilahe illallah
Ol yanında Muhammed Resulallah

Ben sana aşığım ya Resulallah
Yeşil âlem ile gelür Muhammed

Âşık Yunus seni böyle mi sever
Destini(?) seven âşık tutuşur

Nurdan ebrulanmış bayrağa biner
Yeşil âlem ile gelür Muhammed
Allahümmesalli ala Muhammed
Temmetültevhid

Gönlümüz muradı sendedir Yarab
Derdime derman sendedir Yarab

Zahm-ı canım canda cananımız
Sırr-ı pinhanım sendedir Yarab

Aklumyitürdüm bende bulmadım
Şübhekılmadum sendedir Yarab

Gönlüm yitirdim ayru gülmedim
Muttali' oldum sendedir Yarab

Can kuşu uçtu âlemi geçti
Ol yana kaçtı sendedir Yarab

Nuri biçare gönlü pür-yâre
Yarama çare sendedir Yarab
Temmetü'l tevhid

Tevhid

Soyun gaflet libasını, yu kalbin kir pasını
Dilersen Tanrıdan ihsan oku sıdk ile Yasini

Bu sure sırr-ı Rahmandır ne devlet hıfz iden dile
Dahi hem okuyan kula yirmi iki hatm sevabın bula

Oku sıdk ile Yasini
Belalara ola perde şifa ola şu derde

Şefaate ede mahşerde oku sıdk ile Yasini
Ararsın derdine derman dilersin Tanrıdan ihsan

Ola müşkülün asan oku sıdk ile Yasini
Sekiz cennet durak olsun bindiğin hem Burak olsun

Yüzün mahşerde ak olsun oku sıdk ile Yasin'i
Sana çünRabbü -----izzet verübdür ilmine devlet

Bu surede çoktur hikmet oku sıdk ile Yasin'i
Kerem bâbın küşad ile kamu ervahı şad ile

Duada cümle yâd ile oku sıdk ile Yasin'i
Deruni(?) der ki dostuna kitabın ala destine
Ölürsem kabrim üstüne oku sıdk ile Yasin'i
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Sensin bize bizden yakın
Görünmezsin hicab nedir

Çünaybun yok gökçek yüzün
Yüzindekinikab nedir

Sensin bir âdil padişah
Yehdillahi limen yeşau

Şerikin yok senin hâşâ
Suçlu kimdir azab nedir

Hem kerimdir senin adın
Rahmanlıktır senin şanın

Mücrimleri müjdeledin
Lâ taknetu hitap nedir
Âşık Yunus güler gülmez
Görenlere haber sormaz

Bu menzile akıl irmez
Bu -----dolab nedir
Temmetu'l tevhid

Çağırın ashablarım gelsin katıma
Kelamım doğru söylesin ümmetime

Helalim Aişe kızım Fatıma
Ehl-i beytim size olsun elveda

Böyle dedi yaşlar indi gözüne
Firak düştü cümle halkın özine

Hasan Hüseyin'i almış dizine
Kuzularım size olsun elveda

Ali benin ahvalimden bilesin
Ben gidince ümmetime diyesin

Farzı tutup sünnetimi kılasın
Ümmetlerim size olsun elveda
Temmetü' l tevhid

Vasıl olmaz kimse Hakk'a
Cümleden dūr olmadan

Kenz açılmaz şol gönülden
Ta ki pür-nur olmadan

Amenna amenna billâh
Müştehid ya efendim İbn-i Abdullah

Sür çıkar gayrı gönülden
Ta tecelli ede Hak

Padişah konmaz saraya
Hane mamur olmadan

Muti kableente muti
Sırrına mazhar düşen

Gördü anlar haşrı neşri
Nefha-ı sūr olmadan

Mest olup mestane geldim
Ta ezelden ta ebed

İçmişim aşkın şarabın
Ab-ı engür olmadan

Mest olanların kelamı
Kendüden gelmez veli

Besenel hak nice söyler
Kişi Mansur olmadan

Hak cemalin Ka'be'sini
Kıldi âşıklar tavaf

YirdeKa'be gökyüzünde
Beyti mamur olmadan

Bir acayip derde düştü
Bu deli Şemsi müdam

Hakk'a makbul olmak ister
Halka menfur olmadan
Temmetü' l tevhid

Haze' l Tevhid

Âlem fahri göç eyledi fenadan
Ümmetlerim size olsun elveda

Azrail'e emr olundu Hüda'dan
Selam etti yeri göğü Yaradan

Ol gün göç eyledi fenadan
Ümmetlerim size olsun elveda

Leyki yoktan kâinatı var eden perverdigar
Dem bu demdir bu dem oldum ki efendim

Arşı seyran eyledi
Günbe gündür bu gün ol gün

Ki Muhammed arşı seyran eyledi
Anasından atasuz İsa-yıRuhullah iden

Çıkarup göklerini seyr ettiren perverdigar
Mısır içinde Yusuf'u kul eyleyip sultan eden

Atasını Yakub'unu giryan eden perverdigar izan
Yunus'u derya içinde yutturan bir balığa
Ateşi İbrahim'e Gülnar eden perverdigar izan
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Geldim sûzaneşem'e pervane
Bakmazamcane gizli Pazar var

Yar yüreğim yar gör ki neler var
Bu halk içinde bize güler var

Deli bimarım sorsa ol yârim
Ne ----- hoşkârımsahravar yârim

Aşkıyla giryan ciğerim büryan
Kalmışam hayran canda eser var

Gönlüm püryare geldim timare
Eylegil çare dilde keder var

Derd ile hoşem mestiyle hoşem
Dosttan gelmişem bende haber var

Zülf-i tilinden bağ-ı gülünden
Dostun elinden bende güher var

Sûz-ı dilim var taze gülüm var
Gizli sırrım var bende hüner var
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Şükür hidayete erdim
İman hil'atini giydim

Resul'ü Hak Resul bildim
İnandım ictibahım yok

Yalan gıybet söyler dilim
Harama sunuyor elim

Ulu dağ gibi günahım
Yazılmış hiç haberim yok

Doğru göster benim rahım
Ne dostum(?) var ne benim ahım

Benümkapunda yalın aç
-----sana muhtaç

Bize rahmet kapusın aç
Rahmetinin nihayeti yok

Bu dünya kimseye kalmaz
Çünkü kalan gider gelmez

Bu dertlere deva olmaz
Senden gayri tabibim yok

İlahi suçumuz affet
Bizi iyilerle haşret

Sana layık sen öyle et
Senden gayri nazırım yok

Yarın bize azab etme
Bizi asilere katma

Kapundan bizi reddetme
Varacak bir diyarım yok

Katl et nefs-i emmarem
Kapına geldim ağlarım

Katı azdı yaralarım
Senden gayri merhemim yok

Ahadsin kendi zatına
Akıl ermez sıfatına

Varacağız sıratına
Önümce bir fenarım yok

İsrafil suruna urunca
Herkes mahşere varınca

Burak atları gelince
Binecek bir burağım yok

Burak atlarına bindür
Yeşil sancagıla gündür

Bizi didarına irdür
Bundan gayrı muradım yok

İbrahim kapuna geldi
Münacaatı tamam oldu

Ahad Samed seni bildi
Şerikin yok nazırın yok
Temmetü' l tevhid

Haze' l Tevhid

Mecnun sever Leyla'yı
Ben severim Mevla'yı

Kan ağlayağlayı
Dergâhına gelmişem

Sana hayran olmuşam
Aman Allahım aman

Sensin dertlere derman
Ya Hannan Ya Mennan dergâhına gelmişem

Elim eteğümsilküp
Cümle günahım döküp

Didarına göz diküp
Dergâhına gelmişem Allah

Aman Allahım meded
Kapından eyleme red

Ya Vahid Ya Ahed dergâhına gelmişem
Allah sana hayran olmuşam

Rahmetin âlî -----
Rahmet nazarına bak

İzzüncelaliçün
Dergâhına gelmişem

Sana hayran olmuşam
Temmetü' l tevhid

Haze' l Tevhid

Sabah oldu başın kaldur
Namazın şeytan ölmüş oldur

Kalbini nur ile doldurur
Uyan vakt-i seher oldu

Sabah oldu kakmazsın
Ameline bakmaz mısın

Sen Allah'tan korkmaz mısın
Uyan vakt-i seher oldu

İbrik al abdeste yürü
Hürmet eder yüz bin huri

Secde ediyorlar sûri(?)

Uyan vakt-i seher oldu

Çok uyuma gaflet basar

Seni ibadetten keser

Seher yeli şimdi eser

Uyan vakt-i seher oldu

Derviş gafil olup yatma

Günah deryasına batma

Müminler annesi Fatma

Uyan vakt-i seher oldu

Aslın bir avuç topraktan

Seni var eyledi yoktan

Murad ister isen Hak'tan

Uyan vakt-i seher oldu

Sabah namazların başıdır

Namaz müminler işidür

Karanlık yer yoldaşıdır

Uyan vakt-i seher oldu.

Âşıkların nola hali

Şeyh nesne irmez eli

Eser sabah rahmet yeli

Uyan vakt-i seher oldu

Temmetü' l tevhid

Demedim mi demedim mi sana canım demedim mi
Gönül mürği yuvasından uçar bir gün demedim mi

Canım derviş gözüm derviş
Çalış maksuduna eriş

Böyle gaflet olma çalış
Geçer fırsat demedim mi

Budur bu dünyanın işi
Terk et beyhude teşvişi

Eli kazmalı bir kişi
Kazar yerin demedim mi

Sana derim behey sofî
Ki yok mu sende Hak havfı

Ecel cellâdı bir seyfi
Çalar bir gün demedim mi

Ölüm demez yiğit koca
Gelür bir gün ya bir gece

Kefin elinde bir hoca
Sudar(?) seni demedim mi

Bu dünya fanidir fani
Senden evvel gelen kanı

İmamlar giydüğün donu
Soyar bir gün demedim mi

Damarda oynayan kandır
Cesette oynayan tendir

İki kapulu bir handır
Konar göçer demedim mi

Yatma gafıl ile kıyam
Ölüm zikrin eyle müdam

Kıyamet gömleğin imam
Biçirir gün demedim mi

Göçeriz dünyadan şeha
Varuruz kabre çün تنها

Gele MunkerNekir baba
Sorarır gün demedim mi

Dünya işin terk et gelin
Göç ----- eyle öndin

Her kişi ameli kendin
Bakar bir gün demedim mi
Temmetü' l tevhid

Dağı kesip yol eyleyen
Ferhad'a kalmayan dünya

Derdin edip ah eyleyen
Yunus'a kalmayan dünya

Aldın bunca Mürselleri
Baki koymadın anları

İki cihanın serveri
Resul'a kalmayan dünya

Resul'ün hırkasın giyen
Ol ihlâstan tacurıman

Arşdabes muallâk duran
Veys'e de kalmayan dünya

Evvel geldi Ebubekir
Ömer eder Hakk'a zikir

Kur'an yazar Kur'an okur
Osman'a kalmayan dünya

Alur Zülfıkar eline
Gider gazanın yoluna

Çalar sağına soluna
Ali'ye kalmayan dünya

İki cihanın sadığı
Tenini kurtlar yediği

Hakk'ın saburlıdidüğü
Eyyub'a kalmayan dünya

Hakk'ın yoluna giderken
Daim Hakk'ı zikr ederken

Her haline şükr ederken
Yakub'a kalmayan dünya

Kuyu içine atılan
Andan kul olup satılan

Dahi Mısır'a sultan olan
Yusuf'a kalmayan dünya

Asasın eline alan
Sürüp Tur dağına varan

Hakkıyla kelimat kılan
Musa'ya kalmayan dünya

Arş altında boyun eğen
Gün gibi âleme doğan

Dördüncü kat göğşe ağan
İsa'ya kalmayan dünya

Sırtı ile kum çeküben
Gözü yaşıyla yoğuran

Hem Kâbe'yi bina kılan
Halil'e kalmayan dünya
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Hüdavende şu âlemde
Esen yiller seni ister

Ayaklarda kapar olmuş
Tozan yollar seni ister

Görmediği dilarayı

Gezer arayı arayı

Dolaşıp kuh-i sahrayı

Akan sular seni ister

Yanup hicrin ile yanmış

Ezelden kana boyanmış

Duhanın göklere salmış

Yanan otlar seni ister

Çü sensin vahid-i mutlak

Mekânın yok ale'l-ıtlak

Bahane kışlağı yaylak

Ku can eller seni ister

Seherlerde okur virdi

Verir âşıklara derdi

Bahane eylemiş virdi

Öten bülbül seni ister

Ayağı ger çıkar olmuş

Velâkin bi-karar olmuş

Düşüp elden ele solmuş

Kokan güller seni ister

Eğer cinni eğer hayvan

Eğer melek eğer insan

Seni zikr etmeye yeksan
Döner diller seni ister

Boyamış(?) göklere taşın
Seherlerde döker yaşın

-----seni ister

-----eğip ey kuy-ı bi-can
Olup sergüzeşti hayran

Kralları yok eder seyrân
----- gökler seni ister

Yolun seddeylemiş ağyar
Bu Şems gibi her kim var

Kılubkurbette eyler zar
Duyan kullar seni ister
Temmetü' l tevhid

Tevhid

İmanın var imiş bitmiş budağı
Alasıdır La ilahe illallah

Şüphe yoktur cennet onun durağı
Her kim derse la ilahe illallah

Mümin olan doğru yoluna gider
Gece gündüz daim Hakk'ı zikreder

Kebairden dört bin günahı gider
Her kim derse la ilahe illallah

Ashab-ı Resulullah sual ider
Dörtbin günahı yok ider

Cevap buyrulur komşudan gider
Her kim derse la ilahe illallah

Mevlam hitap idübdidi ya Musa
Yerlerde göklerde ne kim var ise

Hak mizanın sağ gözüne kor ise
Ağır gele la ilahe illallah

Yunus bunu talim eder dillere
Saadet bunu diyen kullara

Mahşer yerlerinde dağlar nurlana
Her kim dirse la ilahe illallah
Temmetü' l tevhid

Tevhid Ahval-i Cehennem

Cehennemden haber sorarsan
Yanarlar ağlarlar feryad ederler

Dünyadan ahrete imansız giden
Yanarken ağlarlar feryad ederler

Yanmışlar cehennem oduna yanmışlar
Yana yana kara kömür olmuşlar

Cehennemin çukuruna dolmuşlar
Dolarken ağlarlar feryad ederler

Cehennem halkının etmeği aşı
Yarın zakkum olur anın yemişı

Daima ağlamaktır anın işi
Ağlarken yanarlar feryad ederler

Bakmamısınıyanub oturanları
Farz ile sünneti yitürenleri

Su yerine kara katıranları
İçerken ağlarlar feryadiderler

Bakmamısın ok(?) üstünde Kurana
Bir amel işle ki Hakka yaraya

Kıldan köprikurısarlar araya
Geçerken ağlarlar feryadiderler

Yunus eydür Hakka idin niyazı
Yarın mahşer günü ara dur bizi

Kızgun saç üstünde kalmış namazı
Kılarken ağlarlar feryadiderler
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Veli olmaz kişi taşlanmayınca
Siva endişesi boşlanmayınca

Söğütte hiç biter mi tatlı elma
Yarulubsarulub(?) işlenmeyince

Kemale ermeyen salindirığa
Bu aşkın odına haşlanmayınca

Yimez körpe kuzu hiç dürliotı
Büyüyüp günbegün dişlenmeyince

Ne denlû aklı olsa da kişinin
Okumaz hocaya başlanmayınca

Dahi başlamakla âlim olamaz
Çalışub dersine düşlenmeyince

Sabi baliğ hemin akil olur mu?
Nice yıllar geçüb yaşlanmayınca

-----çokluğuna (?) yok itibar hiç
Kavlinden ----- hoşlanmayınca

Bu Kuddusi gibi sen olma tenbel
Vücud bulmaz bir iş işlenmeyince
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Ben seni severim candan içeri
Yolun vardır bu erkândan içeri

Şeriat tarikat yoldur varana
Hakikat meyvası andan içeri

Kesildi takatim bende derman yok
Bu ne mezheb imiş dinden içeri

Süleyman kuş dilin bilürdidiler
Süleyman var Süleyman'dan içeri

Yunus'un gözleri hun abı ateştir
Kapunad kuldur sultandan içeri
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Sensin bize bizden yakın
Görünmezsın hicab nedir

Çünaybın yok gökçek yüzin
Yüzindekinikab nedir

Sensin bir adil padişah
Yehdillahi limen yeşai

Şerikin yok senin hâşâ
Suçlu kimdir azab nedir

Hem kerimdür senin adın
Rahmanlıkdur senin şanın

Mücrimleri müjdeledin
La taknetuhitab nedir

Bu levh üzere kimdür yazan
Yazduran kim ya kim yazan

Bu esrarı kimdür düzen
Bu suale cevab nedir

Kanı bu mülkin sultanı

Bu ten ister kanı canı

Buları görmek istersin

Bu kodığınserab nedir

Âşık Yunus gözler görmez

Görenler de haber virmez

Bu menzile akıl irmez

Bu kodığın dolab nedir

Temmetü' l tevhid

Tevhid

Hamdsöyleyes sana her dem lütf ü ihsan eyledin

Meleklerden eşref kılub yani insan eyledin

Bir kuluna Kerbela'da bir içim su vermedin

Bir kulunun mekânını bağ ü bostan eyledin

Bir kuluna tac ü taht verüb âleme hükm eyledi

Bir kulunun mekânını kuşe-i külhan eyledin

Kimini sahib-i hazine kimini bir pula muhtaç eyledin

La yüaddüvela yuhsa çokdur enamın senin

Cümlesinden ala bu ki ehl-i iman eyledin

Vakıf olmadı sırrına cümle âlem ya settar

Hususa ki bu ednayı acep hayran eyledin

Bu Sıdkı'yı şevke aşkın elde seyran eyledin

Kırdurup şişe-yi arı halka rüsva eyledin
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Viran olacak dünyayı
Dünyam var diyüp neylersin

Toprakta çürüyen teni
Tenim var diyüb neylersin

Gidegör doğru yollara
Hak rahmet ide kullara

Sararub solan ellere
Elim var deyüb neylersin

Bülbül âşıkdır güllere
Daima konar dallara

Gaybet söyleyen dillere
Dilim var diyüb neylersin

Söyleme yavız sözleri
Gayetle çokdurur izleri

Namahreme bakan gözleri
Gözüm var deyüb neylersin

Ol kişinin hali nola
Ömri geçer gelmez yola

Zıkr olmayan dile
Dilim var diyüb neylersin

Yunus ider halim yaman
Ecel geldi virmez aman

Yoldaşım olmazsa iman
Ölüm var diyüb neylersin
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Gökden kara geydi indi Cebrail
El firakdır ya Muhammed el firak

Ashabların firkatiyle yandılar
Elfiraktır Ya Muhammed elfirak

Hasan ile Hüseyinrüb geldiler
Dedelerin şöyle melül gördüler

Anlar dahi yas donların geydiler
Elfiraktır ya Muhammed el firak

Hep melekler cem oluben geldiler
Fatımayı kara tonlıgördiler

Muhammedin namazını kıldılar
Elfiraktır ya Muhammed elfirak

Ali eyitti ya ben kande gideyim
Muhammedsüz dünyayı ben nideyim

Abbas eyitti vatanım terk ideyim
Elfirakdır ya Muhammed elfirak

Ol Resule cümle yandı yakıldı
Gözlerinden cümle yaşlar dökildi

Yunus eydür sanki dünya yıkıldı
Eifiraktır ya Muhammed el firak
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Şah şu karşukikarluca dağı gördük mi?
Yüzini bizlere sürüyüb gider hu hu

Şah akan sularından ibret aldık mı izan
Şah derindir bizim deryamız boylanmaz

Binbir kelim söylesek de anlatmaz
Şah kişi ikrarsuz yollara bağlanmaz

Yuların boynunda sürüyüb gider hu hu
Şah ganisin ey gani Mevlam kadirsin

Her nereye varsam hazır nazırsın hu hu
Şah üstümüzde dört köşeli çadırsın

Cümlemizi bizden sürüyüp gider hu hu
Şeyh Ata söyler kendi kelim özinden

Dervişleri ayırmıyor gözünden hu hu
Yılan çıyan mekân döner

Ölüm vardır illa ölüm
Ana ben dışarı çıkarım

Yalan dünyaya bakarım
Seni odlara yakarım

Ben ahrete giderim
Ölüm vardır illa ölüm
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Seyyah olubşol âlemi ararsan
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Ceddi Muhammed'dir eğer sorarsan
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Cümle evladına yişil yaraşır
Sırrı gelür bu canıma dolaşur

Her kande çağırsam gelür ulaşur
Abdülkadir sultan derler şeyhime

Cevregelür dervişleri dirilür
Erkânıyla ahyaları sürülür

Hakkın haznesinden nasibvirilür
Abdülkadir sultan dirler şeyhime

Harbe giderler çalarlar -----
-----hoş gönül hatır

Bağdat'ta türbesi nur olmuş yatur
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Al cevahirdendir anın yapısı
Açık durur Abdülkadir kapısı

Kutbülaktabdirler ana hepsi
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Yeşil imamesi vardır başında
Her kim anı ister görür düşünde

Allah ile Resulüne aşına
Abdülkadir gibi sultan bulunmaz

Daim Allah ile şeyhimin işi
Allah diyince akar gözinin yaşı

Eşrefoğlu Rumi anın dervişi
Abdülkadir gibi sultan bulunmaz

Mevlam yüce devlet vermiş başına
Meşgul olmuş Yaradan'ın işine

Allah ile Resulüne aşına
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz

Derviş Yunus çeker anın gayreti
Üstümüzde hazır olsun himmeti

Oğlum demiş ana Resul hazreti
Abdülkadir gibi bir er bulunmaz
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Dünya benim diyenler
Ecel geldi neylersin

Rızkı için gam yiyenler
Ecel geldi neylersin

Kalur malın evladın
Kuru toprak vatanın

Bozılur bu elvanın
Bir gün seyran iderler

Var mı sözimde hata
Binersin cansız ata

Giderken vahasreta
Hayli efganiderler

Gidersin dostına
Toz kondurma postuna

Kara toprak üstine
Örtüp zindan iderler

Damarda kurur kanın
Cesette ditrer canın

Haram ise kefenin
Soyup üryan iderler

Kabre iner garib baş
Ne kavim ve ne kardaş

Kabrine iki taş
Diküp nişan iderler

Eşrefoğlu bigayet
Allah senden inayet

Sen idersen hidayet
İşim asan iderler

Temmetü' l tevhid

Tevhid

Pervaneyim şem'e yâre
Ya ben nice yanmayayım

Sabridememyokdur çare
Ya ben nice yanmayayım

Pirlerimiz erkânına
Yapışmışuz dallarına

Girmişiz aşk meydanına
Ya ben nice yanmayayım

Zahid neyler bu esrarı
Daima eyler inkârı

Biz etmiş iken ikrarı
Ya ben nice yanmayayım

Sinemde aşk ataşı yanar
Anı gören külhan sanar

Şems ü kamer durmaz döner

Ya ben nice dönmeyeyim

Sözidür kalbin uyanık(?)

Zikre girmez her münafık

Dönmek hakdır bizler sadık

Ya ben nice dönmeyeyim

Yar yoluna ölmeyeyim

Temmetü' l tevhid

Tevhid

Ummanlara dalubçıkub yüzemez

Işkın deryasını boylamayınca

Gel ey kardeş gel ey tevhide uzan

Tevhiddür nefsin kalesin buran

Sor kendi kendine kaynar mı kazan

Orasına ataş eylemeyince

Aşkım galip oldu yüreğim kaynar

Aşkı olan arı namusu neyler

Behey Yunus sana söyleme derler

Ya ben öleyim mi söylemeyince

Temmetü' l tevhid

Tevhid

Biz gideriz şol dünyadan

Kalanlara selam olsun

Bizim için hayır dua
Kılanlara selam olsun

Biz gideriz gelen gelsin
Ahret hakkı helal olsun

Yurdumuza konan konsun
Kalanlara selam olsun

Biz gideriz dostumuza
Âl erişmez kaskımıza

Namaz için üstümüze
Duranlara selam olsun

Tenim ortaya koyalar
Dünya donını soyalar

Ol üstümüze su koyalar
Yuyanlara selam olsun

Bir firak düştü araya
Ne a'laya ne ednaya

Bizim ile makbereye
Varanlara selam olsun

Şu İbrahim dir bu sözü
Dergâhına tutar yüzi

Dünyadan ahrete bizi
Kalanlara selam olsun

Temmetü' l tevhid

Tevhid

-----yok batılı Hak'dan
Bu dünya bozıldı çokdan

Ayırma bizi tevfikinden
Hidayet eyle ey Mevla

Zalimler rüşveti yirler
Belki anı helal dirler

Hilafına hükmiderler
Olinmaz oldu hak icra

Fakir asla namaz kılmaz
Malında berekat olmaz

Zulimden gözler açılmaz
Ne görsin hakkı şola'mâ

Şehir ehli alur satar
İlla vezin eksik tutar

Hep malına şerrin katar
Haram ider anı cemâ

Çalışurilm ü âkiller
Yarar dünyaya gafiller

Tevhid

Çağrışurlarşol kıyamet güninde
Mevlûdokudanlar gelsin hu diye

Yedi tamu kapuların geçerler
Sekiz cennet kapuların açarlar

Boylarına hülle donın biçerler
Mevlidokudanlar gelsin hu diye

Salınalar ol cennetin bağına
Salınalar hem sağına solına

Mevlam nice rahmet ide kulına
Mevlidokudanlar gelsin hu diye

Altundan gümüşden cennet yapısı
İylik eylemekdir anın hepisi

Açılur ol sekiz cennet kapısı
Mevludokudanlar girsin hu diye

Yunus eydür gele Hakk'ın evine
Destur ola gire cennet bağına

Cennet nimetleri gele önüne
Mevlud okudanlar yisin Hu diye

Temmetü' l tevhid

Tevhid

Ruz-ı kıyameti anduğım zaman
Eriyor yürekde yağlar dayanmaz

Var ise kalbinde zerrece iman
Akar çeşmim yaşı sağlar dayanmaz

Çok tama' eyleme dünya malına
Çıkacağın bilür misin yarına

İsrafil surını almış eline
Üfürmeye bakar sağlar dayanmaz

Sur üfürilde binalar yıkılır
Yirin göğün damarları sökölür

Semada ay yıldız yiredökölür
Gökler pare pare olub dayanmaz

Hep bu âlem vefat itse gerekdir
Kırk yıl bu âlem ıssız kalsa gerekdir

Ol Hallacı Mansur bitse gerekdir
Mansurun yayına dağlar dayanmaz

Yunus Emremdirki bizde varuruz
Bunda aldığımız anda virürüz

Hakkın divânında hisab görürüz
Mazlumin ahına dağlar dayanmaz
Temmetü' l tevhid

Tevhid

Yürü behey yalan dünya
Yalan dünya değil misin

Benim güzel efendimi
Alan dünya değil misin

Tanrının aslanın alan
Düldülini dağa salan

Yedi kerre ıssız kalan
Kalan dünya değil misin

Ali bindi düldül ata
Yürek katlanmaz firkate

Bozkurt ile kıyamete
Kalan dünya değil misin

Yüri behey fani yüri
Sen gösterme bize nari

Nice yüz bin ardan giri
Kalan dünya değil misin

Gör neyledi felek bize
Toprak doldu ele göze

Efendimi bir top bize
Alan dünya değil misin

Kimisini toprak idüb
Kimisini giryaniidüb

Son ahirde üryan idüb
Soyan dünya değil misin

Âşık Yunus söyler sözün
Hakka ısmarlamış özin

Ol Resulullahın kızın
Alan dünya değil misin
Temmetü' l tevhid

Tevhid-i Yunus

Ne yaman tiz geldi vade günleri
Şu tatlı canıma kıyamıyorum

Dört yanımız aldı figan ünleri
Ayrılık derdine doyamıyorum

Sıklarlar canımı tenim sızılar
Gönül döner döner dünya arzular

Ağlaşurçığışur körpe kuzılar
Ağlaşman kuzılar diyemiyorum

Ağlaşurçığışurehl-i ayalım
Emir hakdan geldi biz ne diyelim

Mirasçılar gelmiş malın alalım
Alman mallarımı diyemiyorum

Kimi gözüm yumar kimi elimi
Heman Allah bilür benim halimi

Mühürlerler söyletmezler dilimi
Dostlar helal eylen diyemiyorum

Kimi yakam yırtar kimi yenimi
Sürüyübgiriye çeker tenimi

Eğnimden soyarlar dürlitonımı
Soyman tonlarımı diyemiyorum

Dört adam götürür ağaçtan atım
Ahrete uşdurın benim menzilim

Tuz etmek yediğümdostımkardaşım
Dostlar helal eylen diyemiyorum

Yunus Emremider zarım sanadır
Akıbet varacağım karanlık sindir

Rabbin kimdir sinin dinin ne dindir
Rabbim ol halıkım diyemiyorum
Temmetü' l tevhid

Tevhid-i İsmail

İsmailim diyi çağırın babam
Beni hak yolına kurban mı idersin

Çağırub anamdan ayıran babam
Beni hak yolına kurban mı idersin

Baba oğul ayrılığı güç gibi
Şu fani dünyada ömrüm hiç gibi

Cennetten hedaye gelen koç gibi
Beni hak yolına kurban mı idersin

Melulce melülce bağlayan babam
Yaşınca yaşınca ağlayan babam

Benim ile gönlin eğleyen babam
Beni hak yolına kurban mı idersin

Baba sana teslim ettim özimi
Baba kıyamazsan bağla gözimi

Anama selam it söyle sözümü
Beni hak yolına kurban mı idersin

Elimi ayağımı bağla heman
Allahın emrine oğluna kıyan

Oğul İsmailimMevlaya güven
Beni hak yolına kurban mı idersin
Temmetü' l tevhid

Tevhid-i Nesimi

Ben melâmetle yürürem âhi zarım kime ne
Ben melâmet hırkasını eğnime aldım kime ne

Gâh çıkarım gökyüzüne şevk ururam âleme
Gâh inerim yeryüzüne Hu çekerim kime ne

Gâh giderim medreseye ders okuramHakkiçün
Gâh giderem meyhaneye mey içerim kime ne

Sofiler haram demişler bu aşkın badesine
Ben doldurur ben içerim günah benim kime ne

Sofiler secde iderler mescidin mihrabına mihrabım dost işigidir
Secde iderem kime ne sordılar ki Nesimi ye

Sen yârinle hoş musun ne hoş olam ne olmayam
 Yar benimdir kime ne
 Temmetü' l tevhid

Tevhid-i Yunus

Habibim AhmedAhmed
 Ceddim Muhammed

Kıl bize efendim
 Işkmeydanında

Hazreti Bekir Bekir
 Dilinde zikir

Daima şükür efendim
 Işk meydanında

Hazreti Ömer Ömer
 Belinde kemer

Hu deyib döner
 Azizim ışkk meydanında

Hazreti Osman Osman
 Okunur Kur'an

O da bir sultan imanım
 Işk meydanında

Hazreti Ali Ali
 Şüphesiz veli

Tanrı aslanı azizim

Işk meydanında

İbrahim EdhemEdhem

Gömleği keten

Sinesi uryan efendim

Işk meydanında

Yunus da göçdigöçdi

Sıratı geçdi

Kevserdeniçdi imanım

Işk meydanında

Temmetü' l tevhid

Tevhid-i Mevlid

Ey Hüdadan lütf ü ihsan istiyen

Mevlidi paki Resulallah'a gel

Cennet içre huri gılmanistiyen

Mevlid-i paki Resulullaha gel

Ol Resulin doğduğu şebbi güman

Leyle-i kadre müşabihdür heman

Bulmak istersen cehennemden aman

Mevlid-i paki Resulullaha gel

Zat-i paki can ü dilden eğlesen

Mahza nur-i hakdur ol zat-i hasen

Oldu gonca dünyada sağ esen
Mevlid-i paki Resulullah'a gel

Tevhid

Meclis-i mevlidde ey vali-yimüdam
Ol Resule kıl salatile selam

Cennet-i alada istersen makam
Mevlid-i pakıhabibullah'a gel

Fikridüb dünyadan elbet göçmeği
Cennete ahir sırattan geçmeyi

Havz-ı kevserden dilerse içmeyi
Mevlid-i pakinebiyullah'a gel
Temettü'l tevhid
Biavnüllahil mülk-el Hamid

1.3.6. NA'T

Na'tlar Dinî ve tasavvufî halk edebiyatında Hz. Muhammed' i övmek amacıyla yazılan şiirlerdir. Na'tlar Hz. Peygamberin dışında diğer peygamberler ve dört halife içinde yazılmıştır. Hz. Peygamber sevgisi, ona duyulan saygı anlatılır. Bu tür genellikle kaside biçiminde yazılmıştır.

Sözlükte na't kelimesi “nitelemek, iyi ve güzel şeyleri abartılı biçimde dile getirmek; nitelik, vasıf” mânalarında kullanılır. Arap edebiyatında övgü şiirleri daha çok “medih” başlığı altında ele alınır. Na't, özellikle Fars ve Türk edebiyatlarında Resûlullah'ı öven şiirlerin yaygın adı haline gelmiştir. İlk Peygamber methiyeleri, İslâm dininin yayılıp müslümanların Medine’de bir güç haline gelmesinden itibaren görülmeye başlanmıştır. Bedir, Uhud, Hendek, Hayber savaşlarının sebep olduğu gerilim ve mücadele ortamında müslümanlarla müşrikler ve yahudiler arasında karşılıklı şiir atışmaları olmuştur. Hassân b. Sâbit, Kâ'b b. Mâlik, Kâ'b b. Züheyr, Abdullah b. Revâha gibi şair sahâbîlerin söylediği şiirlerde Hz. Peygamber'i yüceltme, özellikle Mekkeli müşriklere karşı savunma ve getirdiği yeni dinin tanıtılıp yayılmasına katkıda

bulunma gibi hedefler güdülmüştür. Daha sonraki yüzyıllarda bütün İslâm coğrafyasında şairler Resûlullah'a olan sevgilerini gerek muhtevaları gerekse sanat özellikleri bakımından farklı isimlerle anılan şiirlerle dile getirmişlerdir.⁴¹

Na't-ı Şerif

Ala ey canımın canı

Şefa'at ya Resulallah

Nebiler şahı sultanı

Şefa'at ya Resulallah

Dilerim ben sana varam

Mübarek Ravzanıgörem

Eşigine yüzüm sürem

Şefa'at Ya Resulallah

Yüzü kara günahkârım

Huzuruna nice varam

Velâkin âşık-ı zaram

Şefa'at Ya Resulallah

Günahlarım hicab oldu

Firakım keyazab oldu

Yanuk bağrım kebab oldu

Şefa'at Ya Resulallah

Diyar-ı şehri terk etsem

Seni arzulayub gitsem

⁴¹ Mustafa Çiçekler, <https://islamansiklopedisi.org.tr/nat>

Karibi ihtiyar etsem
Şefaât Ya Resulallah

Seni sevenlerin nazı
Geçer makbul olur sözü

Seni sevmeyenin yüzü
Karadır Ya Resulallah

Haset kıldı sana İblis
Katı hakir oldu telbis

Hulle biçer nebi İdris
Senin çün ya Resulallah

Münevver Murtaza sensin
MükerremMücteba sensin

Muhammed Mustafa sensin
Şefaât ya Resulallah
Temmetul Na't-ı Şerif

Na't-ı Şerif
Doğdu ol nur-ı münteha
Sümme vechullahı ziya

Ahmed Muhammed Mustafa
Kefa billahi şehida

Yüzün urvetül-vüşkadır(?)
Alnın inna fetahnadır

Kaşın velnücüm-i hevadır

Saçın velleyliizayeğşa

Ki Cebrail sana rehber

Hatemsin âleme server

Şefaât kânı peygamber

Cümleye şefkatsin Kibriya(?)

Çıkıp arşa bastın kadem

Melekler oldular hurrem

Ki zira vahdet-i mahrem

Kulhüvallahieheda

Muhammed geldi ol şaha

Bar-i izzet-i dergâha

Vasıl ol Hazret-i Allah'a

Ki sübhanellezi asra

Hüda'nın mahbubu Rahman

Âşıklara sensin burhan

Kıl inayet şah-ı Sultan

Eğer dünya eğer ukba

Kerimimsin rahimimsin gaffar

Hâkimimsin -----azimimsin

Kulun Şeyhi günahkâr

Temmetül Na't-ı Şerif

Na't

Cemi Enbiyalardan Muhammed cümleinin şahı
Yüzü nurundan almışlar melekler şems ile mahı

Yedi kat gökleri geçti kadem-i arş üstüne bastı
Erişti ka'b-ı kavseyne tavaf eyledi dergâhı

Anın seyr-i sülukundan melekler aciz oldular
Ki bin yılda varamazlar o bir demde varubrahı

Muhammeddir küllün kânı kim oldur canların canı
İdeler ah ü efganı seher vakti sehergahı

Kıluram yolında kurban senin ey Ahmed
Nola bir kez yüzün görsem yüzün şems ü kamer mahı

Bu Eşrefoğlu'nun günahı çokdur gayet
Şefaatt kıl ya Muhammed ki sensin cümleinin şahı
Temmetu' l Na't-ı Şerif

Na't-ı Şerif

GöremRavza-yıpâkini, tecellâ-yı Hûda'dur bu
Musaffa eyledin levh-i makamı enbiyadır bu

Mükerrem olunur habib sen oldun âleme tabib
Muazzam cümle nebiyyete Muhammed Mustafadur bu

-----Cebrail Burak-ı tacı sündüsler

Giyüp arş üstüne varan o sırr-ı asfiyadur bu

Koyup Cebrail anda binüp ol Refref üstüne
Olup vâkıf sırrullahı olunur müntehadır bu

Gece gündüz benim zârımışığine yüzüm sürmek
Nasip etsin nolavaslın yüzün şems-i ziyadur bu

Bu Şeyhi ümmetin cürmüyle geldi bâb-ı Rahman'a
Kıl şefaât ya Muhammed yüzüm kara nümâdur bu
Temmetu'l Na't-ı Şerif

Na't-ı Resul

Cümlenin cananı sensin
Cana canan Mustafa

Bu gökler derdinin
Dermanı sensin Mustafa

İlm ü hilmin kanı sensin
Künt-ü kenzi madeni

Gökden indi senin için
HATEM-İ Kur'an Mustafa

Hak Teâlâ senin için
Yaradubdur âlemi

Kul olubdur sana cümle
Şah-ı âlem Mustafa

Sekiz cennet senin için
Şöyle hazır muntazır

Ana gel otur yanıma
Başım kulu ege(?)

Bir dahi girmem eline(?)

Ölüm vardır illa ölüm

Ana gel otur karşıma

Bak şu gözüme kaşuma

Bir daha girmem düşünce

Ölüm vardır illa ölüm

Ağaçlarda yeşil yaprak

Üstümüzde kara toprak

Gitti kefin kaldık çıplak

Ölüm vardur illa ölüm

Ağaçtan dayandurdum

Gelmez yollara göndürdüm

Nice evler söndürdüm

Ölüm vardır illa ölüm

Altımızda taşlar batar

Üstümüzde otlar biter

Musaffa eyledin levhi

Makam-ı enbiyadır bu

Mükerremnuri ol habib

Sen oldın âleme sultan

Muazzam cümle nebiyyete

Muhammed Mustafadır bu

Huda gönderdi Cebrail
Burakı tacı sündüsler

Giyüb arş üstüne varan
O sırr-ı asfiyadur bu

Koyub Cebrail anda
Binüp ol Refref üstüne

Olup vâkıf sırrullaha
Olunur müntehadır bu

Gece gündüz benim zârım
İşigine yüzüm sürmek

Nasip etsin nola vaslın
Yüzün şems-i ziyadur bu

Şah olur olmaz münkirlerin sözinden
Asıldı kalbimiz çürüyüb gider hu hu

1.3.7. Türkü

Yüzyıllardan beri halkın muhayyilesinde, sözlü ve yazılı kültüründe olan önemli bir edebi türdür. Toplum hayatının özelliklerini ve kültürünü yansıtan türküler bir nevi toplumun aynasıdır. İnsanlar yaşadıkları dönemin sıkıntılarını sevinçlerini ve aksaklıklarını en güzel ve en kolay türkülerle dile getirmişlerdir. “Köken bakımından Türk kelimesinin nisbet eki alarak “Türkî” şeklinde oluştuğu, daha sonra Türkçe söyleyişe uydurulduğu kanaati yaygındır. Türkü, âşık şiirleri gibi düzenleyicisi bilinenler yanında çoğunlukla düzenleyicileri bilinmeyen, sözlü gelenekte oluşup gelişen, çağdan çağa ve yöreden yöreye değişip zenginleşen, bazan bozulmalara uğrayan ve her zaman ezgi eşliğinde söylenen şiirlerdir. Türk halk şiirinin de en eski nazım biçimlerinden biridir. Bu adı taşıyan ilk manzumeye XV. yüzyıl başlarında

Horasan’da rastlandığı kaydedilmekte, Anadolu’da ise ilk örnekleri XVI. yüzyılda görülmektedir. İnsanların yaşadığı her çeşit olayı, bu olayların toplum içindeki yankılarını, kahramanlıkları ve tarihî olayları konu edinen türküler bir kültür hazinesidir. Herkesin anlayabileceği sade, tabii bir dille ve hece ölçüsüyle söylenenler yanında aruzla söylenmiş az sayıda örneğine de rastlanan türkülerin klasik edebiyat nazım biçiminde olanlarına “divân, selis, semâî, kalenderî, satranç” gibi adlar verilmektedir.

Türküler iki kaynaktan beslenir. Asıl türküler söyleyenleri bilinmeyen, halkın ortak malı olan ve halkı derinden etkileyen bir olay üzerine yakılanlardır. Bu olay bütün milleti ilgilendirecek kadar önemli olabileceği gibi dar bir çevreyle de sınırlı kılabilir. Aşk, gurbet, ölüm, kahramanlık, fetih, seferberlik, doğal âfetler, oymak kavgaları, eşkıya baskınları, bir kalenin düşmesi, bir vatan parçasının elden çıkması gibi olaylarla sevdâ, talihe küsme gibi duygular türkülerin şartlarını hazırlayan sebeplerin başında gelir. Bu olaylardan birini yaşayan veya bu duygulardan birini taşıyan, sanatçı ruhuna ve yeteneğine sahip halktan birinin olayı halk şiiriyle ve ezgi eşliğinde ifade etmesi türküyü meydana getirir. Zamanla türküyü söyleyen kişinin adı, türkünün söz ve ezgi bölümleri gibi kişisel izleri ortadan kalkar ve türkü toplumun ortak malı olarak halk edebiyatı ürünü karakterine bürünür. Türkülerin oluşmasında ve yayılmasında ikinci önemli kaynak saz şairleridir. Saz şairi (âşık) gördüğünü, yaşadığını, duyduğunu sanat kabiliyeti ölçüsünde sazı eşliğinde dile getirerek topluma duyurur. Türkülerde halkın işlenmemiş sanat gücünü, sanat yeteneğini ve millî sanata ait konuları bulmak mümkündür. Bunları dile getiren olayları öğrenebilmek için türkünün metnini tamamlayacak hikâyesini de bilmek gerekir. Türküler hem halkın sosyal hayatını hem müziği hem şiiri ilgilendirdiğinden halk bilimi incelemelerinde önemli bir yer tutar⁴²

Aldı Kanber

_____ gerek merdan-ı âşık gelür meydana

Ben Arzu’nun yolunda kodum serim meydana

Ak koyun kuzuluyor benim yaram _____ sızılıdır

Telsim var yazılıdır

⁴² Nurettin Albayrak, <https://islam-ansiklopedisi.org.tr/turku>

Şeftali ağaçları dürlü çiçek başları
Kurulu yaya benzer Kanberi'mın kaşları

Terk eyledim vatanımı elimi
Elimden aldıldım gonca gülümü

Gurbet ele saldı ben yolumu
Sıla ağlar vatan ağlar yol ağlar

Ördek gibi gezdim gölden göllere
Ceylan gibi gezdim çölden çölleri

Kerem ider düşdüm dürlü yollara
Gelen ağlar geçen ağlar yol ağlar

Bekir Ağa Türküsü

Sefer bayrağı savrılır
Sefere giden ayrılır

Gitmesem paşam darılır
Öldürme döndür ol Allah'ım yârimi sen gündür

Bekir Ağa dir bölükbaşı
_____ Şam kumaşı

Beyaz tende kâlem kaşı
Bekir Ağa'nın bindiği atlar

Ayden(yine demek)
Menekşe bayrağı otlar
Bekir Ağa'yı yaradan saklar

Çalkan Karadeniz Çalkan (eyzan)
Gemilerde olur yelken

Sökülür mü karlı balkan (eyzan)
Yenişehir 'in yolu düzdür

Giceler bana gündüzdür.
Bekir Ağa'nın yâri kızdır. (eyzan)

Türkü

Name geldi vatanımdan
Vakitdir varayım gideyim

Kanlı yaşlar gözlerimden
Akdı varayım gideyim

Ey mürüvvet kerem kâni
Kuluna çokdur ihsanı

Gurbet alın kahrı beni
Vakdı varayım gideyim

Dostum bırağalı hasrete
Kimse rahm itmez halime

Yokdur bildir zevan yoluna
Yakdım varayım gideyim

Felek boynuma kemendim
Takdı varayım gideyim

Niçun mahzun bakarsan bana böyle
Nedir kırıklığın heman söyle

Olur mu âlemde bu derde çare
Gizli zarıncı kıl eşkâre

Dili Mecnun gibi etdin para pare
Nedir kırıklığın heman söyle

Yürekde yâre sinem dağlar
Hun-ı ciğerim gözünden çağlar

Görenler halimi rahm idüb ağlar
Nedir kırıklığın (farklığın) heman söyle

1.3.8. İlahî

Tasavvuf edebiyatında önemli bir yer tutan ilahi, özellikle tekkelerde söylenen önemli bir türdür. İnsanların dini duygularını kabartan ve coşturan ilahilerde Allah, peygamber sevgisi ve dini konular işlenir. Kaynakların bir kısmında şöyle tarif edilir: “Dinî-tasavvufî bir içerik taşıyan bestelenmiş şiirlere verilen genel ad. İlahiler dini-tasavvufî ya da tekke edebiyatının en yaygın ürünleridir. İlahinin sözcük olarak "Allah'a mahsus, Allah'a ait" demektir.⁴³ Cem Dilçin’ e göre, “Tanrıyı övmek ona yalvarmak için yazılan şiirlere denir. Özel bir ezgiye göre okunur.”⁴⁴ Dr. Mehmet Yardımcı ilahilerle ilgili şunları söylemiştir: “İlahiler, tasavvuf görüş ve anlayışını anlatan, bunun inceliklerini, ilahî hikmetleri ve sırları dile getiren manzumeler olup herhangi bir tarikatın izini taşımaksızın Tanrı’yı öven, Tanrı’ nın büyüklüğünü ve gücünü telkin eden şiirlerdir. Âşık edebiyatının önemli bir türü olan ilahi konu itibariyle dergâhlarda kendine özgü ağır bir makamla söylenir. Gerek nazım şekli, gerekse makamla söylenişi nedeniyle hafızalarda kolay kalıp yüzyıllar boyu unutulmayan ilahiler nesilden nesile geçip günümüze kadar ulaşmıştır. Bunun en güzel örnekleri Yunus Emre’nin ilahileridir.

⁴³ Fuad Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, s.119

⁴⁴ Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ankara, 1983, s.343

İlahiler dörtlük ya da beyit birimi ile yazılabilir. Dörtlükte yazılanlar genellikle 7,8 bazan da 11` li hece ls ile koşma uyak düzenindedir. Beyit birimi ile yazılanlar ise genellikle 11,14 bazan da 16` lı hece ls ile bazıları ise aruz ls iledir. Beyit birimi ile yazılanların uyak düzeni ise gazel uyak düzenindedir.

İlahi, dini Türk musikisinde kullanılan şekillerin başında gelir. Daha ok tekkelerde gelişen ilahi türüne, Bektaşiler nefes, Mevleviler ayin, Glşeniler tapuğ, Halvetiler durak, diğer tarikat ehli olanlar ise cumhur adını vermişlerdir.”⁴⁵

İlahi

Gelin dostlar el ekib fenadan
Meded şimden sonra alur zamandır

Edb hıyanetlikler insandan
Meded şimden sonra alur zamandır

Mü`min olan kişi bilir kahr gettmez
Kimse kimsenin işin bitrmez

Meyva ağaları meyva getürmez
Meded şimden sonra ahir zamandır

Durduka bir kimseden hacet alınmaz
Alcar gözümün yaşi silinmez

Beş on mahalleden imam bulunmaz
Meded şimden sonra ahir zamandır

Ehl-i ilm olanlar ilmini tatmaz
Kadılar düşünmez kadılık etmez

Ekilen mahller sereye yetmez
Meded şimden sonra ahir zamandır

⁴⁵ Mehmet Yardımcı, Başlangıcından Günümüze Türk Halk şiiri, İzmir, 2013, s.365

Camiler kapandı namaz kılınmaz
Kur'an garib oldu kadri bilinmez

Tutarım ay gün doğar doğmaz
Meded şimden sonra ahir zamandır

Münafıklar mü'minlere karışdı
Âlimler talimlere tutuşdu

Sene bin iki yüz yetmiş ikiye yetişdi
Meded şimden sonra ahir zamandır.

Yalancı dünyanın müddeti yetti
Zalimler çoğaldı âlimleri yuttu

Şöyle şeyh efenDinîn çıkmadan mehdi
Meded şimden sonra ahir zamandır
Temmet

İlahi

Zahid bizi ta'n eyleme
Hak ismin olur dilimiz

Sakın efsane söyleme
Tükenmeyüz kımağılan

Taşramız da durmağılan
Kimse bilmez ahvalimiz

Eger âşık isen yâre
Sakın aldanma ağyare

Düşüp İbrahim gibi nare
Bu gülşen de yanar olmaz

Erenlerin çokdur yolu
Cümlesine deriz beli

Ko desinler bize deli
Usludan yeğdir delimiz

İlahi

Daima yalvarırım ben efendim
Ben muradım veren Allah'dan isterim hu

Alil(?) olan bu dünyayı göremez
Irakdan yakından haber almaz

Benim muradımı bir kul veremez
Ben muradım veren Allah'tan isterim hu

Bir adı Mustafa bir adı Ahmed
Diledi ümmetini ol nur-ı ahad

Yetiş imdadıma server Muhammed
Ben muradım veren Allah'tan isterim hu

Bu Şeyhi ümmetin cürmüyle
Geldik bab-ı Rahman'a

Kıl şefaet ümmetine
Yüzüm kara nümadır bu

İlahi

İlham ile dün gice
Seyrettim Muhammed'i

Ayna gibi kalbimde
Seyrettim Muhammedi

İmamesi başında
Yeşil hülle eğninde

Dört yâri de yanında
Seyrettim Muhammedi

Cürmei(?) sundu gayet
İtdi Muhammed beni mest

Hakdan oldu inayet
Seyrettim Muhammedi

Yunus murada irdi
Zevkıyle safa sürdü

Âşık maşukın buldu
Seyrettim Muhammedi

İlahi Hûdayi

Açıldı çün bizim elest
Devr eyledi peymanesi

Andan içenler oldu mest
Ayılmadı mestanesi

Derya gibi ol coş ider
Ol badeden kim nuş ider

İşdüğü dem serhoş ider
Esrik olur divânesi

Sav mı salâtı kim tutar
İd-i visale ol yeter

Bülbül gibi daim öter
Gülşan olur Kaşânesi

Olmayınca senden ata
Kul neylesin ya Rabbena

Daim işi sehv-i hata
Kul neylesin ya Rabbena

İster sini can bülbülü
Leyki erişmez aklı ili

Ger açıvermesen yolu
Kul neylesin ya Rabbena

Kim gamda kim rahatta
İlim bu hayratdadır

Hep kabza-i kudrettir
Kul neylesin ya Rabbena

Kim ki ezel didi beli
Andan ayruk oldu belli

Allah yet'al ma yeşa
Kul neylesin ya Rabbena

Hak anlamak merdî işidir.
Sığmaz âkil merdaşıdır.

Çün safîî firaşıdır
Kul neylesin ya Rabbena

Ente'l -kerimu'l müstean
Ente'r-raufu küllü an

İhsanına kıldık heman
Kul neylesin ya Rabbena

1.3.9. Semaî

Semaî Türkçe sözlükte, “Sekizer hece ölçüsüyle yazılmış olan halk şiiri türü.”⁴⁶ Olarak geçmektedir. Mehmet Yardımcı' ya göre semaî,” Âşık edebiyatında hece ölçüsü ile yazılan semaîlerden başka bir de divân edebiyatının etkisi ile arzuyla yazılmış semaîler bulunmaktadır.

Semaî, aruz ölçüsünün mefailün/ mefailün/ mefailün/ mefailün kalıbı ile yazılan ve özel bir beste ile okunan âşık edebiyatı ürünleridir.

Semaîlerin de divânlar gibi gazel, murabba, muhammes, müseddes, musammat ve yedekli [ayaklı] biçimleri bulunmaktadır. Aruzla yazılmış semaîler aynı zamanda hece ölçüsünün 8+8=16' lı ölçüsüne uymaktadır. ⁴⁷

Konu ve biçim bakımından koşmaya benzeyen semaî, hece ölçüsünün sekizli kalıbıyla yazılır. En az üç, en fazla beş dörtlükten oluşur. Dörtlük sayısı beşi geçen semaîler daha azdır. Sevgi, doğa güzelliği ve ayrılık duygusu gibi konuların işlendiği semaîler, özel bir ezgiyle söylenirler.⁴⁸

⁴⁶ <https://sozluk.gov.tr/?kelime=semaî>

⁴⁷ Mehmet Yardımcı, Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri, İzmir, 2013, s.338

⁴⁸ Hikmet Dizdaroğlu, Halk Şiirinde Türler, TDK Yayınları, Ankara, 1969 s.89

Semaî

Ta ezelden şu cihana Kur'an mı indi hace(hoca) mı indi
 _____ bir ehl-i kâmilî gündüzü mü indi gece indi

Arşa melekler dizildi İblis'in bağı ezildi
 Kitablar gökde yazıldı yoksa yere suç mu indi

Vardır meleklerin _____ İblis oldu hakka asi
 Gökden kudret lokması _____ indi _____ indi

Arşa melekler durunca Muhammed'e selam verince
 Gökden melekler inince gündüz mü inde gece mi indi

Kul Mustafa aşkı zardır bu cihan başına dardır
 Gökden inen yere nurdur _____ indi Hacer mi ind

Semaî

Üç dilbere selam verdim
 Selamım almaz tutub durur

Benim güzel sevdiğim cemaline
 Cemale âlem bulub durur

İbrişim kuşak belinde
 Kelam-ı cevher dilinde

Doldurmuş bade elinde
 İç efendim deyüb durur

Ben dahi hükmün yolunda
 Üç gül yolla kâhkülünde

Benim şeker dudağımdan
Em efendim deyüb durur

Koç yiğitler ata biner
Çevre (cora) şahini gibi konar

Hemen çıkmış boynun eger
Dilber aklım alub durur

1.3.10. Destanlar

Destan kelimesi aslen Farsça bir sözcüktür. Kaynaklarda destanların tanımlarına bakacak olursak, Türkçe sözlükte: “Bir kahramanlık hikâyesini veya bir olayı anlatan, koşma biçiminde, ölçüsü on bir hece olan halk şiiri.”⁴⁹ tanımıyla yer almaktadır. Ayrıca diğer kaynaklarda destanın tanımına bakacak olursak, :“Kıssa hikâye, masal manasındadır. Bilhassa bunların manzum olanlarına denir. Dastan kelimesini divân şairleri de kullanmışlar, aruz vezniyle yazdıkları manzum hikâyelere dastan tabir etmişlerdir.”⁵⁰

Farklı bir kaynakta şöyle geçmektedir: “Ulusların başından geçen kahramanlık olaylarını anlatan destan (epope) ile karıştırılmamalıdır. Âşık edebiyatındaki destanlar, toplumu yakından ilgilendiren savaş, ayaklanma, eşkıyalık, kıtlık, deprem, yangın gibi olaylar, toplumsal yergiler, cimrilik, dalkavukluk, mirasyedilik... gibi gülünç hayat olayları üzerinde durur.

Destanların diğer özellikleri şunlardır: Duygusal öğelere hemen hiç yer verilmez. 11’li ya da 8’li hece kalıbıyla söylenir. Dörtlüklerle oluşur. Uyak düzeni koşmaya benzer. Konusu ve uzunluğu bakımından koşmadan ayrılır.

Halk şiirinin en uzun nazım biçimidir. Kimi destanlarda dörtlük sayısı yüzden fazladır. Dörtlük sayısı konunun özelliğine bağlıdır. Kendine özgü bir ezgisi vardır. Destanın son dörtlüğünde şair mahlasını söyler.

Konuları bakımından destanları savaş, yangın, deprem, salgın hastalık, ünlü kişilerin yaşamları, mizahi... gibi gruplandırabiliriz.

⁴⁹ <https://sozluk.gov.tr/?kelime=destan>

⁵⁰ Tahir-ül Mevlevî, Edebiyat Lügatı, İstanbul, 1973, s.34

Seyranî ve Âşık Ömer bu alanda ünlüdür. Kayıkçı Kul Mustafa'nın Genç Osman Destanı "en ünlüsüdür".

Halk şiirinde aruz ölçüsüyle düzenlenmiş şiirlerde vardır. Bunlar divân edebiyatının halk edebiyatına etkisiyle oluşmuştur. Halk edebiyatında özel bir adla anılan ve aruzla oluşturulan bu yoldaki nazım biçimleri şunlardır: Divân (Divânî), Selis, Semaî, Kalenderî, Satranç, Vezn-i âhar."⁵¹

Aldı Köroğlu

Feradadır koş kör oğlu ferada

Kırata binenler erer murada

Nice saviş olsa kervan burada

_____ çocuklar _____ koç Köroğlu

Bu yolun harmanı midir.

Şevavatadan gelen Ermeni midir.

Şu yolun bacını vermeli midir.

Vir yolun bacını kafir Ermeni

Heresa Ermeni değilim ağam kervan başıyım

Acem ellerinde şahin kuşuyum

Şu yolun bacını virmez kişiyim

Savil yolumdan kör yollar kan olur

Heresa yedi yıldır Çamlıbeyli beklerim

İner günde üç kere yolu yoklarım

Gelen geçen bezirgânı haklarım

Şu yolun bacını virgeç Ermeni

Heresa bezirgân başıyım ba'de içerim.

Konduğum şehre altun saçarım.

Senin gibi kör ve sağır geçarım

Savil yolumdan kör yollar kan olur

⁵¹ https://www.academia.edu/6345526/HALK_EDEB%C4%B0YATI_-2

Heresa bezirgân başı sen kandan gelürsün
 Dolu kumaşları handan alırsın
 Köroğlu baş ister sende bilürsin
 Şu yolun başını vir geç Ermeni

Heresa sen bir Köroğlu'sun ben bir Ermeni
 Taşa geçer benim mızrağın timurin(demirin)
 Mızrağın ucuna geçirsem seni
 Savıl yolumdan kör yollar kan olur

Saysay kır ata binenler olur kahrıman
 Keskin üzengi çaldığım zaman
 Nice bezirgâna virmezim eman
 Vir yolun bacını kâfir Ermeni

Saysay Ermeni mızrağın kapdı attı alana
 Köroğlu _____ çekdi meydana
 Bizim işimizi haram ayda
 Vir yolun bacını kâfir Ermeni

Saysay Köroğlu ile Ermeni cenge durdular.
 Yardımcımız olsun üçler yediler
 Yedi kere birbirine hamle eylediler
 Urdu Köroğlu'na bakdı Ermeni

Hayhay, kılıçlar kırıldı kalkanlar kaldı
 Köroğlu yedi yerinden yara aldı
 Köroğlu Ayvaz'a gel yetiş dedi
 Virmez yolun bacını kâfir Ermeni

_____ Ayvaz yetiş gitti namımız
 Sel sel olsun _____ akan kanımız
 Kurban olsun Ermeni'ye canımız
 De göreyim seni şahin Ayvaz'ım.

Duman çökmüş Çamlıbel'in düzüne
 Mail oldum kirpiğine gözüne
 Uyma Ayvaz uyma körün sözüne
 De göreyim seni şahin Ayvaz'ım.

Hayhay Ayvaz Köroğlu 'nun bakdı gözüne
 _____ muhannetsiz dedi yüzüne
 Ayvaz baş kervanı aldı gözüne
 De göreyim seni şahin Ayvaz'ım.

Ayvaz'ım kır'ata urdı bir dizgin
 Leşini Ermeni kondurdım kuzgun
 Geleyor Ayvaz'ım gözlerini kuzgun
 De göreyim seni şahin Ayvaz'ım.

Köroğlu'nun urdığı sana nam olmaz
 Senin bin altunun bana mal olmaz
 Kır'ata dökdürsem nal olmaz
 De göreyim seni şahin Ayvaz'ım.

Ermeni ezrağın kabdı etdi elane
 Ayvaz nizam virdi kemer kolana
 Yedi yılda Ermeni gelir imana
 De göreyim seni şahin Ayvaz'ım.

Ayvaz ile Ermeni cenge durdular.
 Yardımcımız olsun üçler yediler
 Üç kerce birbirini haml eylediler
 Urdu Ermeni yakdı Ayvaz'ım

Aman Ayvaz aman kayadan atma
 Kollarım bağlıdır suya uğratma
 Yeter Ayvaz yeter eziyet etme
 Namda senin olsun cihanda(siz-senin)

Köroğlu yatar kırıat üstünde
 Şahin Ayvaz'ım beklerdi bende
 Yalın kılıç elinde kervan içinde
 Avın almış geleyor şahin Ayvaz'ım

Yaralarım ağır gönlüm haşarı
 Civan gördükçe gözlerim yaşarı
 Kır kamaların dökmese kından dışarı
 Aman Ayvaz aman sat şu civanı

Kâfir Ermeni gelmiş kendisin öğer
 Gürcü kızı şaşmış göğsünü döğer
 Bin altın az ise bin beş yüz yeter
 Aman Ayvaz aman sat şu civanı

Yaralarım gördüm pek melûl oldum
 Hudam fırsat virdi mahbubum aldım
 El ağam civanı mübarek olsun
 Dilerim Allah' dan kılıcım kan olsun

Kestiğim kelleler meydanda dursun
 Sarayım yaralarım gene onulsun
 Mal da senin ağam kervan da senin
 Nam da senin ağam civan da senin

Destan Gök ile Yerin İmtihanı

Dinleyin yer ile göğün terazisin
 Gök dedi bana bir nazar eyle
 Yer dedi dinlemem böyle sözün
 Bendeki Gülşan bir nazar eyle

Gök didi bendedir çerk-ı felek

_____ (yırtık)

Beyaz göğsün bana karşı

Ela gözlerin süze süze

Açma beni öldürürsün

Bakma beni öldürürsün

Öldürüp kanıma girme

Siyah zülfün ak gerdana

Her güzele gönülü virme

Dökme beni öldürürsün

Senin yıldırımına karşı durulmaz

Ol bahri ummana bir nazar eyle

Gök dedi bi Yecücü Mecüc suyun içecek

Niceleri dahi susuz geçecek

Kıyamet günleri sana batacak

Ol ahir zamana bir nazar eyle

Yer didi bir hikmet var Asuman da

Hak için döner havada

Cümle insanların hesabı bende

Göksu kervana bir nazar eyle

Yer dedi cümle mahlukât bende hep soyar

Dürlü boyacım hep bende boyar

Enginim yükseğim elden gir

Bülbülü figana bir nazar eyle

Gök didi insin turab dahl itmeyana

_____ sana hem bana

Hak bir yağmur yağarım sana

Ol vakit nalım nazar eyle

Yer didi bendedir yedi kapu
 Sarı öküz dünyayı tutar bir tapu
 Sen buluduna akıt suyu
 Ol kimse yedi sultana bir nazar eyle

Gök didi niçün düşman olursun
 Akıbet sen pişman olursun
 Doğmaz ise güneşim zindan olursun
 Bendeki ruşene bir nazar eyle

Yer dedi bendedir hep cümle hatab
 Dört mezhebindedir devlet hep
 Dört ulu peygamber aldılar dört kitap
 Ol ayet-i kur'an'a bi nazar eyle

Gök dedi benden bi rüzgâr eser
 Üç yüz altmış altı damarın keser
 Ben olmasam seni zulmet basar
 Ol mah-ı tabana bir nazar eyle

Yer dedi bendedir padişah paşa(h)
 Din uğruna tutarlar hâşâ
 Sen mülklerin kıl temaşa
 Top tüfenk havada bir nazar eyle

Gök dedi yer senin var sanacak
 Sur-ı İsrâfil gelub basacak
 Hallac-ı Mansura oklar atacak
 Topunun tozuna bir nazar eyle

Yer dedi hub bir kitab açar
 Benim müminlerim sıratı geçer
 Cennete girenler hep Kevser içer
 Ol akar suduret ırmağa bir nazar eyle

Gök dedi hele bulurum budur
 Bende kar yağar hep seni unır
 Yedi dağ üstüne güneş vurur
 Ol direksiz kubbeye bir nazar eyle

Yer didi yaradan bir seni hem beni
 İkimizi dahi eyledi fani
 Düşünce üstüme tutmam seni
 Mahşerde seyrana bir nazar eyle

Gök dedi benden gayrı Asuman
 Bildim ki aksine döndü bu devran
 Sen kurtar eldân hazret-i subhan
 Halim ser efkâr oklu bir nazar eyle

Gök dedi kalkub biz ile cenge başladı
 Ol cengi idüb sonra yarışdı
 Ey âşık-ı şem'i gör kim niyaza düşdü
 Ol gani yaradana bir nazar eyle

Destan-ı Pire Budur

Dinleyin ahvali söylemem size
 Keyfiyetli hali beyan ideyim

Bir orduyla _____ aldılar göze
 Pire Dağlarını seyran ederim

Derviş Paşa der ki meclis kurayım
 Hep binbaşılara sual sorayım

Kim çıkar meydane göreyim
 Me'muriyetimi beyan iderim

Hele cümlesine hali söyledi
Asla bir kimseden cevap gelmedi

İkinci binbaşı efendim didi
Vanıb bin orduya mekân ideyim

Yüklendi kervân çekildi yola
Bi şerefleri saldı sağ ile sola

İnayet masarrat mevladan ola
Niyetim pira'ya mekân ideyim

On beş gün olmadan anda müsafir
Büsbütün etrafı kuşandı kâfir

Gözün kelde ve kelbe vafir
Yanarım kumandan ayân ideyim

Pirane kapıdan virgi yarış varayım.
İstikâmını muhkem sarayım.

Dört koldan şeddeki ateş urayım.
Kule yerlerini harman ideyim.

Yusuf Ağa dir ki kâfir melâvan
Niçin devletime eyledin isyan

Gelme üzerime olursun pişman
Canını cehenneme revan ideyim.

Pirane kapudan der ki yardım _____
Yarın Marko kapudan irişir size

On dört bin Karadağlı salayım siz
Cümle askerimi bir can ideyim

Binbaşımız der ki hayda hey murdar
Rum eli buna da sanım var

Bendedir heybeti seyf-i Zülfikar
Askerin sana ile yeksan ideyim

Dağlı kapudan dirki (derki) yazıklar olsun
Dörd bölük _____ dursun

Bin bölüklüm muattal olsun
Gözüm yokdur kenize yalan ideyim

Bin başımız der ki İslam'a Nusret
Dini bir uğurdan idelim gayret

Ben şehid olursam âleme ibret
Söylensün cihanda destan ideyim

_____ kapudan dir ki oldu olacak
Dört bin kişi yazdım hep bağladı ak?

Yarın gör büyük hamle olacak
İstihkâmlarını viran ideyim

Binbaşımız der ki geldik de ne oldu
Dört kapudan hem askerın zay oldu

Tabyaların Pire'nin leş ile doldu
Cihan başına zindan ideyim

Berân kapudan der ki imana gelmiştir.
Askerime gayet korku girmiştir.

Dün gice zekâdan üç tabur gelmiştir.
Niyetim bir kez güzel duman ideyim

Arslan beg der ki günden mş beni
Askerim kasabdır topla kendi

Sancakdarım tutdu başı kapudan
Kelle getürene ihsan ideyim

Karadağlı der ki bu böyle olmaz.
Bu Toska milleti asla bozulmaz

Bana da zulm iden sana da kalmaz
Ben de bir gün seni ziyan ideyim

Arslan Beg der ki kâfir etdügün hile
Bilürsun _____ kesdiğim kelle

Ol zamandan berü arzum var sende
Niyetim bir kez dahi merd-i meydan ideyim

Karadağlı der ki keserim sözü
Koyuvirmem imdadını zineden beri

Bir hamlede sizi tutarım diri
Günde birinizi birgün ideyim

Binbaşımız der ki _____ sultan
On iki taburla gelir kumandan

Karadağlı der ki nedir inadın
Pire'den çıkmağa yokmuş muradın

Kuş olsa uçmaz sana imdadın
Ordun ile giribde vatan ideyim

Binbaşı der ki iş geldi başa
Ehl-i İslam olan dursun savaşa

Semada melekler gelsün temaşa
Yedi krala nam-ı nişan ideyim

Karadağlı der ki bana ne oldu
On dört bin askerim döndü bozuldu

Taşlık araları bütün yaralı doldu
Açayım başımı figan ideyim
Binbaşımız derki vurun evladlar
Bu gün için doğurdu bizi analar.

Şehidler görn ah idüb ağılar.
Bu işi âleme hayrât ideyim

Yevân kaputan der ki vatanım ırak
Kış geldi askerim dayanmaz çıplak

İlkbaharda yine yollarıma bak
Gelüb bu dağıları cevlan ideyim

Binbaşımız der ki dağıları kıram
Kabatlı-kubatl topları tabyalara kuram

Ta sene gelince ben burada duram
Dağların başını gülşan ideyim

Karadağlı derki şimdi neyleyem
Askerim zay oldu kime söyleyem

Kimse kabul itmez rica ideyim
Sultan Aziz Han'a rica ideyim

Binbaşımız der ki rahmet saçılır
Cennet kapuları bize açılır.

Şehidlere tacı hulle biçilür
Hammedallah şükr-i yezdan ideyim

Destan-ı Karadağ budur

Hazır ol vaktine ey Karadağlı
Gelelim senin ile merd-i meydana

Bunca pehlevanım var bıçağı yağlı
Gelmemiş asla emsali cihana

Karadağlı der ki yıldırımam sana
Ben sözümü asla atmam yabana

Arlânunum seninle girmem meydana
Gel bende nazar et ol pehlevanı

Derviş paşa derki hatırdır urdum.
Cem idüb askerim açık da kurdum

Mevlâ Nusret viridi bive'ye girdim
Sığındım sıdkile ulu subhana

Karadağlı der ki var asker ere
Bive'de askerine etdim muhasara

Ben de asker var gözleri kara
Hiç minnet itmezler çıkan cana

Derviş Paşa der ki yardımcı mevla
Bive dağlarında çok etdik gavga

Hep kesdik askerler kesildi da'vay?
Alub tenlenni atayım sana

Karadağlı der ki ben ayak basdım
Debre'den gelecek erzakını çekdim

Taşuma civarına bayrağı asdım
Beglik virdim şuma'daki rehmana
Derviş Paşa der ki bilmem hile ben
Geldiğim bunca kal'a yabdım ben

Karadağlı der ki bilmem sana ne ola
Vire tüccarlara hep geri duranı

Tirebil ahalisine çok zarar oldu
Sersefil düşdü ulubegine

Derviş Paşa der ki hey şaşgın
Ben açalım yolları yürüdü _____

Zübce ovasında dikildi bayrak
Zübceli dağılub girdi ormana

Karadağlı der ki Zübce'ye vardım
 _____ çöllerinde ordumu kurdum

Yokdur erkazın anda yetüre
 Ben seni uğrattım dürlü zaya

Derviş Paşa der ki hakkındır virgi?
 Benim askerimde zerrece yokdur korku

Yol yol gitdi _____ geldi bin _____
 Hak zeval virmesin al-i Osmana

Karadağlı der ki gözle hünarı
 Dağdan urdun beni çevirdin geri

Ben sana ziyade etdim _____
 Bir zaman cenk etdik ziyadeye girdim

Derviş Paşa der ki onda ne oldu
 Kırıldı askerim dilim tutuldu

Şişhane (şeshane) askeri hep arslan oldu
 Virdiler kolanı kılıç kalkanı

Derviş paşa der ki Dufa (Duka) bir orman
 Yıkıb kal'aları eyledim viran

Karastace çöllerini bürüdü duman
 Şöyle cenk oldu gelmez cihana

Derviş Paşa der ki kemendim atdım
 Ta bir başdan başa binanı yıkdım

İslam sancağını orada dikedim
Burğar oldu oldu ahir zamana

Karadağlı der ki gördün mü?
Geldim Nişke geçermem seni

Neşk (Nişk) yollarında koyayım nişanı
Bu dağları virdim Yevan Kapudan'a

Derviş Paşa der ki yayır yaradan
Kaldırayım senin ismini aradan

Kesdim Nişk (Neşk) yolun geçdin nereden
Yıkırdım dağlarını topu dumana

Karadağlı der ki askerimi düzdürür
Benim askerim ile cenk itmek zordur.

Karadağ yolları dozdur dumandır.
Çok zarar olacak gelen insana

Derviş Paşa der ki hile sözün
Dilerim mevladan kör olsun gözün

Hey kâfir Karadağ hiç gülmez yüzün
Ya seni katl itdim ya gel imana

Karadağlı derki dağları açdım
Erstrağa (erestrağa) belinde _____ savaşdım.

Kesildi takatım atımdan düşdüm
Biçare yalvarub geldim imana

Derviş Paşa der ki bize medet nusret
Ben virmezem hiçbir dem ruhsat

Bundan bellu olur merd ile mehabet
Var git eman ile aziz hane (sana)

Karadağlı der ki yokdur mecalim
Ben ölümü aradım gelmez ecelim

Rayfa elden gitdi nereye gidelim
Dağları ateş aldı döndü külhana

Derviş Paşa der ki yapdım Şaduman
Şiştane askeri kimseye göstermez eman

Getirdim bende sadakat nişan
Ahdım var seni getürem imana

Karadağlı derki begler geldi
Çekdiler bıçağı gavgaya daldı

Hakikat askerim perişan oldu
Şaşırub aklımı aldım divâna

Derviş Paşa der ki durun hey zengiler
Durun Arnabudlar yürüsün Boşnaklar

Bekler düşmanı şiştane bekler
Canu başa virdiler emr-i sultana

Karadağlı der ki _____ korku
Rus ile değilim sen ile

_____ güneş _____ varsam

Size teslim olmam var iken orman

Karadağ'ın etrafı kalalı

_____ zengilerin başa beladır.

Bize handad veren Hazret-i Ali'dir.

Başıbozuk aldı

Karadağlı der ki çaresiz kaldım

Dar-ı âlemde rüsvay oldum

El aman askerden haddimi bildim

Hâk-ı paya yüz sürmeğe geldim

Derviş Paşa der ki ben aldım ferman

Yahya Paşa der ki bunda cenk kurmam.

Askerim kesmekten üstü başı kan

Rafya orduları şimdi döndü Osman'a

Karadağlı der ki geldi geldi kurt kaplan

Topçu atdıkça sarsılar cihan

Çölleri zabt itdi kalmadı meydan

Feryadım çıkıyor bali eflake

Allah'ın veziri çok Derviş Paşa

Virsun muradını Hazret-i mevla

Her yüzden hak seni itmesun ihya

Budur duası her Taliban'a

Çekdi bayrağı yeşil mızrağı
Girdi Karadağ içine dikdi bayrağı

Derviş Paşa aldı bu Karadağlı
Şahduman'lık düşdü ol Aziz Han'a

Sene bin iki yüz yetmiş iki tamam
Söylenmiş destanı efkârı geda

Benzeri şaha gamzesi Mennan olacaksın
Bu hüsnün ile âleme sultan olacaksın

Arifler içinde ben âcizane
Feth oldu Karadağ atdim beyana

Temam -Tamam

La yekin ider âşık-ı cevrim
Kücücekden kendime güzel
Afet-i devran olacaksın

Genç Osman

İbtida Bağdad üstüne sefer açıldı
_____ atladı gitdi Genç Osman

Sancakdar uruldu aldı sancağı
Sıçrayub meydana çıkak Genç Osman

Koç Mustafa'm karakolda gezerken
Güllele kurşun yağmur gibi yağarken

Tuna seli gibi kanlar akarken
Allah Allah dedi aldı Genç Osman

Meth iderler şu kal'anın yapusın
Fet eyledi düşmanların hepsin

Bir sabah namazı Bağdad kapusun
Allah Allah dedi açdı Genç Osman

Genç Osman dedikleri bir mahbub uşak
Beline kuşanur lahorı kuşak

Yanında taşırdı otuz bin uşak
Allah Allah dedi aldı Genç Osman

Genç Osman da kendi eliyle açdı
Dört yanına al kanlar saçdı

Kelle koltuğunda üç gün taşıdı
Şehidlere serdar oldu Genç Osman

Sultan Murat der ki gelsin göreyim
Nasıl kahramandır ben de bileyim
Vezirlik isterse üç tul vireyim
Şehidlere serdar oldu Genç Osman

Allah Allah didik sürdük demlere
Ne yelken dayanmaz ne kürek buna

Benden selam olsun Murat _____
Tunus Trabluz Cezayir Cezayir

Kimi mendire kim camdan dayanmaz
Dağları gaflet almış uyanmaz
Ordu _____
2Tabur 2alay

3Takım

Onbaşı 4

Rüstem _____

_____ sene 89.

Destan Medhiyye

Güzelleri biz mi da'va idelim

Anlarda sabah getirür

İbtida çifçi beyan idelim

Âşıka hediye hınta

Nazlı olur terzilerin dilberileri

Babuççu dilberleri düğer meşinle

Çıilingir dilberi elinde zincir

Timurcu (demirci) dilberi balta getirür

Abacı dilberi didesi şehla

Çukacı dilberi gayetle hoşça

Kuyumcu dilberi furkat ceh ata

Bağbancı gâh güli serma getirür

Fesci dilberi Yusuf misali

Sermekes dilberinin parlar cemali

Bazar (bozar) dilberi sorarsan nazlı

Başına püsküllü bela getirür

Ahtar dilberi şiri naz olur

Tarakçı dilberi hilebaz olur

Hekim dilberinde insaf az olur
Hasta yaralarırna eczâ getürür

Mücerred dilberleri gördüm görürnce
Katib dilberi bir gül-i gonca

Saatçı dilberi san'atı ince
Abağına ba-i geda getürür

Duhancı dilberi çok eyler ikram
Etmekçi dilberi lazımdır her an

Bakkal dilberi odaya ahşam (akşam)
Çifte mum ile tablo (tabla) getürür

Helvacı dilberi âşıkı yakar
Şerbetçi dilberi hararet keser

Yemişçi dilberi semâvet ider
Yanağına nisbet elma getürür

Kayıkçı dilberi gezer deryayı
Hamal dilberiyle etme şakayı

Dülger dilberi yapar binayı
Gönüller yapıcı vefa getürür

Simitçi dilberi kaldırımda gezer
Sabinci(sabuncu) dilberi âşıkı sezer

Şerbetçi dilberi şekerler ezer
Şerbet lebinden şifa getürür

Tüfenkçi dilberi deşler saçar
Tabak dilderi kılları açar

Mutaf dilberi girüye kaçır
Barginin başına torba götürür

Makasçı dilberi elleri oynak
Berber dilberi cemali parlak

Hamamcı dilberi gerdan kırarak
Naz-ı eda ile çıkma götürür

Kasab dilberi gözleri kanlı
Bağçuvan dilberi gül Gülüstanlı

Hintacı dilberinin vardır emvarı
Mesci dilberinin çokdur kesbi karı

Nir şair dilberinin budur kemali
Meclis-i âşıkâ cefa götürür

Âşıkın sevdiği hazret-i mevla
Yolunda can verir âşıkâ nida

Bu kelamın destanında lutfiya
Meclis -i ahabab sevda götürür

Destan-ı Mahbub

Mevlam bir kişi evlad verince
Yetişmiş bağçede fidana benzer

Kemalile bir başına girince
Açılmış gonca-i handana benzer

İkisinde ak sudur bulayur (bulanur)

Üç yaşında her nesneye dolanır

Dört yaşında boyu selvi sallanır

Beş yaşında kaşı kemana benzer

Altısında bitişdirir dişimi

Yedisinde görür rüya düşümü

Sekizinde muhkem tutar her işini

Dokununda mahi tabana benzer

On yaşında gonca güldür rüyan açılır

On birinde kendi kendini şaşırır.

On ikisinde abu hayat içülür

On üçünde şems-i revana benzer

On dördünde mahbubluğun çağıdır.

On beşinde gören aklını şaşırır.

On altıda görüşecek çağıdır.

On yedide şems-i nişana benzer.

On sekizinde eylemdedir arını

On dokuzunda arttırır mikdarını

Yigirmisinde hem görür şikanını

Yigir mi birde dahi arslana benzer

Yigirmi beşinde bıyıkları bunılır

Otuzunda ak sudur bulanur

Otuzbeşinde yarana karuşur
Kırkında ehl-i irfana benzer

Kırk beşinde kızıl düşerse bağlar
Ellisinde günahlarına ağlar.

Elli beşinde hak subhana bel bağlar
Altmışında dişsiz kaplana benzer

Altmış beşinde eteklerini devşirir.
Yetmişinde dahi beli bükülür

Yetmiş beşinde hiçbir yerde olmamış olur
Seksanında ömrü hazana benzer

Seksan beşinde sızı iner dizine
Doksanında duman çöker gözüne

Doksan beşinde kşmse bakmaz yüzüne
Yüz yaşında va'desi tekmi olunca

Hak teala defteri dürünce
Bunu yazan yüz yaşına erince
Hak ile han olmuş yeksana benzer

Destan-ı Yemek

Açlıkda bir da'vete düş oldum
Doyurdum karnımı hadden ziyade

Hoşça taam idüb eyü hakkında
Bir kusur koymadım hele duada

Sonra geldi etmek ele alındı
Bahtıma bir kırık kâşık bulundu

Sıdkile çorbaya gayret çalırdı
Nefes almağa vakit yokdur arada

Yahniyi sürdüler kesmedi dişim
Dedim tekmildir bunda işim

İmam yanımda idi itdi bir hışım
Ahbablar cümlesi düştü fesada

Tatlıyı koydular urdu başıma
Zaif itdi gitdi savaşıma

Virinci payımı arkadaşşıma
Dediler böyle iş olmaz sofrada

İçi dolmuş tavık ortaya düştü
Ahbablar but ile göbdeye düştü

El sunduk boynuna bizlere düştü
Hizmetçiler razı oldular kanadına

Yürüyüp meydana gelince börek
Sıdkile candan sarılsam gerek

Lokması karnımda olunca direk
Başladı dönmeye gözüm havada

Batlıcan dolması niçün firarmış
Sadesi az gelmiş sade edermiş

Kaymak gelsün söyle üstü sararmış
Canımı vireyim yapan üstada

Gurabiye nerede karnım doymadı
Elma tatlısın kabuğun soymadı

Korkarım suyuna şeker koymadı
Göz boyamak için sürdüler arada

Hele ardı sıra yürüdü köfte
Dediler bu bişeli oldu bir hafta

Lazımdı gelmek evvelki hafta
Münasib mi dönsün şimdi ortada

Tabiatça bu baklava açılır
Adeddir üstüne şeker ekilir

İmam çokça yisün beli bükülür
Duası kılınur sonra cezada

Kadaif tatlısı meydana çıkmaz
Elmasiyye tatlısı canımı sıkamaz

Kırk yıl yisem anı hiç dilim bıkmaz
İstemem lahanayı virsinler mezada

Bıldırcın kebabına değermiş baha
Südlü aşın haline idemem haşa

Anlar olmayınca olmaz bu sofa
Gelin sizinle dişiğmeyelim behada

Fet oldu taamlar kılındı dua
İmam yıkada ellerini ibtida

Yürüdü çıbıklar şöyle bir ara
Nuş oldu kahveler azmi sefada

Hakirem hele bunda neylerim
Ruzigâr esdikçe gönlüm eylerim

Bunca taamların ismini söylerim
Canım yanmadı bari görsem rüyada
Temmet- Tamam

Destan

Ramazanda çark-ı taamdand haz eylemem
Heman kırk elli saman olsun

Nefsime ziyade zevke toylayamam
Dilerse bunda şah-ı cihan olsun

Akşam olur mangallar dizilür
Etrafına tirakiler dizilür

Kahvede duhan içdikçe bağrım ezilür
Ekşili çorba yüreğime mehlem olsun

Soğan sarmusak olur acı
Etli pilaf başımın tacı

Zerde dahi anın ilacı
Boğazıma kolayca revan olsun

Tabaklar gelsin çift çift
Şekerlu reçelden idelim saft

Anın ardınca ekşili köfte
Dolma yerken gönlüm şad olsun

Ocaklığımız dolu ataştır
Baklava yemeklerin başıdır

Bal elvası (helvası)anın eşidir
Taze bişmiş üstünde duman olsun

Yassı kadayıf canımın canı
Tel kadayıf gönlümün sultanı

Tatar böreğini pek severim
Onda da kıyma ile soğan olsun

_____ baklavasıyla makarna
O da boğazıma armağan olsun

Aşure gelsin bal ile yağdan
Şekerli kaymak sol sağdan

Bir kuzu dolması kızara yağda
Bir de furunda büryan olsun

Koyun paçası sirke sarmasak ile
Kallaca balığı kızarmış zeytun yağı ile

Oturdum başladım dört barmak ile
Ben yer iken görenler hayran olsun

Bıldırcın kebabı ile etti börekler
Terbiyeli bişmiş nefis reğan olsun

Yağlı uşandım (uşmasım) heman yapılır
Ballı lokma birer birer sayılır

Güvercin kızartması gören bayılır
Bunu yedikçe karnım şişman olsun

Kayseri bastırması nam vermiş cihana
Yumurta yağ ile bişüb girse sahana

Patlıcan musakkaya olmaz bahane
Etlü bamya derdime derman olsun

Bir zaman cihanda sulh olur isem
İslambol içinde sefayim olur isem

Bu yemekleri her gün bulur isem
İsterse altı ay ramazan olsun

Bu fakire yalandan mezar kazılır
Buzlu hoşab ağızda kolay ezilir

Sofra kurulunca dal kılıç yazılır
Kâşıklar kılıç badeler kalkan olsun

Âşık Hüseyin der ki çokdur düşlerim
Tavuk dolması _____
Kavurma ile cenke başlarım nanı banma ile imtihan olsun

Destan-ı Hasan Han

Dinleyin ahvalini söyleyem halim

Size beyan olsun destanım benim

Kör felek neyledi gül cemalim benim

Kesildi takatım dermanım benim

Diyar-ı gurbette oldum na mizaç

Arayub da bulamadım derdime ilaç

Şol saat oldum meyl-i ihtirac

Dedim ya rab sensin dermanım benim

Yandı cismim asla sönmez ateşi

Kendi derdim ile idem sivaşi

Gönderin hekime dedi yüzbaşı

Ta ahşamdam gelür divânım benim

Ertesi gün sabah olunca hemam

Eyledin efgan-ı zar ile figan

Saat yedi hastaneye ferman

Hem getürdü çavuşu efganım benim

Dedim yardımcı ol cenab-ı bari

Öldüm giydirdiler uzun entari

Döşeğe yatınca dökmüşüm teri

Çiftedir üstünde yorganım benim

Gözümü açtım bakdım dört yana

Sordum vatanım şehr-i Kayseri

Okur üzereyim ilm-i gevheri
Hizmetçim hafız-ı Kura'anım benim

Tabib verdi bana bin dürlü şerbet
Hiçbirinde yokdur zerrece lezzet

İçtikçe artıyor bende hararet
Yanar ateş içinde her yanım benim

Bu gurbet serime esdi bir ateşi
Ah idüb çağırdım ahbabla kardaşı

Çeşme gibi akdı gözlerimden yaşı
Didelerim kan ile giryanım benim

Felek elinden el aman yandım
Dokuz gün üç saat anda eğlendim

Soldurub goncasını gül sare döndüm
Geldi geçdi böyle zamanım benim

Böyle hal oldum zar ile figan
Gözlerimden yaşlar sel gibi revan

İnayet senden hazret-i yezdan
Cümlenin sahibi yezdanım benim

Hidayet yetdi cenab-ı hakdan
Kurtuldum çok şükür derd-i firakdan

Mevlam izin verdi kalkdım yataktan
Köşe etrafları seyranım benim

Sağ salim çıktım hastahaneden
Sanki yeni doğmuşum anadan

Ey rabbim teala yokdan var iden
Yardımcım hazret-i subhanım benim

Hastanın halinden bilmez kardaşlar
Hep başıma geldi bu işler

Cümlenize irşad olsun bu işler
Şimdilik rahatdadır bu canım benim

Destan Gök ile Yer İmtihanı

Dinleyin yer ile göğün terazisin
Gök dedi bana bir nazar eyle

Yer dedi dinlemem böyle sözün
Bendeki Gülşan bir nazar eyle

Gök didi bendedir çerk-ı felek
_____ (yırtık)
Senin yıldırımına karşı durulmaz
Ol bahri ummana bir nazar eyle

Gök dedi bi Yecücü Mecüc suyun içecek
Niceleri dahi susuz geçecek

Kıyamet günleri sana batacak
Ol ahir zamana bir nazar eyle

Yer didi bir hikmet var Asuman da
Hak için döner havada

Cümle insanların hesabı bende
Göksu kervana bir nazar eyle

Yer dedi cümle mahlukât bende hep soyar
Dürlü boyacım hep bende boyar

Enginim yükseğim elden gir
Bülbülü figana bir nazar eyle

Gök didi insin turab dahl itmeyana
_____ sana hem bana

Hak bir yağmur yağarım sana
Ol vakit nalım nazar eyle

Yer didi bendedir yedi kapu
Sarı öküz dünyayı tutar bir tapu

Sen buluduna akıt suyu
Ol kimse yedi sultana bir nazar eyle

Gök didi niçün düşman olursun
Akıbet sen pişman olursun

Doğmaz ise güneşim zindan olursun
Bendeki ruşene bir nazar eyle

Yer dedi bendedir hep cümle hatab
Dört mezhebindedir devlet hep

Dört ulu peygamber aldılar dört kitap
Ol ayet-i kur'an'a bi nazar eyle

Gök dedi benden bi rüzgâr eser
Üç yüz altmış altı damarın keser

Ben olmasam seni zulmet basar
Ol mah-ı tabana bir nazar eyle

Yer dedi bendedir padişah paşa(h)
Din uğruna tutarlar hâşâ

Sen mülklerin kıl temaşa
Top tüfenk havada bir nazar eyle

Gök dedi yer senin var sanacak
Sur-ı İsrail gelub basacak

Hallac-ı Mansura oklar atacak
Topunun tozuna bir nazar eyle

Yer dedi hub bir kitab açar
Benim müminlerim sıratı geçer

Cennete girenler hep Kevser içer
Ol akar suduret ırmağa bir nazar eyle

Gök dedi hele bulurum budur
Bende kar yağar hep seni unır

Yedi dağ üstüne güneş vurur
Ol direksiz kubbeye bir nazar eyle

Yer didi yaradan bir seni hem beni
İkimizi dahi eyledi fani

Düşünce üstüme tutmam seni
Mahşerde seyrana bir nazar eyle

Gök dedi benden gayrı Asuman
Bildim ki aksine döndü bu devran

Sen kurtar eldân hazret-i subhan
Halim ser efkâr oklu bir nazar eyle

Gök dedi kalkub biz ile cenge başladı
Ol cengi idüb sonra yarışdı

Ey âşık-ı şem'i gör kim niyaza düsdü
Ol gani yaradana bir nazar eyle

?

Berber dükkânı açalım
Misk ile anbar saçalım

Gel benim Efendim
Ustam duymadan kaçalım

Biraz bir meydan ey
Vir bana etme meydan

Meydan bir karış gerdan
Gerdan bir balaz oğlan

Berber dükkânı üstüyüm
Allah kitabın dostuyum

Gel benim Efendim
Encetime beni satayım

Biraz bir meydan ey
Vir bana etme meydan

Meydan bir karış gerdan
Gerdan bir balaz oğlan

Berber dükkânı bıçak da
(Güğüm) Güm kaynar ocakda

Gel benim Efendim
Berber tarasa kucakda

Biraz bir meydana ey
Vir bana etme meydan

Meydan bir karış gerdan
Gerdan bir balaz(palaz) oğlan

Hovarda destan(?)

_____ elimde fener
Adatdır dersin başında sunar

Arkama düşdü acemi beşyüz nefer
Dediler _____ avda cünbüş var

Usul usul gel dedi eman
Ben de çıkdım merdivândan yukaru

O gün orada sefai hata ile uyurduk
O gice bizde başımıza belayı buyurduk

Karı bağırdı çağırdı bizde duyulduk
Dediler bugün bu avda cünbüş var

Pencereden kaçarken ağızıma gecdi cam
Mahalle mikdarı eyan hem iman

Öglerinde şazan efendi bir tamam
Dediler bugün bu avda sikiş var

Sille tokat cümlesi de furalar
Başda fes yok hem yalın ayak

Oğlan ne tutarsın yakamı burak
Düğüne gideriz bu avda cünbür aray

Bizde avlayalım dağda geyiği
Ne pek bir yürek imiş _____ bıçağını
Ona iki çift hünkârın kayığı Ya Rabbi
Bu da Ali Osman padişahı dedim _____

Asker oldum alalı aklım serseri
Gâh silah omuza gâh soldan geri

Acemi takımı adeta ileri Ya Rabbi
Onu da öğrenebilsem dedim _____

Eskiler çarşuya acemiler ta'lime
Sen rahim eyle benim halime

Onbaşı urdu t fengi dalıma Ya Rabbi
Adam kıymetini bilmez dedim _____

Daim darbendir askerin iŖi
Asla d  memeli ağzında taŖı

Cam gibi silsem bahane bulur y zbaŖı
Kötü sözden sen kurtar dedim Ya Rabbi

Pen  sembe günü temizlik var dediler
KayıŖ boyamazı gayet durdurdular

_____ kalan olsa ben _____ ardur
Cümlesinden sen kurtar dedim Ya Rabbi
Fesi eğri bahane urdılar tokat
Tahta silmekden kalmadı tokat

Nerede redif-i sekiz dediler _____
Ona da gidebilsem dedim Ya Rabbi

Alacaksın candarma kayıŖ
Ders hareketdir nizamiyede  alıŖ

Onu oda bilmezem derler _____
Onu da   renebilsem derim Ya Rabbi

 avuşun onbaşının çokdur sözü
Ya Rabbi gösterme anların yüzü

BeŖ saat divâna dizerler bizi
Hakkımdan vazgelmem derim Ya Rabbi

Çarşuya ısmarladım dolu ferası
Kundura ilan askıya verdim olanca parayı

Hak nasib ederse gine görürüz sılayı
Unudulursa sen göster dedim Ya Rabbi

Kise de yokdur bir para harçlık
Arkadaşdan aldım _____

_____ çavuşdan yokdur bize dostuk
Onu da sen kurdar dedim Ya Rabbi

Çıkabilsem balgamlık sazlığa
_____ yakası çıkardı bir yüzlüğü

On üç guruşa verdim abatozluk
Ondan da sen kurtar dedim Ya Rabbi

Giydim tozluğu tutuldu dizim
Birinci alaya yokdur sözüm

Çatıkdır kaşları eladır gözü
İ ‘tibar anlaradır dedim Ya Rabbi

Sabah namazından evvel Tebriz unılır
Şeşhaneler (şiş) _____ kolumuz yorulur
Binbaşı geçmiş karşıya kurulur
Falcı karıdan çok yalan söyler dedim Ya Rabbi

Kolağan Hasan Efendi ile bir candır
Kuturamaz harbdan pek kahramandır.

Bölük zabitanı harbe şayandır
İlerler gazilik _____

Peşidar olub _____ bunlar
Yağmur gibi gökden yağar kurşunlar

İmdada yetişüb cümle taburlar
Gösterdi gönüllü? Alametini

Cunud-ı humayun eyledi hücum
Sanki nüzul etdi semadan nücüm

Tevhid hudasını işidine şum
Oradan gösterdi cebareti

Düşdü urdu ol kâfirlerin başını
Yolu bilmez ili bilmez düşen

Aklı sene gelmez aklı başına
Bitürdik şu Yunan cenabetini

Başını kaldırdı Yunan denen kefere
Ta evvel buluruz küffariyetini

İzmir 'e gelince göründü derya
Kara gibi gelür _____ güya

Taburlar tükenmez çekilür cela-cıla
Anladılar işin hakikatını

Çıkarub söğütlü Tekfur Dağı'na
Bakmaz idi asla solu sağına

Elçi gönderildi Yunan begine
Bilsün evvelkinin kıymetini

Muradlı ‘dan tebeddül Selanik _____
Evliya enbiya _____

Yaridur ruh-ı pak (Muhammed)
Asuneye gelince ordu kuruldu

Mir-i miran birbirine sarıldı
Hududa gitmeğe emir verildi

Bilmedik anda harbim esaretimi
Yunani neyler kaydadı taşdı kazanın

Hilafı yokdur bu destanı yenanın
Perişan olmağdır hali azanın

Ol zat söyler emsalini
Kurdular topları endant itdiler

Nokta-i cela ile(celale) devam etdiler
Kâfir askerini büryad(büryan) itdiler

Yalnız _____
Açalım bu sene Yunan karalı

Kavga pazarında yüzü karalı
Türk ile harb etdigimi dünya duralı

Beher günün düşün nihayetini
Düşman hudutlara kavgaya geldi

Topu endaht olub belasın buldu

Girerken _____ ile _____

Mucüb oldu bu işi _____

Âşık Ömer der ki süreyim tende canı _____ benim

Yedi iklimde hükmeden hünkâra virmem yine seni

Turnam Destanı

Turnamın kanadı sarıdır sarı

Ben çekemem ah-ı zarı o cibal-i duri

Bekle beni bekle turnam _____

Kıydın(kıydılar) turnam _____ turnayı

Boş kaldı çöller ya _____ ya tüy

_____ bana vurdukça hançeri kan doldurdular

Turnamın kanadı yeşildir yeşil

Karşımda oturan eşimdir eşim

Üç bilmem dört bilmem beş bilmem

Turnamın laleyi _____

Turnamı ürkütme turnayı

Boş kaldı çöller _____ ya tüy

_____ bana vurdukça hançeri

Kan doldurdular

Turnamın kanadı suavidir suavi

Ben çekemem cevri-cefa-yı üç bilmem

Dört bilmem beş bilmem turnam laleyi

Turnam boş kaldı çöller _____
 _____ vurdukça hançeri kan doldurdular

Turnamın kanadı penbedir penbe vallah
 Vageçmen bire yarım gönlüm sendedir.
 Sende üç telli dört telli beş telli turnam

Turnam boş kaldı çöller _____
 _____ vurdukça hançeri kan doldurdular

_____ eman çıkdım sıladan ayırdılar beni
 _____ nazlı yârimden oldu ki gam yemem

Bir _____ yok gurbet elde kalmışım ey aman
 Eman bir soranım yok bakın hale bakın ey

Halime bakın _____ hakka geldim goncasına ey aman aman
 _____ yar gelür deyü yollara

Bakar olduğuma gam yemem eman eman
 Aman bir soranım yokdur yüce dağ

Başında eman eman _____
 Ecel şerbeti içmişim ey eman

Eman zehirden acı oldu ne gam
 _____ eman eman

Bir haylarım yokdur gurbet elde kalmışım
Ey eman aman bir soranım yokdur eman

Destan-ı Elif

Elif edir nede zenat işler
İdrisdir ortağım iblikçi hala

Ben bir vakit berber oldum işlerdim
Bekir'dir ortağım balıkçı hala

Ta Tiflîz'de tüccar terlikçi başı
Te _____ semerci karındaşı

Cim Çorum'da Ca'fer çizmecî başı
Ha Harput 'a Hasan hamamcı hala

Ha Humra'da Haydar Hatib _____
Dal Debre'de Davud dervîşlik işler

Zel zilave'de zincir _____
Za Erzincan'da Ramazan arakçı hala

Zel zilave'de zincir yapardı
Sin Sinab'da sadık sedef takardı

Şın Şumlu'da şeker şerbet satardı
Sad Samsun'da sadık sedefci hala

Dad Direm'de Davud diker kervanı
Ta dokuzda Tahir tavşan olanı

Ze Zara'da zâdif zenan atardı
Ayın Aynuzor 'da Arif arabacı hala

Gayın Galata'da galib pehlivan
Fe Fulbe'de Ferhad fes bezirgânı

Kâf Kırım'da Kazım Koyuncu oğlanı
Kef Kürüm 'de Kamil Körükçü hala

Lam L leli'de latif l le yapardı
Mim Muslu'da Muslu meyva satardı

Nun Narta'da nazif misha yazardı
Vav Varna 'da Vekil varak   hala

He Hind'de habib hile yanardı (yanlardı)
Ye Yanya'da Yahya yanlık i lerdi

Lütfi d   meden yalan söylerdi
 smini kodular yalanc   hala

Yabanca (yayanca)kızdırmayın vilayet ikidir

Taman oldu

Destan-ı Kur'a Budur

Gu  ile vasfını eyleyemem beyân
G r başıma gelen hicrana  a dım

 ekdi im serencamları sana söyleyemem
G r başıma gelen hicrana  a dım

Sene bin iki yüz seksen sekizde
Geldi miraley ferman elinde

Bir velvele d     halkın dilinde
Cem etti cümle-i fermana  a dım

Müfti hâkimi meclis _____

Toplanub bir yere etdiler şura

Münasib gördüler çekdiler kura

Yıkıldı başıma cihana şaşdım

Haber oldu imamlar bir yere geldiler

Cem oldu tefa meclis kurdular

İslambul'dan gelen ferman okundu

Dağıldı pusularla dört yana şaşdım

Yiğirmi bir gün bize mühlet verdiler

Beş sene deyü yemin etdiler

Analar atalar feryad etdiler

Ağlayub feryad-ı figana şaşdım

Vademiz tama olub oldu yola çekildik

Manastır şehrine karar eyledik

Ol mahallede bölüklere dağıldık

Kapandık kışlaya zindana şaşdım

Getürdüler oldum giydik rubayi

Seyr eyle başıma gelen belayı

Pantol kundura tamam rubayı

Palaska üzere mintana şaşdım

Emretti onbaşı ayak üzere kalk

İlikle boğazının palaskayı tak

Acemi ta'limi eyledik tamam
Bir mikdar öğrendik usul-ı nizam

Üç kısım onbeş nev eyledik tamam
Çekdiğim eziyeti bu cana şaşdım

Nizam-ı ta'limin yokdur nihabet
Düşmüşüm efkâra derd ile mihnet

Nizamlıkda asla yokdur merhamet
Sille tokat urana şaşdım

Nizam'ın üstüne çokdur kumanda
Çavuş onbaşı nice canlar yakar

Garib neferlerin hatırını yıkar
Çekdiğim eziyeti bu cana şaşdım

Nizamın üstüne hiç akıl ermez
Bir acayib beladır çekmeyen bilmez

Pirinç çorbası asla dökülmez
Canıma kâr etdi soğana şaşdım

Bir zoru görünce eder niyazı
_____ ne kılar namazı

Abdetsiz cami'de kılana şaşdım

Eğer mahbub isen i'tibarın çokdur
Kabahat işlersen ziyarı yokdur

Eger kara isen her işin bokdur
Eksik olmaz başından dumana şaşdım

Nizamıkda bir takım münafık oldur
Eziyet çekmeksiz i'tibar bulur

Kimseyi tanımaz gayet kurulur
Kendini beğenen kaptana şaşdım

Askerde ararsan çokdur münabet
Gice gündüz olur dürlü dürlü rezalet

Nizamda tamam dürlü dürlü millet
Yahudi, Kıpti Yevan'a şaşdım

Kanumda olmasa yokdur hiç erkân
İnayet eyler hazret-i yezdan

Kendini beğenme tezkere bir ağat
Zerrece akı yok imana şaşdım

Nizamda gelmesin nice berber erler
Anların cümlesine serjoş derler

Halinden anlamazlar rezil ederler
Ne bilir yolu erkâna şaşdım

Bu nizamın zatı bu loş binası
_____ düm rengi a'dası

Olur, olmaz şeyin yokdur cefası
Her gece gelen divâna şaşdım

Nizalık dersen ber-karar durmaz
Eger çabuk isen senden eyü olmaz

Yüzbaşı mülazım üstüne varmaz
Akli ermez bu insana şaşdım

Benak da şehrine olduk revan
_____ şehrinde eylendik bir zaman

Çanta yararsa sırtımda beyan
Fendi bulunmaz lokmana şaşdım

_____ ile olmasa nizamı görür
Garib devesi gibi durmuyor yürür

Nizamlık dersen eskidendir.
İcad icad edenler kanıma şaşdım

Nizamı tamam eylemem güşet
Canım yakdı olmadı neşat

Sonradan yanaşdı bir takım fesad
Nicelerin elinden soyana şaşdım.

Hak zeval vermesin eylesün iskân
Tezkere eylesün hazret-i yezdan

Şefkatli azametlu Abdulaziz Han
Nüfusu keskin sultana şaşdım

Temmet -Tamam

Destan-ı Sultan Selim Budur

Ta kıyamet haşr olunca medhini söyler dilim
Üstüne hem hatem olunmuş okunur Kur'an-ı azim

Baki cennet zinetindir gör minare kandilleri
Seyreyledin ziya vermiş âleme Sultan Selim

Dört yanında dört minare bâki cennet gülüdür.
Göge direk direk olmuş yanar kudret mumudur

Sanki gökden indirilmiş yeryüzüne mahidur
Seyr eyledum ziya vermem âleme Sultan Selim

Dokuz yüz doksan dokuzdur hem onun penceresi
Havasından şifa bulur hastaların buncası

Şehraddinin içinde âleme Sultan Selim
Bir münasib yaran ile seyreyledim yapusu

Üçler yediler kırklar himmet ider hepsi
Cennet-i a'laya dönmüş hem anın yapusu

Seyreyledim ziya vermiş âlem Sultan Selim
Bunca kuyum nasib olsa üstünde kandil yakar

Ortasında abu kevser gibi sular daim akar
Bunca talib bunca abid durmaz girer çıkar

Seyreyledim ziya vermiş âleme Sultan Selim
Kapusu içinde kandiller hevada o gamda

Anı gören gözler asla zerrece kalmaz gamda
_____ altuna _____ asılmış

Ortasında ay hemda seyreyledim ziya vermiş
Âleme Sultan Selim
Tamam

SONUÇ

Cönkler, edebiyatımızın önemli yazılı kaynaklarındandır. Halk edebiyatının önemli kaynaklarından olan cönk; edebi ürünlere ilgi duyan kişilerin, dinledikleri şiirleri veya bilgileri defterlerine yazmalarıyla oluşmuş eserlerdir. Geçmişe ve yazıldığı döneme ışık tutması bakımından önemli eserlerdir.

Cönkler halk edebiyatı, âşık edebiyatı ve tekke-tasavvuf edebiyatı örnekleri gibi edebi örneklerin yanı sıra dua, hutbe, büyü, halk hekimliği, halk veterinerliği gibi birçok sosyo-kültürel öğeyi de içinde barındırmaktadır. Bundan yola çıkarak geçmişe ait edebi ve kültürel değerleri tanımak ve tanımlamak için cönkler, iyi tahlil edilmelidir.

İnceleyip tasnifini yaptığımız cönk, bir antikacıdan alınmadır. Cönkün kendisini vermemiş, sadece resimleme yöntemiyle alınmıştır. Elazığ'ın önemli din âlimlerinden Hacı Muharrem Hilmi Efendi' nin kitaplığından Harput' ta antikacılık yapan Şamil YILMAZ' a intikal etmiştir. Ancak cönkün Hacı Muharrem Hilmi Efendi' ye ait olduğuna dair bir emare yoktur. Elimizdeki eser, Hacı Muharrem Hilmi Efendi' nin o dönem Elazığ merkezde İstasyon Caddesi' nde Erdem Otel'i nin arkasında bulunan evinde çıkan yangın sonucunda kurtarılabilen kütüphanesinden çıkan bir cönkür. Yangın nedeniyle cönkün bazı sayfaları eksik, silik ve yanıktır. Bu nedenle bazı kısımlar okunamamıştır. Şamil YILMAZ' dan öğrendiğimize göre Hacı Muharrem Hilmi Efendi, Kadirî tarikatına mensup olup Kövenkli Hacı Ömer Baba'nın halifesidir ve Harput' un son ulemalarındandır. Hacı Muharrem Hilmi Efendi şiirlerinde Sırrî mahlasını kullanmıştır. Cönkün yazılışı içindeki tarihlerden hareketle 17. Yüzyıl olarak görülmektedir. Dinî konuların ağırlıklı olduğu bir cönk olmakla birlikte, diğer edebi türlerden örneklerde mevcuttur.

Üzerinde çalıştığımız cönk, toplam 40 sayfa ve 20 varaktan oluşmaktadır. Cönkte sayfa numaraları sağ üst köşede yer almaktadır. Cönkün ne zaman yazıldığına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak, şiirlerde geçen tarihlerden yola çıkarak 17. Yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir.

Cönkü oluşturan şiirlerin büyük bir bölümü aruz ölçüsüyle yazılmış olmakla birlikte hece ölçüsüyle yazılmış olanlarda vardır. Cönkte mensur bölümler yer almamaktadır. Cönkün tamamı manzum bölümlerden oluşmaktadır. Şiirler , “tamam” anlamına gelen “Temmet” , deyüp kesdi, ibaresi ile tamamlanmıştır. “Bu da öyledir” anlamında, nakarat mısralarını ifade eden “Eyzan” kelimesi kullanılmıştır.

Cönkteki şiirlerin özelliklerine ve türlerine baktığımız zaman âşık edebiyatına ait biçim ve türler(koşma, semaî, destan, divân, semaî, kalenderî) ile dinî ve tasavvufî Halk Şiirine ait(ilahi, tevhid, na't) türler çoğunluktadır. İncelediğimiz cönkte 1 divân, 26 gazel, 7 koşma, 4, kalenderî, 53 tevhid, 5 na't, 5 ilahi, 2 semaî, 3 türkû, 17 destan bulunmaktadır.

Cönkteki şiirler derli toplu olmayıp dağınık şekilde kaleme alınmıştır. Belli bir kurala uyulmamıştır. Okunamayan yerler uzun çizgilerle “_____” gösterilmiştir.

Bu çalışmamızda amacımız gün yüzüne çıkmamış, edebi açıdan ve kültürümüz açısından önemli olan cönkü bilim âlemine kazandırmaktır.

KAYNAKLAR

1. Kitaplar

- ALİMCAN, Yatağanoglu (2002). Dedemin Cönkünden Alevi-Bektaşî Şiirleri, İstanbul, Kaynak Yayınları.
- ALPARSLAN, Yaşar-YAKAR, Serdar (2009). Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şairlerine Ait Şiirler, Kahramanmaraş: Ukde Kitaplığı Yayınları.
- ALTINOK, Baki Yaşa (2008). Pehlivanlı Türkmen Aşireti Cönkleri, Ankara: Ahi Kitap Yayınları.
- CUNBUR, Müjgân-KAYA, Dursun vd. (2002). Millî Kütüphane Yazmalar Kataloğu (Cönkler)-VII, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- CUMBUR, Müjgan, “Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri”, I. Uluslar arası Türk Folkloru Semineri Bildirileri, Ankara, 1974
- EFE, Sadık (2006). Battal Gazi Destanı (Cönk), Çorum: Özkale Matbaacılık.
- ELÇİN,Şükrü, Türk Halk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara 2001, s. 9
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir, Tekke Şiiri Antolojisi, Buluş Kitabevi, Ankara 1955.
- KOÇOĞLU, Bahri (2000). Cönkler-Yozgatlı Şairlerin İki Yüz Yıl Öncesi Şiirleri, Yozgat: Vizyon Matbaacılık.
- KOZ, Sabri, “Cönk”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.2, Dergâh Yayınları, İstanbul 1977, s. 83-85.
- KÖKTÜRK, Şahin (2007). Cönklerden Bir Cönk Amasya Cönkü, İstanbul: E Yazı Yayınları.
- Köprülü, Fuad, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, s.119
- ÖZDEMİR, Ahmet (1993). “Cönklerden Günümüze Halk Şairlerimiz”, İstanbul: Veli Yayınları.
- ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, “Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Değeri”, Türk Kültürü, S.60, Ankara 1967, s.906-908.
- YARDIMCI, Mehmet, Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri, İzmir, 2013
- YILDIRIM, Dursun (2013). El Yazması Bir Kitap Türü: Cönk / Cöng (Kayıp Saraybosna Cöngü Bağlamında), Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

2. Tezler

- AKBULUT, Dilâra (2004). Bir Bektâşi Cöngü Üzerinde Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKÇA, Yaşar (2010). Ziya Bey Kütüphanesi Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir İnceleme (6732, 6733, 6734 ve 6735 Numaralı Cönkler), Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAKAY, Solmaz (2000). Sivas ve Hafik Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAYGÜL, Nuran (1999). Tokat ve Divriği Kaynaklı Cönkler, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BOLAT, Zekeriya (2006). Niğde - Bor Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik (176-177 No'lu Cönk), Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BÜTÜNER, Şahin (2010). Ziya Bey Kütüphanesindeki 6707, 6722 ve 6769 No'lu Cönkler Üzerine İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇELİK, Emine (1999). Sivas ve Maraş Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇONGAR, Emine (1999). Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİR, Dürdane (1997). Zile Kaynaklı Bir Cönk Üzerine Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİRCAN, Mehmet Necati (1997). Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DENİZ, Cahit (2015). Niğde-Bor Kaynaklı Cönkler Üzerine Tetkik (1580-6694-42142 No'lu Cönkler), Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DOKUZ, Fedayi (2006). Niğde - Bor Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik (178-179 No'lu Cönk), Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DÜĞENCİ, Serkan (2012). Ziya Bey Kütüphanesindeki 6740 No'lu Cönk Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- GÜZEL, Cavit (2010). Ziyabey Kütüphanesi Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir İnceleme (6771, 6774, 6776, 6777 Numaralı Cönkler), Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MENTEŞ, Deniz (2002). Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesindeki Yazma Bir Cönk-Mecmua, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MESCI, Uğur (2010). Ziya Bey Kütüphanesindeki 6706 No'lu Cönk Üzerine İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ABDEL-RHMAN, Omer Hadı (2015). Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki BY6373 Nolu Cönk Üzerine Bir İnceleme, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZKAN, Aliye (1995). Bir "Cönk" (İnceleme-Metin-İndeks Asıl Metin), Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZTOSUN, Sevgi (2001). Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerinde Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SÖNMEZ, Sevgi Bal (2002). İstanbul Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞAHİN, Bülent (1996). Sivas Kaynaklı Cönkler Üzerine Bir Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞAHİN KAYALIK, Duygu (2015). 18.yy'a Ait Dinî Muhtevalı Bir Cönk, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TÜRKYILMAZ, Murat (2002). Sivas, Sivas-Yıldızeli, Sivas-Suşehri, Kayseri, Adana Kaynaklı Cönkler Üzerine Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YEŞİLMURAT ŞALCI, Füsün (2011). Sivas Ziya Bey Kütüphanesindeki 6720 Nolu Cönk Üzerine İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILDIZDAĞ, Gülay (2010). Ziya Bey Kütüphanesindeki 6709, 6712 Ve 6767 No'lu Cönkler Üzerine Tetkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YUVACI, Zuhâl (2005). Divriği / Aydoğan Köyü Kaynaklı Cönkler Üzerine Tedkik, Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

3. Makaleler/Bildiriler

- AÇA, Mustafa (2011). “Balıkesir’de Bulunan Bir Cönk ve İçinde Yer Alan Fal-i Nebât Örneği”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 59 (Güz), s. 313-324. (Bu makale, 07-08 Nisan 2004, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi’nde “Balıkesir’de Bulunan Bir Cönk ve İçinde Yer Alan Meyve Manzumeleri” adı ile sunulan bildirinin yeniden düzenlenmiş hâlidir.)
- AKSAL, Ali Haydar (2006). “İsmail Hakkı (Haksal) Efendi’nin Cönk’ünden Bir Mevlitten Bir Bölüm” Yedi İklim (Peygamberimiz Özel Sayısı), S.194 (Mayıs), s. 235.
- AKYOLOĞLU, İsmail Hakkı (1987). “Bolu İli ve Çevresinde İlahi Söyleme Geleneği ve Eski Anadolu Türkçesi Devrine Ait Cönklerde Yer Alan İlahiler”, Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu, 2-4 Mayıs 1986, Bolu: Bolu Kalkınma ve Tanıtma Yayınları, s. 104-108.
- AKYOLOĞLU, İsmail Hakkı (1992). “Bolu ve İlçelerinde XV. Yüzyıldan Beri Süregelen Musiki ile Cönkten İlahi Okuma Geleneği”, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, C.3’ten Ayrı Basım, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 1-6.
- ALPTEKİN, Ali Berat (1987). “Fırat Havzası ve Doğu Anadolu’da Yazılmış Cönkler”, Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu, 5-6 Mayıs 1986, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, s. 227-232.
- ALBAYRAK, Nurettin, Türk Halk Şiirinde Biçim ve Tür Sorunu, İstanbul, 2012
- ARTUN, Erman (1996). “Bir Cönkteki Vahabi Destanı”, İçel Kültürü, S. 45 (Mayıs), s. 9-13.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1976). “Cönklerden Derlemeler 1”, Çağrı, 20 / 216 (Ocak), s. 9-12.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1976). “Cönklerden Derlemeler İzzeti”, Sivas Folkloru, S. 40, s. 20- 21.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1976). “Cönklerden Derlemeler Züldan Muhammed”, Sivas Folkloru, S. 39, s. 14- 15.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1976). “Geçen Yüzyıllarda Folklorumuza Işık Tutan Kaynaklar”, I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, C. I, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, s. 69-74.

- ASLANOĞLU, İbrahim (1977). “Sivas’taki Cönk ve Mecmualarda Yunus”, Uluslararası Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri Bildirileri, 10-12 Haziran 1977, Konya: Konya Turizm Derneği Yayınları, s. 32-36.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1978). “Cönklerden Derlemeler”, Sivas Folkloru, S. 63 (Nisan), s. 10-11.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1980). “Cönklerden Derlemeler: Tarsuslu Sıtkı’nın Yayınlanmamış Deyişleri”, Türk Folkloru, S. 7, s. 12- 14.
- AŞKUN, Cem Vehbi (1975). “Yazma, Cönk ve Sığır Dili”, Sivas Folkloru, S. 33 (Ekim), s. 3.
- ATİLLA, Osman (1977). “Yunus Emre ve Taptuk Emre’nin Afyon’daki Mezarları ve Kaybolan Cönkler”, Uluslararası Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri Bildirileri, 10-12 Haziran 1977, Konya: Konya Turizm Derneği Yayınları, s. 108-121.
- ATLAY, Doğan (1994). “Cönklerden Derlemeler: Nutk-ı Hesabi”, İçel Kültürü, S. 36 (Kasım), s. 27.
- ATLAY, Doğan (1997). “Cönklerden Derlemeler”, İçel Kültürü, S. 49 (Ocak), s. 24.
- AYAN, Gönül (1995). “Bazı Cönklerde Yunus Emre” Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, 7-10 Ekim 1991, (ed. İbrahim Baştuğ), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 495-502.
- AYDEMİR Yaşar, Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 Summer 7
- BELEN, Maksut (2001). “Ahıskalı Kadı-Zâde Seyyid Sâid Muhammed’in ‘Mecmûatü’l-Letâif Sandûkatü’z-Zerâif’ Cöngü”, Millî Folklor Dergisi, S. 52 (Kış), s. 117-122.
- CUNBUR, Müjgan (1974). “Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri”. I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri, Ankara: Başbakanlık Basımevi, s. 69-73. (Belirtilen makale, 1967’de “Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Değeri” adı ile Türk Kültürü Dergisi, S. 60, s. 905-907’de de yayımlanmıştır.)
- CUNBUR, Müjgân, Dursun Kaya, Niyazi Ünver (2009). “Millî Kütüphane’deki Ahmet Şükrü Esen Cönkleri”, Ahmet Şükrü Esen’e Armağan (haz. Sabri Koz), İstanbul: Özal Matbaası, s. 121-166.

- DENİZ, Rasim (1987). “Cönklerdeki Köroğlu Mahlaslı Şiirler”, Erciyes Dergisi, S. 112 (Nisan), s. 23-26.
- DENİZ, Rasim (1989). “Cönklerdeki Köroğlu ve Eski Destan İzleri” Erciyes Dergisi, S. 137 (Mayıs), s. 28-30.
- DENİZ, Rasim (1991). “Cönklerde Yunus Mahlâslı Şiirler ve Yunuslar” Erciyes Dergisi, S. 163 (Temmuz), s. 10-12.
- DENİZ, Rasim (1991). “Şa’ban Efendi Cöngünde Bağdad Şehri İle İlgili Bazı Notlar”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 4, s. 355-360.
- DENİZ, Rasim (1991). “Şişman-Zâde Mustafa Yazıcı’nın Cöngü”, Erciyes Yöresi 1. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnografya Sempozyumu (Bildiriler), 3-5 Mayıs 1990, Kayseri: Erciyes Yayınları, s. 39-47. (Bu çalışma 1996 yılında, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 9, s. 159-169 arasında da yayımlanmıştır.)
- Diyarbakırî Tayyâr-zâde İbrahim Efendi (2002). “İsmail Hakkı Efendi Cönkü’nden Mevlid-i Şerîf”, (çev. Ali Haydar Aksal), Yedi İklim, S. 151-153, s. 110-128.
- DİZDAROĞLU, Hikmet (1977). “Karacaoğlan’ın Bir Şiiri Üstüne: Cönklerin Güvenirlik Derecesi I”, Türk Folklor Araştırmaları, S. 341 (Aralık), s. 8183-8184.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, “Türk Saz Şiirinin Sorunları”, Köz Dergisi, C.1, S.3, 1980, s. 2-18
- DOĞAN, İsmail (2001). “Kırımçak Türkçesiyle İbrani Yazılı Bir Cönk”, Millî Folklor, S. 50, s. 40-44.
- DOĞAN, Ramadan (2012). “Üsküp Millî Kütüphanesindeki Cönklerde Yer Alan Divân Şiiri Metinleri ve Şair Nesîmî’nin Bu Cönklerdeki Şiirlerine Dair”, Hikmet İlmî Araştırma Dergisi, S. 20, s. 95-106.
- DULKADİR, Hilmi (1985). “Mut’ta Bulunan Cönklerden Bektaşî Şiirleri”, Yaygın Eğitim Mut Haber Bülteni, Yıl: 1, S. 10 (Haziran), s. 15-17.
- DURAN, Hamiye (2012). “Alevilik, Bektaşilik Muhtevalı Bir Cönk”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 61, s. 77-108.
- DUYMAZ Ali (2016). “Zile’den Bir Cönk Üzerine”, Zile Kültür Sanat Dergisi-Tarihi ve Kültürüyle III. Zile Sempozyumu Bildirileri Özel Sayısı, 8-10 Ekim 2015, (haz. Mehmet Yardımcı), Zile: Zile Belediyesi Kültür Yayınları, S. 7-8, s. 176-182.

- EDİZ, Faruk (1940). “İki Asırlık Bir Cönk”, İçel Dergisi, Y:3, S.30 (Temmuz), s. 12-15.
- ELÇİN, Şükrü (1959). “Cönkler ve Mecmualar Üzerine”, Türk Yurdu, 8 (278), (Kasım), s. 22. (Belirtilen makale, 1981’de Halk Edebiyatına Giriş, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 8-10; 1986’da Halk Edebiyatına Giriş, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 5-6’da ve 1997’de, Halk Edebiyatı Araştırmaları I, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 11-13’te de yayımlanmıştır.)
- ELÇİN, Şükrü (1973). “Cezayir Şairlerine Dair Bir Cönk”, 1. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, 15-20 Ekim 1973, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, s. 322-324.
- ERDAL, Tuğçe (2014). “Sözlü Kültür ve Yazılı Kültür Bağlamında Cönk ve Mecmualarda Fuzûlî Mahlaslı Şiirler”, Millî Folklor, Yıl: 26, S. 102, s. 17-28.
- EROL, Mehmet (2011). “Halep (Suriye) Türkmenleri Arasında Yaşayan Cönkler”, VIII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, 21-24 Kasım 2011, İzmir.
- ERTEKİN, Eşref (1939). “Cönklerden Derlemeler: Suyolcu Hafız Elfazî”, Çorumlu, S. 11 (15 Şubat), s. 24-27.
- ERTEKİN, Eşref (1939). “Cönklerden Derlemeler: Medrese Tahsilinin Son Zamanlarda Ne Feci Bir Hâle Geldiğini Güzelce Anlatan Bir Destan”, Çorumlu, S. 14 (15 Mayıs), s. 27-30.
- ERTEKİN, Eşref (1939). “Cönklerden Derlemeler: Kâzım”, Çorumlu, S. 15 (15 Haziran), s. 25-28.
- GÖKYAY, Orhan Şaik, (1984). “Cönkler Üzerine”, Folklor ve Etnografya Araştırmaları, İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları, s. 107-173. (Bu makale, 1995 yılında aynı ad ile Makaleler 1: Eski, Yeni ve Ötesi, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 73-147’de tekrar yayımlanmıştır.)
- GÖNÇER, Süleyman (1964). “Bir Cönk”, Taşpınar, S. 11 (Haziran), s. 3.
- GÖRKEM, İsmail (1995). “Adana Mıntıkası Maarif Mecmuası’nda Yayımlanan Cönklerle İlgili Yazılar”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 8, S. 1-2, s. 73-76.
- GÖZLER, H. Fethi (1993). “Cönklerden Günümüze Halk Şairlerimiz”, Erciyes Dergisi, 16 / 192, (Aralık), s. 15-17. (Belirtilen makale 1993, Karınca, 59 / 682, s. 62-65’te de yayımlanmıştır.)

- GÜLHAN, Abdülkerim (1999). “Balıkesir İl Halk Kütüphanesi’ndeki Bir Cöngün Tanıtılması ve Cönkteki Âşık Ömer’e Ait Şiirler” I. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu: Bildirileri, 1-2 Haziran 1998, Balıkesir, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Yayınları, s. 343-355.
- GÜNAYDIN, Yusuf Turan (2005). “İnsan Dedesinin Cönkünü Tahrif Eder Mi?” Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 36, s. 287-289.
- GÜRBÜZ, Mehmet (2012). “Cönkler ve Mecmualar Üzerinden Osmanlı Toplumunun Şiir ve Şair Tercihlerine Bir Bakış Denemesi”, Metin Tespitinden
- GÜRBÜZ, Mehmet, “Sözlü Kültür Belleğinde Bir Divân Şairinin İzleri: Cönklerde Nâbî”, Millî Folklor, S.95, 2012, s.55
- SAKAOĞLU, Saim “Türk Saz Şiiri”, Türk Dili Dergisi, (Halk Şiiri Özel Sayısı), 1989, s.445-450

4. Sözlük/Ansiklopedi Maddeleri

- “Cönk”, (1939). Söz Derleme Dergisi, İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları, C.1, s. 285.
- “Cönk”, (1963). Türk Ansiklopedisi, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C. 11, s. 212.
- “Cönk”, (1965). Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, C. 2, s. 777-778.
- “Cönk”, (1968). Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, C. 3, s. 1007.
- “Cönk”, (1981). Meydan Larousse, İstanbul: Meydan Yayınevi, C. 3, s. 76.
- “Cönk”, (1982). Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük (İngilizce, Fransızca, Almanca Karşılıklar, Deyimler, Atasözleri, İstanbul: Güneş Yayınları, s. 423.
- “Cönk”, (1984). Görsel Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi, İstanbul: Görsel Yayınları, C. 4, s. 2200-2201.e
- “Cönk”, (1986 / 1987). Ana Britannica, İstanbul: Ana Yayıncılık, C. 6, s. 203.
- “Cönk”, (1986). Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, İstanbul: Milliyet Yayınları, C. 5, s. 248.
- “Cönk”, (1990). Büyük Ansiklopedi, İstanbul: Milliyet Yayınları, C. 1, s. 1114.

- “Cönk”, (1997). Redhouse (Türkçe / Osmanlıca-İngilizce) Sözlük, (haz. U. B. Alkım, N. Antel, R. Avery, J. Eckmann, S. Huri, F. İz, M. Mansuroğlu, A. Tietze) İstanbul: Sev Matbaacılık ve Yayıncılık, s. 232.
- “Cönk”, (2011). Türkçe Sözlük, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 471-472.
- AYVERDİ, İlhan (2006). (Asırlar Boyu Tarihin Seyri İçinde) Misalli Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, s. 501.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar (2007). “Cönk”, Ötüken Türkçe Sözlük, İstanbul: Ötüken Yayınları, s. 124.
- EREN, Hasan (1988). “Cönk”, Türkçe Sözlük, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 263.
- GÖKYAY, Orhan Şâik (1993). “Cönk”, İslam Ansiklopedisi, İstanbul: T.D.V. Yayınları, C. 8, s. 73-75.
- GÖVSA, İbrahim Alaettin (1947). “Cönk”, Resimli Yeni Lugat ve Ansiklopedi / Ansiklopedik Sözlük, İstanbul: İskit Yayınları, C. 1, s. 420.
- Hüseyin Kâzım Kadri (1928). “Cönk”, Büyük Türk Lügâti, İstanbul: Devlet Matbaası, C. 2, s. 347.
- KARAALİOĞLU, Seyit Kemal (1983). “Cönk”, Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevi, s. 151.
- KARATAŞ, Turan (2007). “Cönk”, Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 87.
- KAYA, Doğan (2010). “Cönk”, Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 192-194 (Eserin belirtilen baskısı, 2014’te Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü adı ile genişletilerek aynı yayın evi tarafından s. 209-211’te tekrar yayımlanmıştır.)
- KOŞAY, Hamit Zübeyr, İshak Refet (1932). “Cönk”, Ana Dilden Derlemeler, Ankara: Hâkimiyeti Milliye Matbaası, s. 59.
- KOZ, M. Sabri (1977). “Cönk”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, İstanbul: Dergâh Yayınları, C. 2, s. 83-85.
- Mütercim Âsım Efendi (2009). “Cönk”, Burhan-ı Katı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 208.
- ÖZEN, Mine Esiner (1985). “Cönk”, Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Prof. Dr. Nâzım Terzioğlu Basım Atölyesi, s. 11-12.

- ÖZKARSLI YILMAZ, Şirin (2001). “Cönk”, Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, C. 1, s. 567-570.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1984). “Cönk”, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, İstanbul: Cem Yayınevi, s. 301.
- ÖZÖN, Mustafa Nihat (1955). “Cönk”, Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü, İstanbul: İnkılap Kitabevi, s. 52.
- PAKALIN, Mehmet Zeki (1993). “Cönk”, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, 1, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 303
- PARLATIR, İsmail (2011). “Cönk”, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara: Yargı Yayınları, s. 261.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali (1996). Edebiyat Sözlüğü, İstanbul: Özgür Yayınları, s. 34.
- TEKİN, Arslan (2010). Edebiyatımızda İsimler ve Terimler, İstanbul: Bilgeoğuz Yayınevi, s. 237.
- TUĞLACI, Pars (1975). Okyanus Ansiklopedik Sözlük, İstanbul: Cem Yayınevi, C. 1, s. 412.
- USLU, Mustafa (2007). Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Yağmur Yayınları, s. 61.
- UZUN, Mustafa (2007)“Mecmua” Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (TDVİA), C. 28, s. 265-268

Elektronik Kaynaklar

<https://sozluk.gov.tr/?kelime>

<https://www.turkedebiyati.org/conk/>

<https://dergipark.org.tr>

<https://islam.ansiklopedisi.org.tr>

<https://www.academia.edu>

<https://www.scribd.com>

EKLER

Ek 1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	HAMDİ TANER TÜRK
Öğrenci Numarası	032213153
Enstitü Anabilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Programı	TÜRK HALK EDEBİYATI
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğrt.Üyesi Birol AZAR
Tez Başlığı (Türkçe)	Harput Kaynaklı Bir Cönk Üzerine (İnceleme-Metin)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

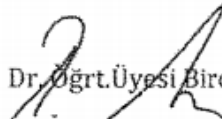
Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 94 sayfalık kısmına ilişkin, 24/07/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin editörünün intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 16'dır.

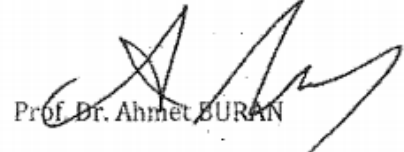
Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

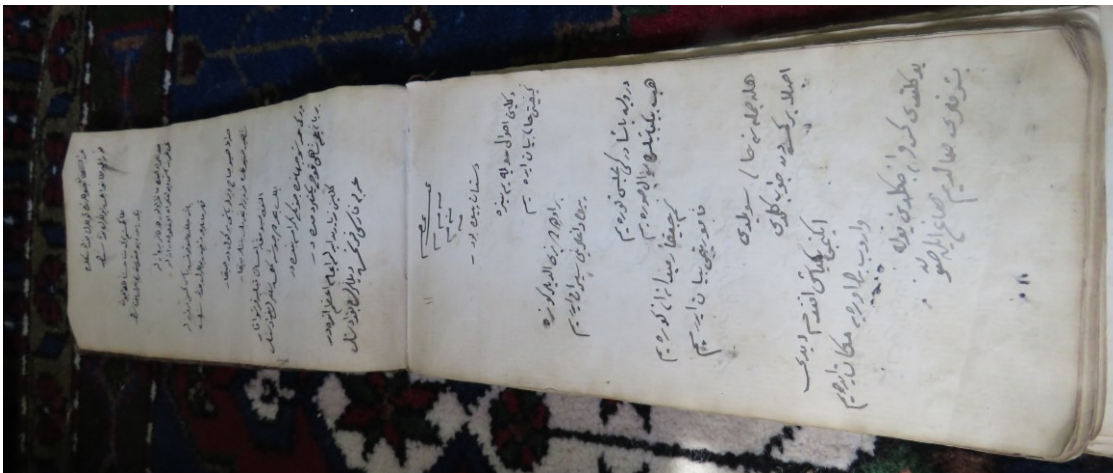
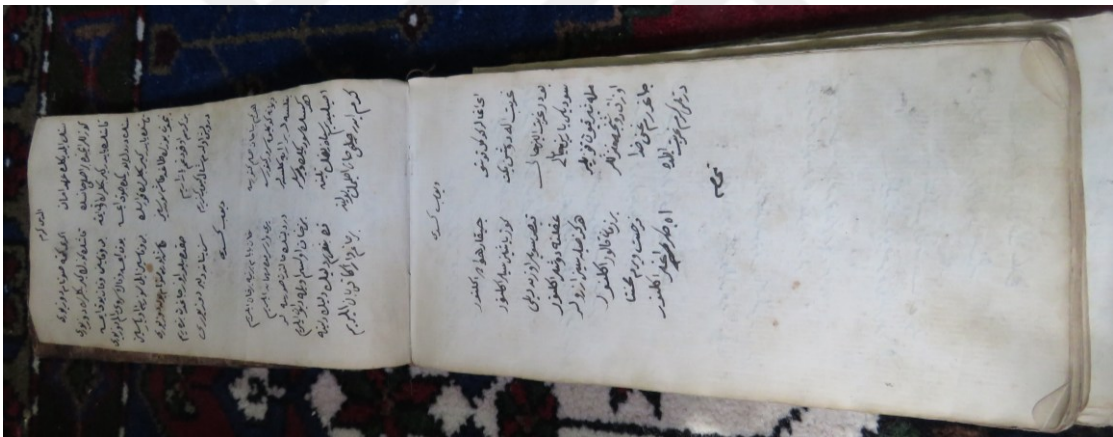
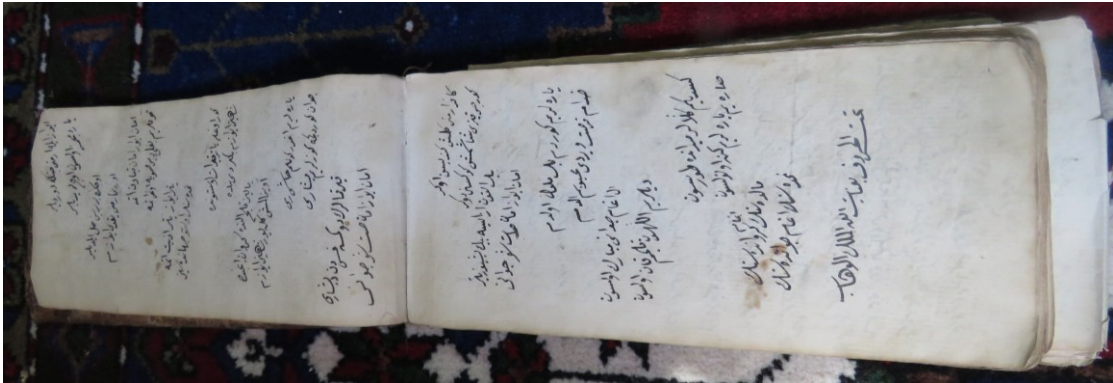
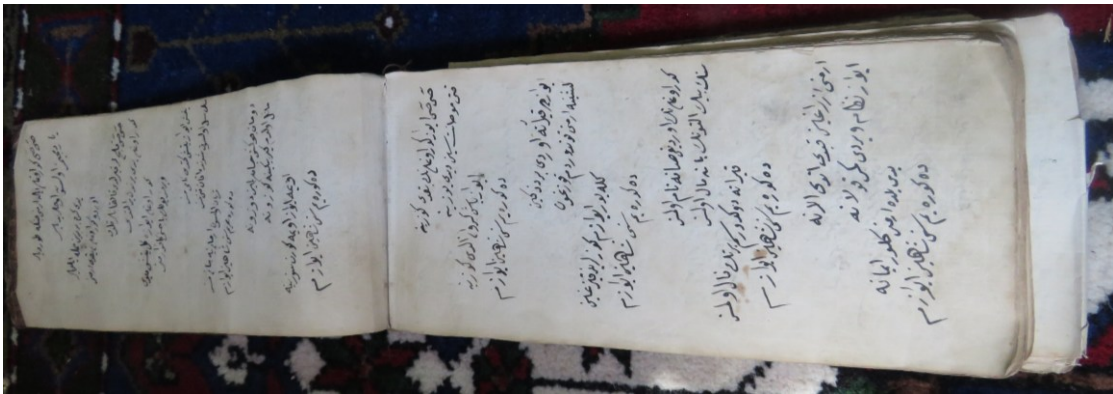

Dr. Öğrt.Üyesi Birol AZAR
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

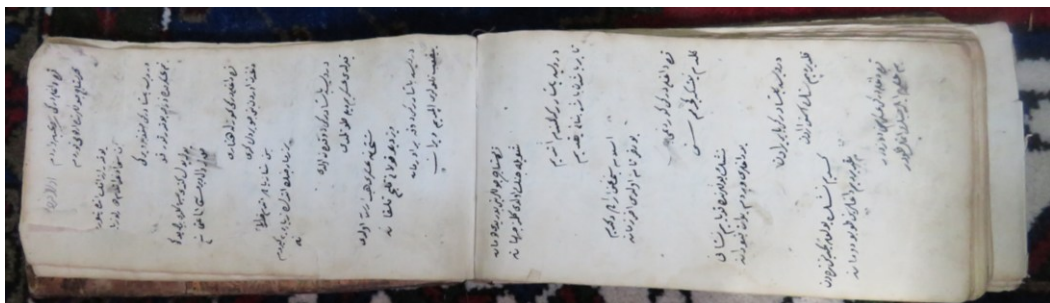
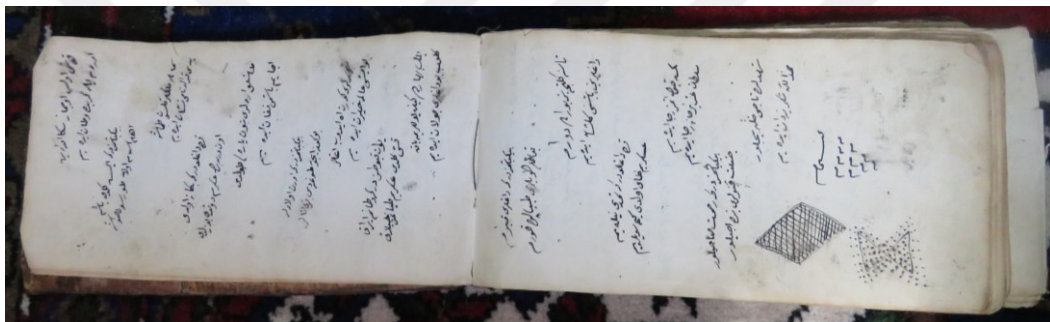
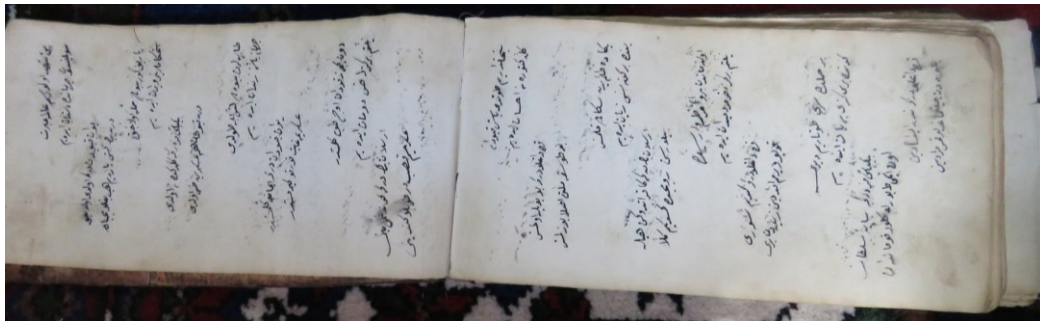
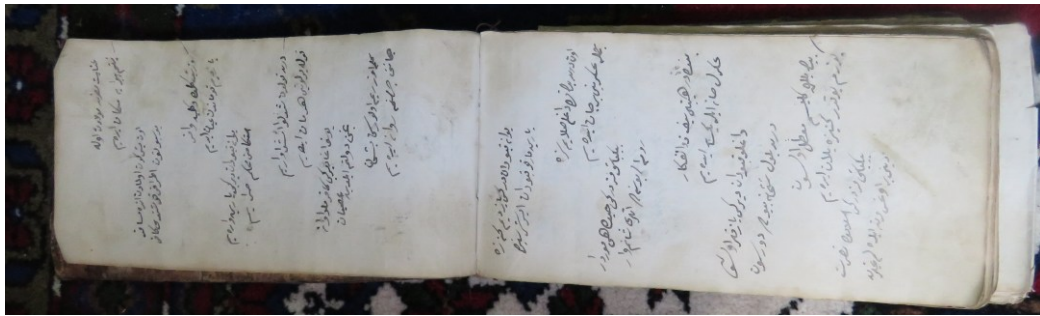

Prof. Dr. Ahmet BURAN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

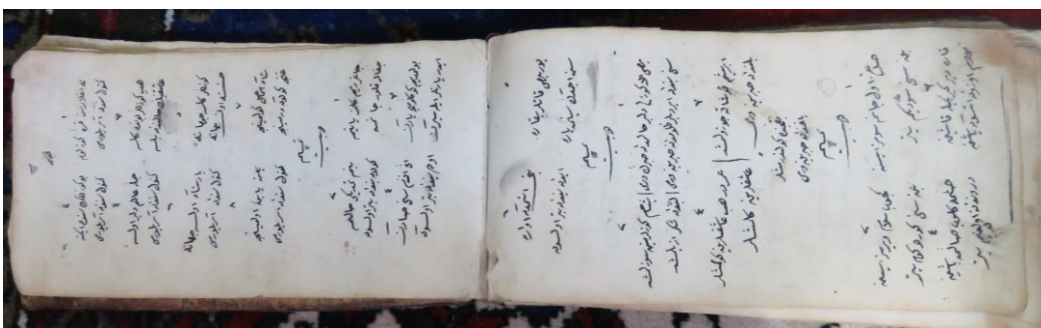
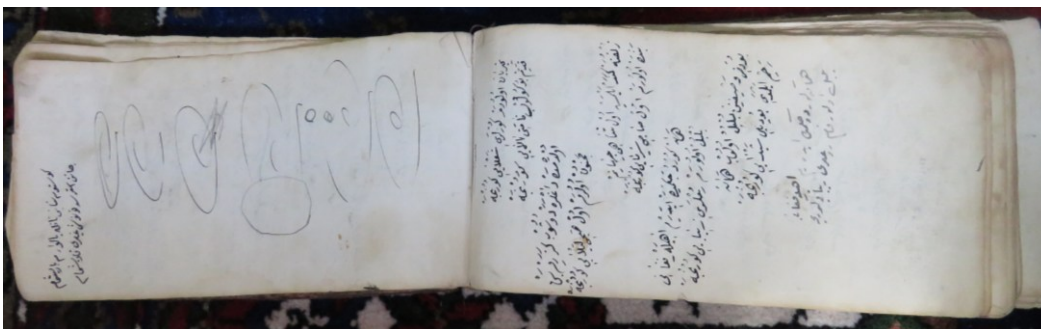
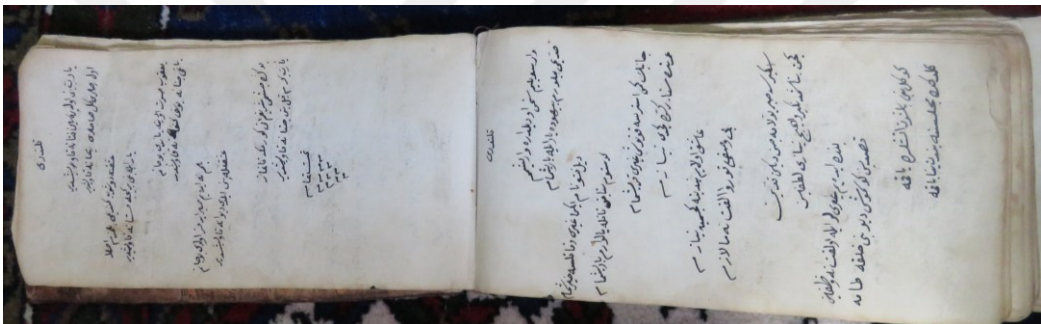
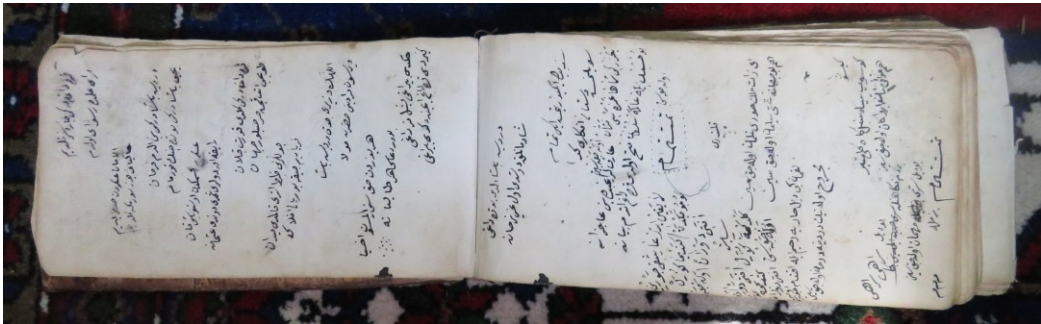
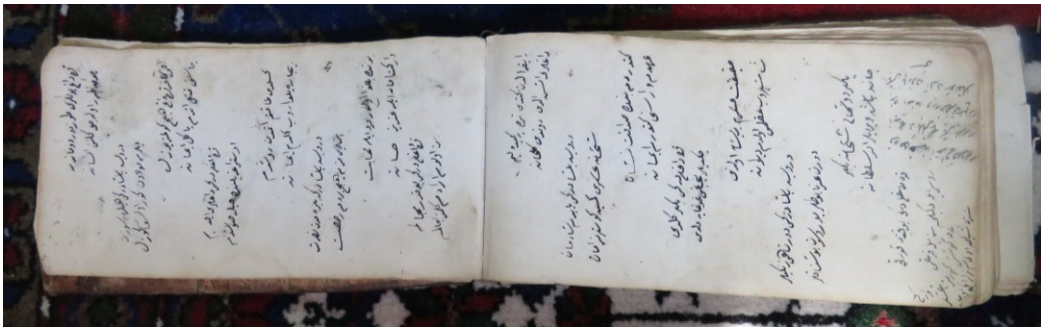
Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

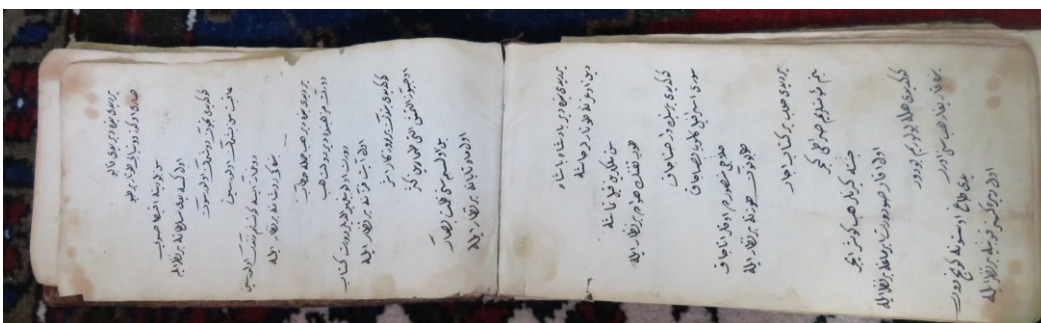
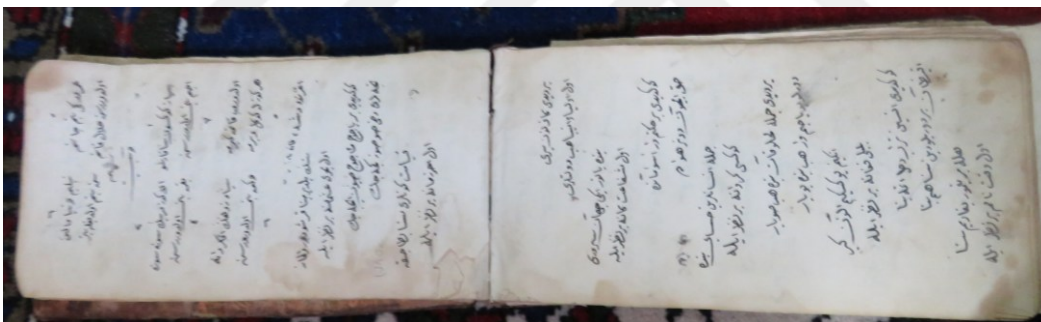
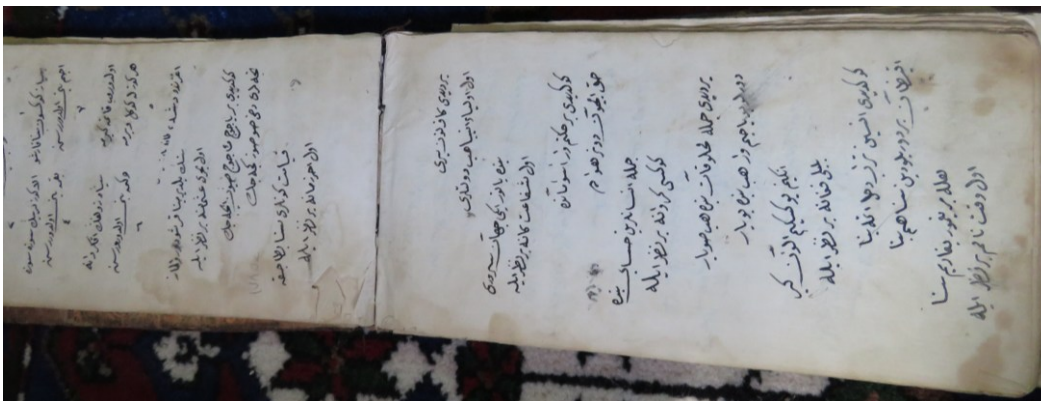
İntihal raporu ile ilgili olarak etik kuralları dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

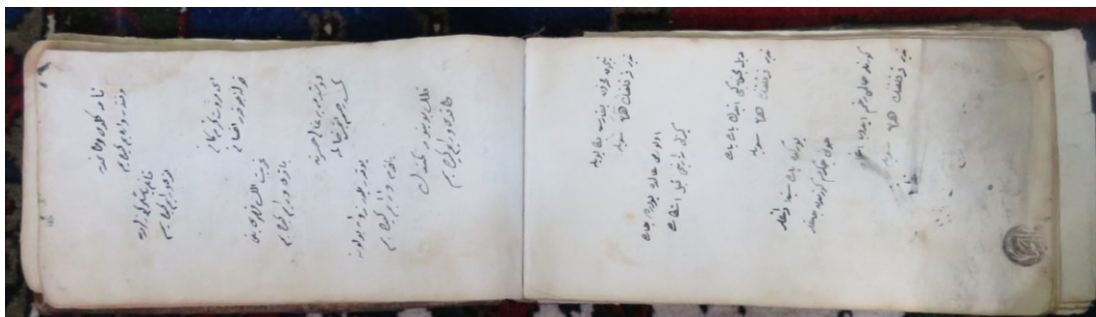
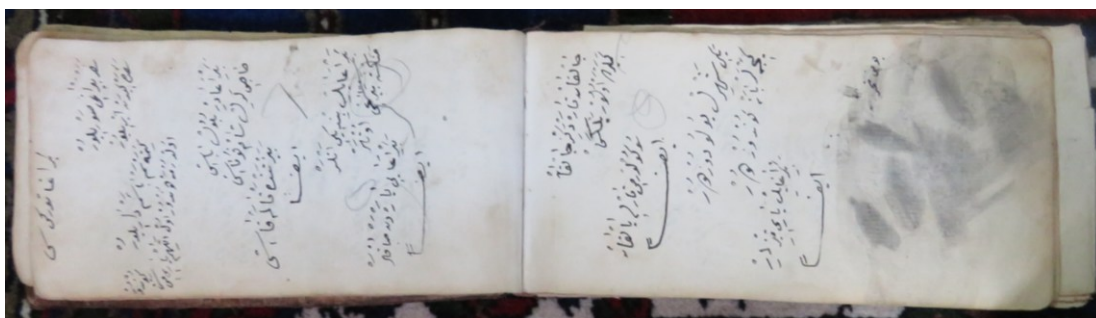
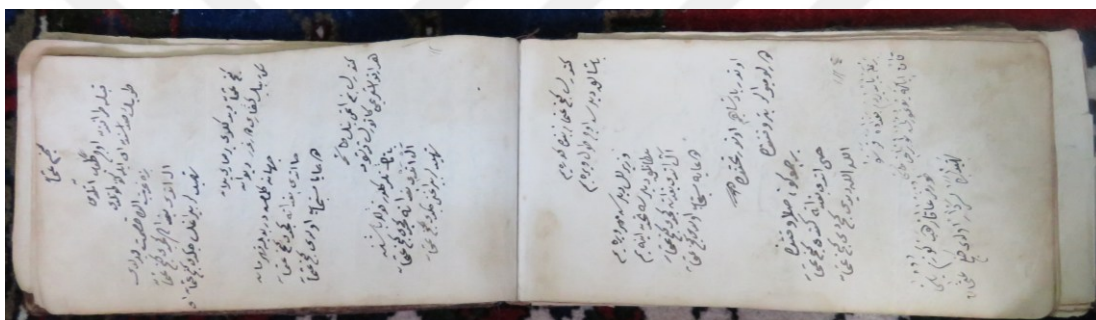
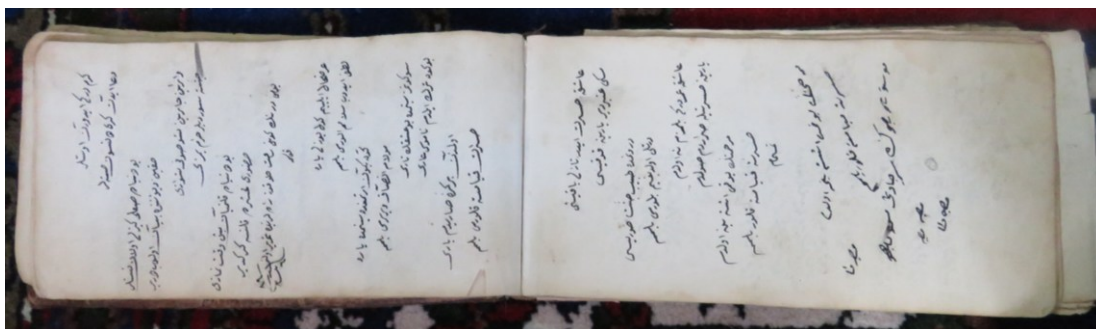
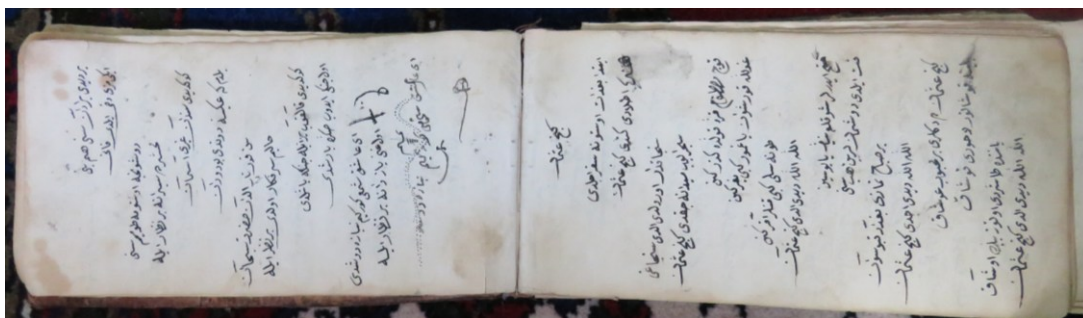
Ek 2. Orijinal Metin Resimleri

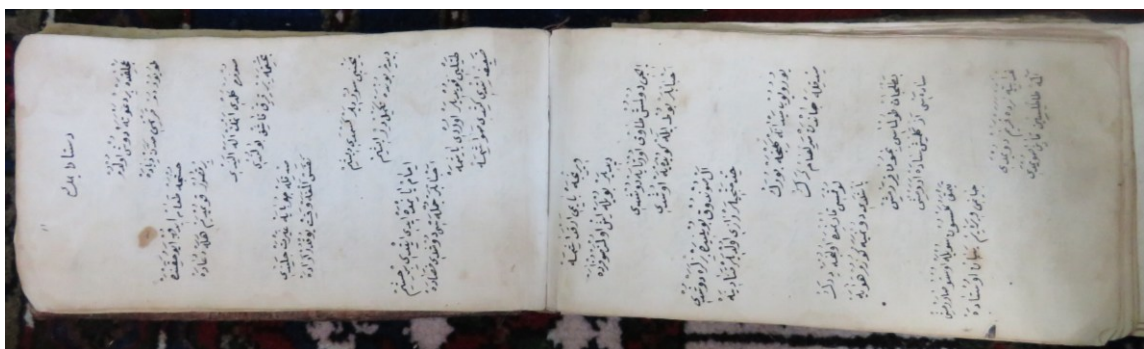
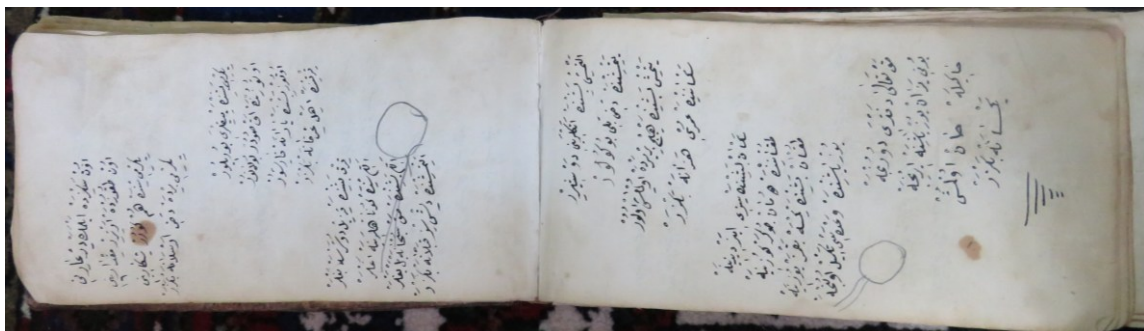
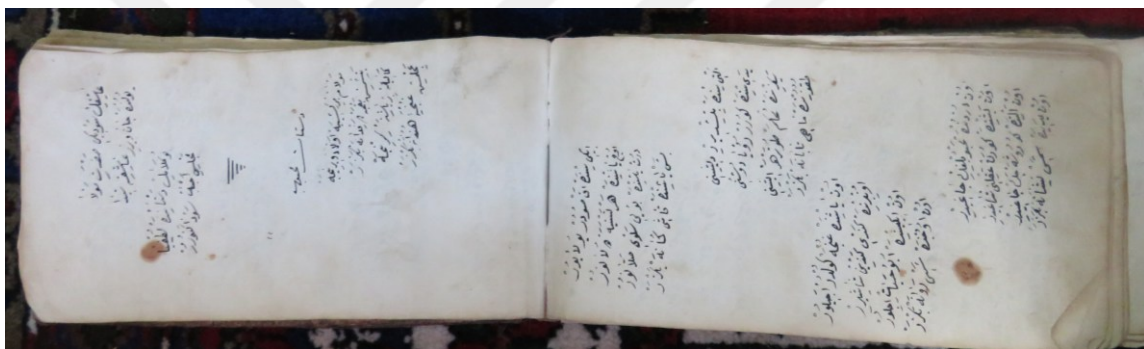
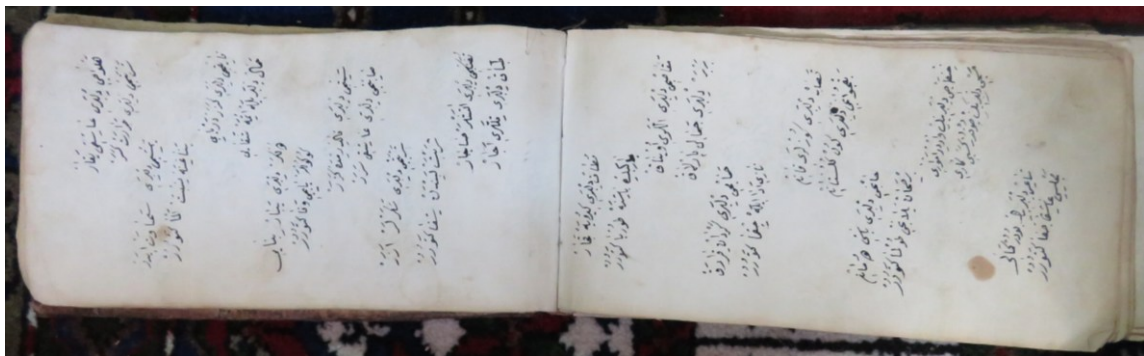
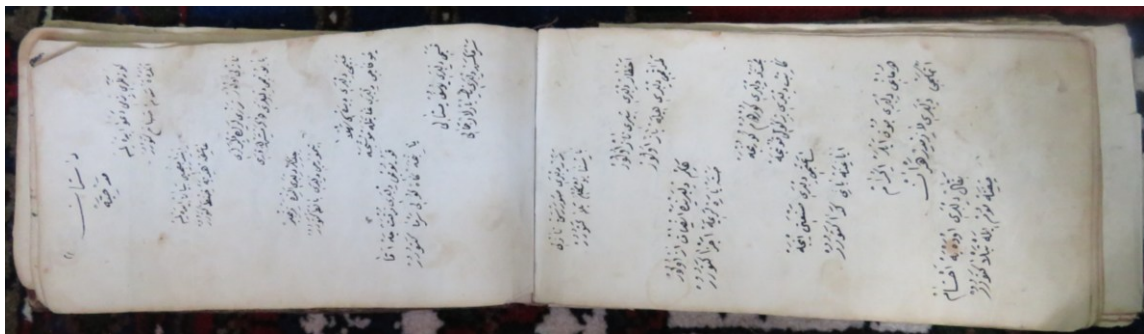

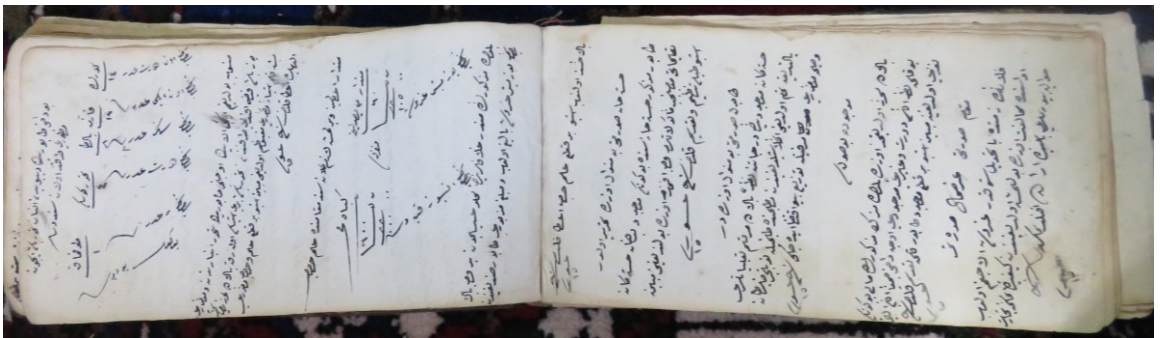
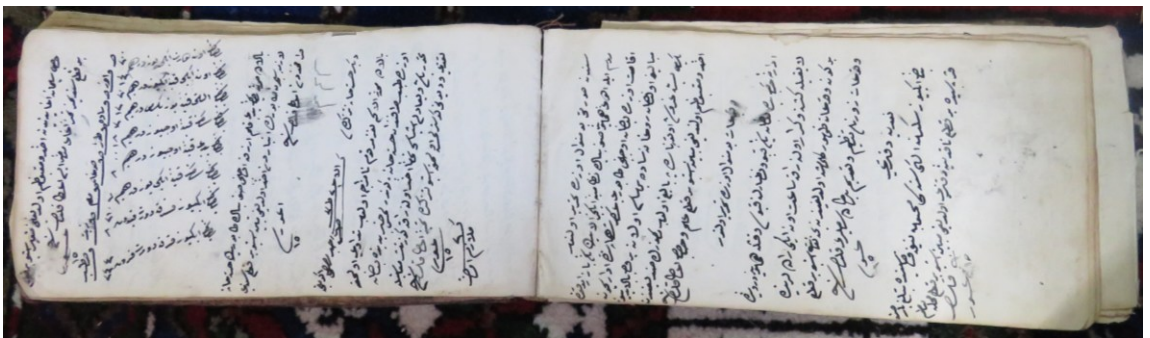
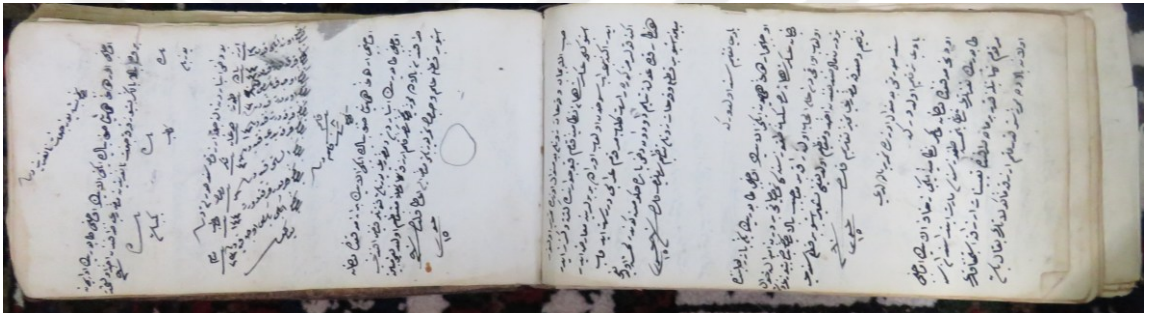
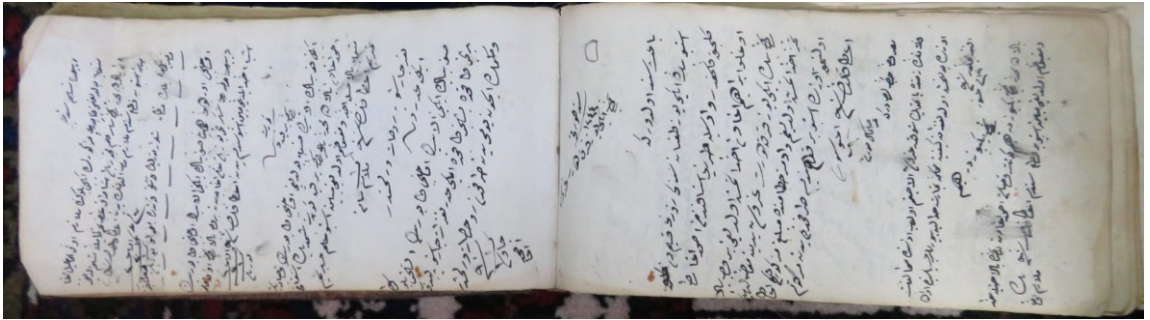
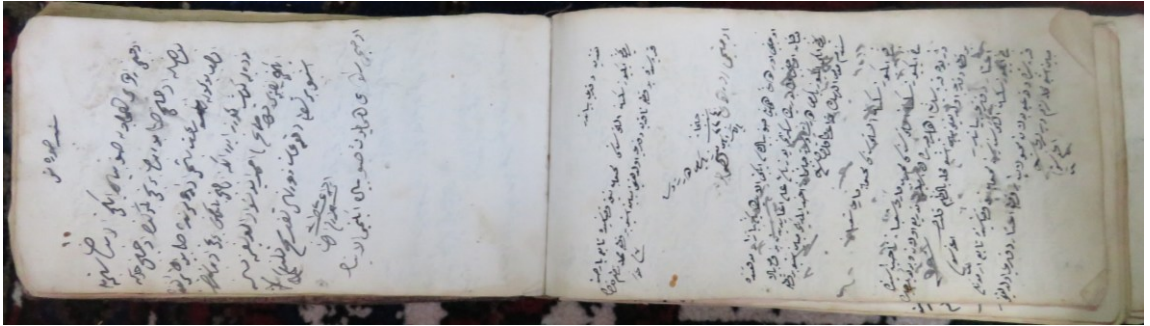

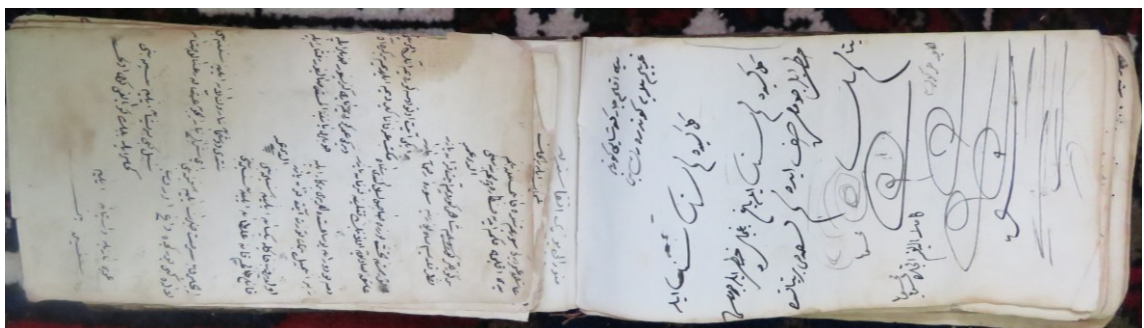
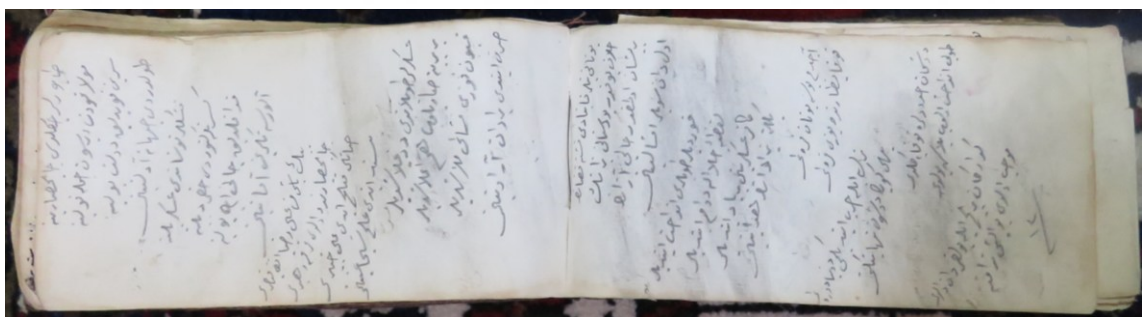
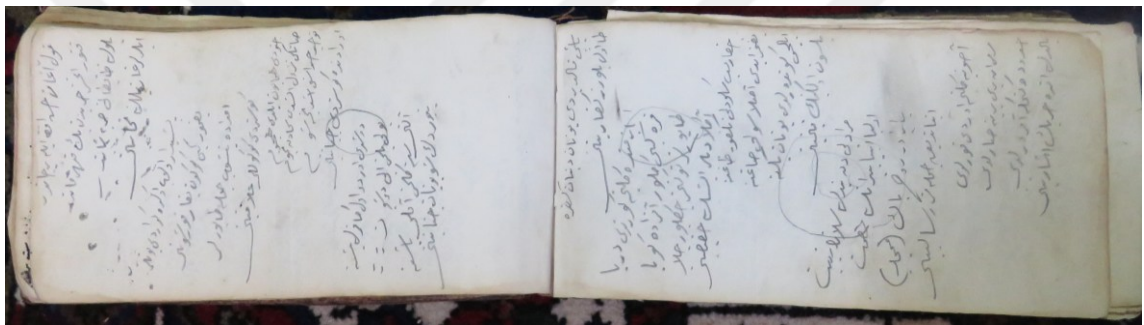
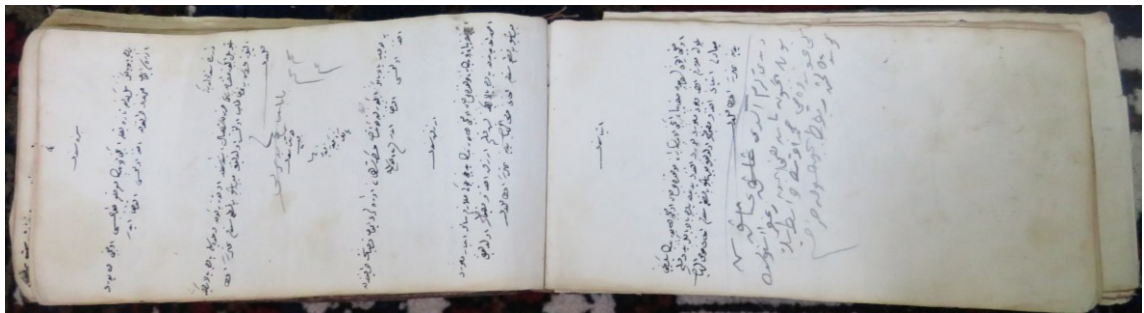
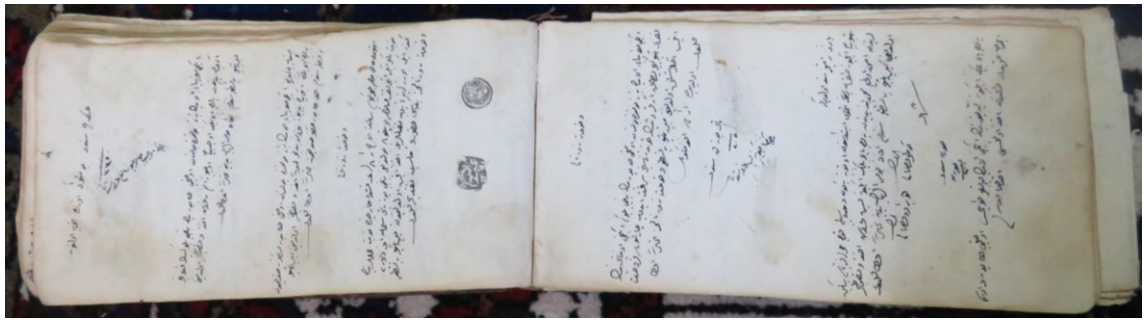

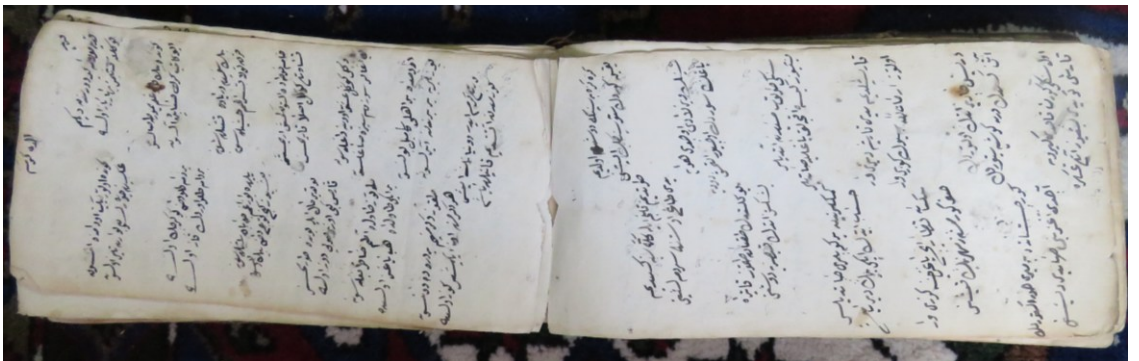

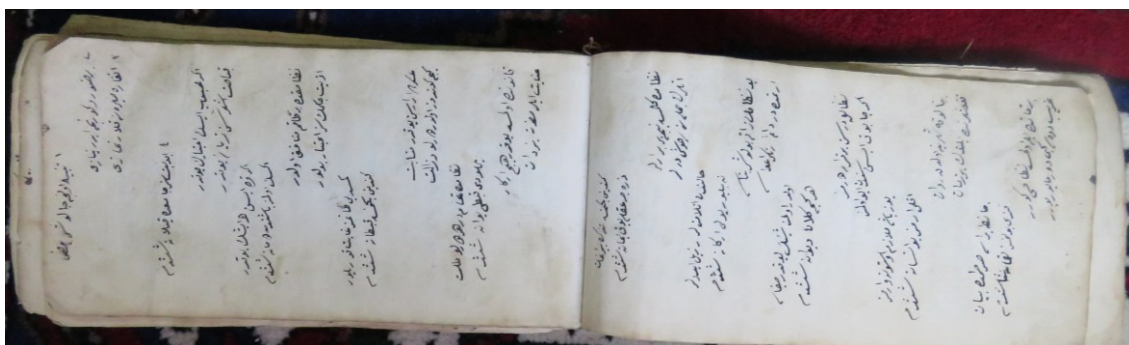
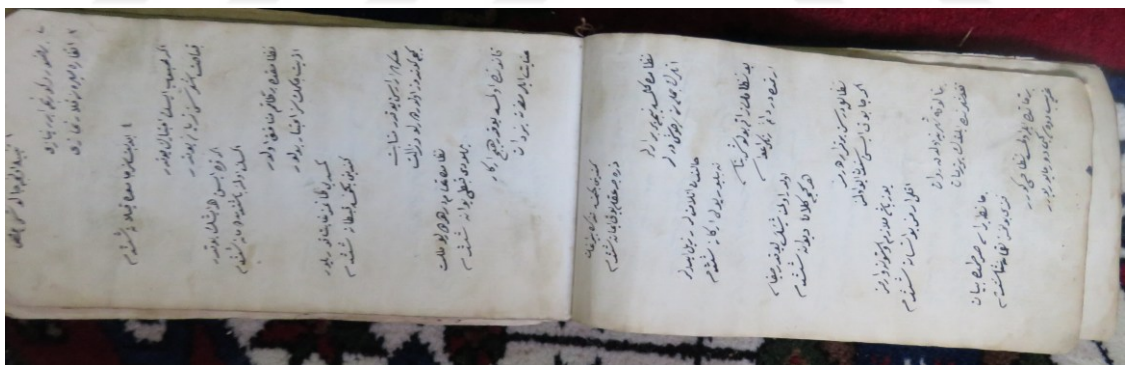
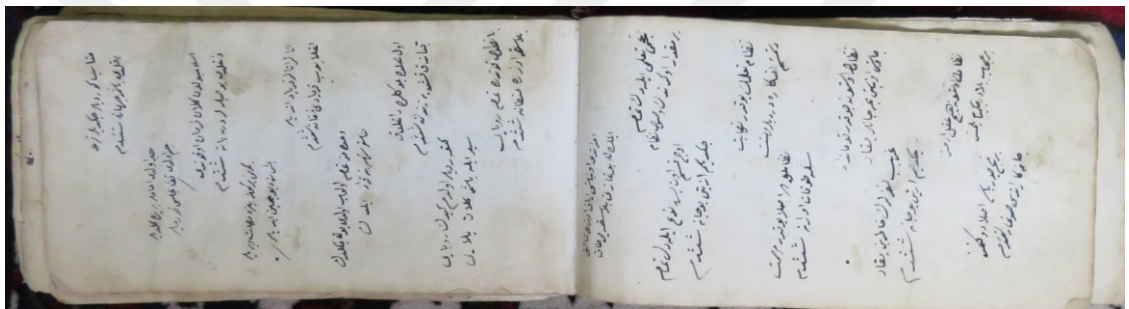
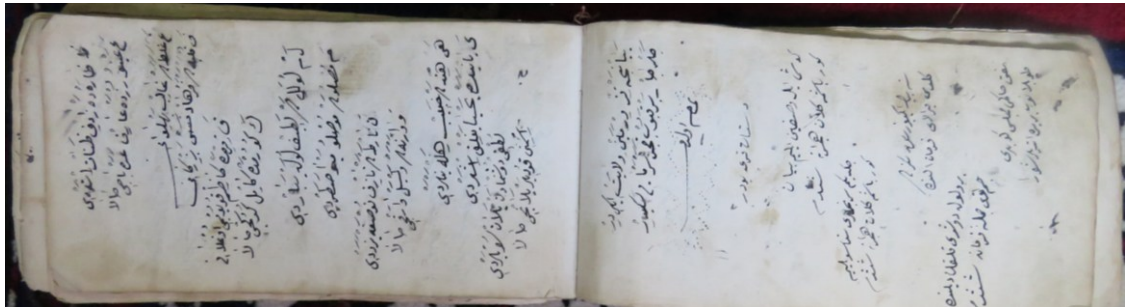
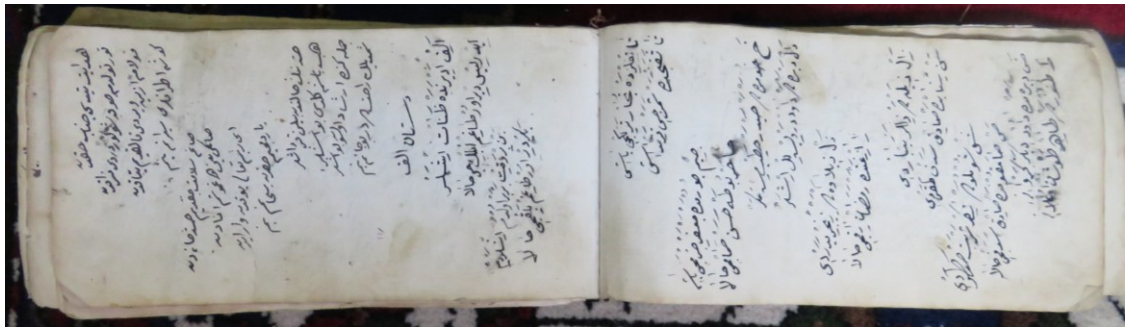

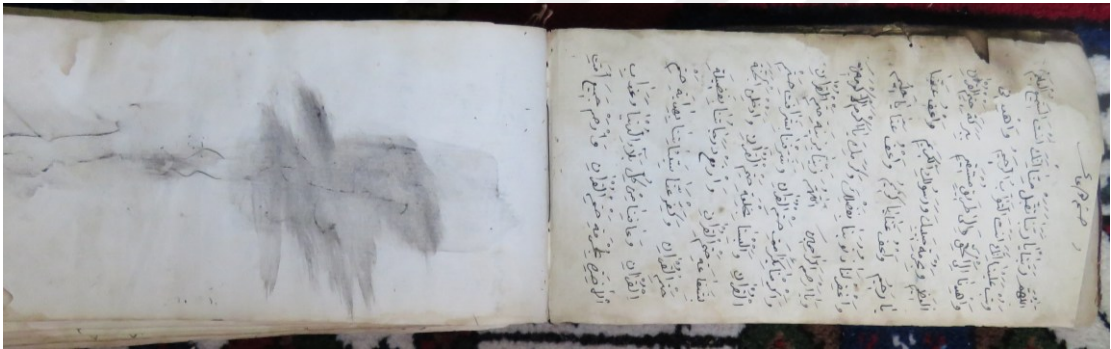
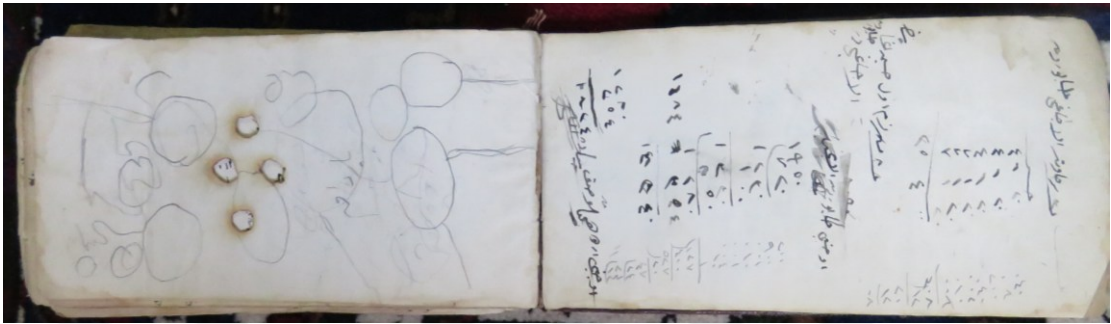
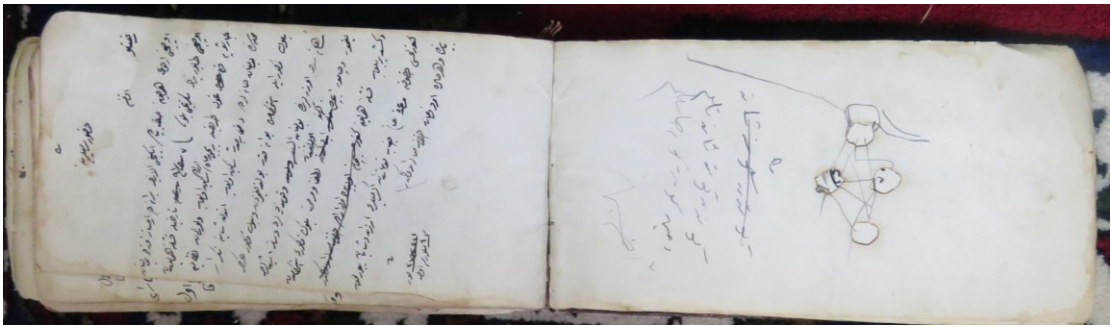

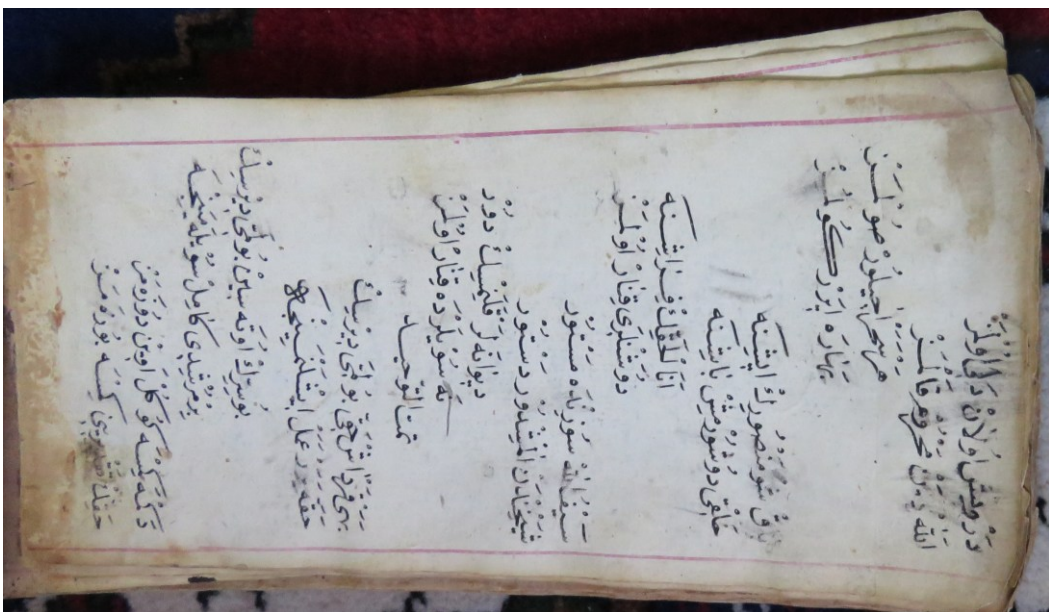
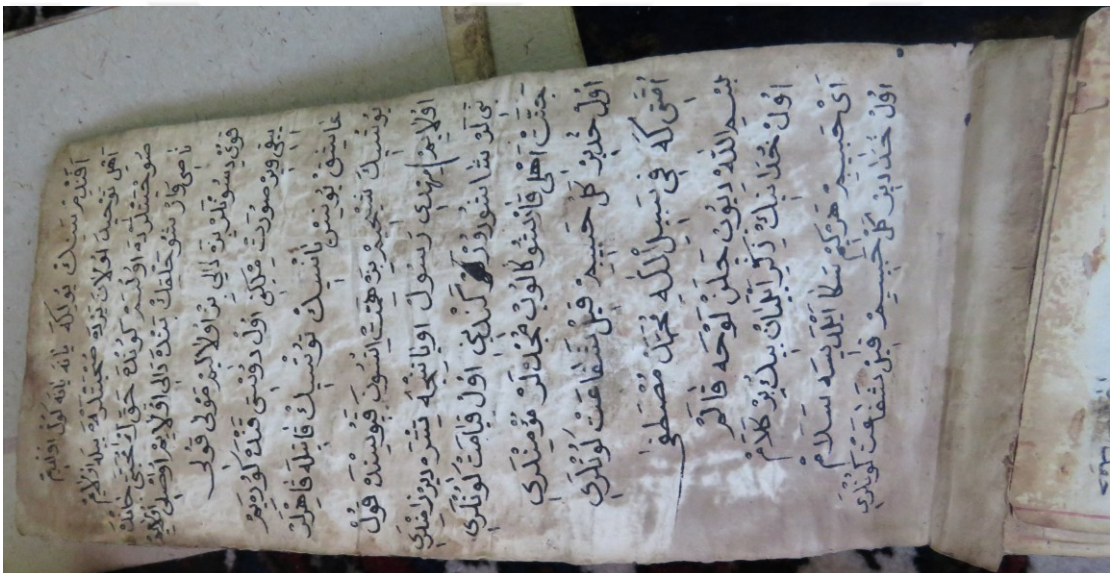

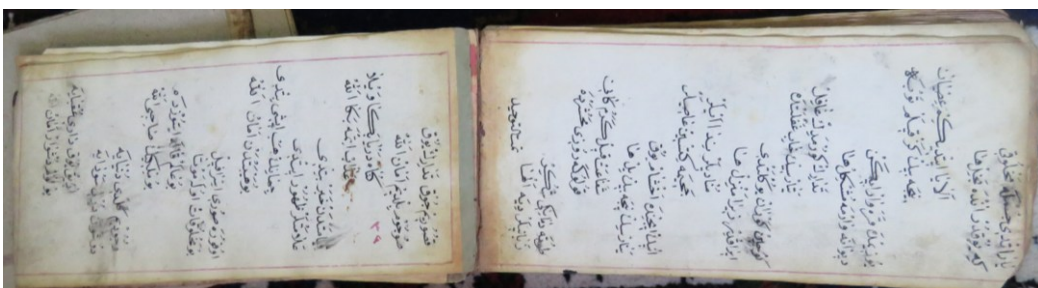
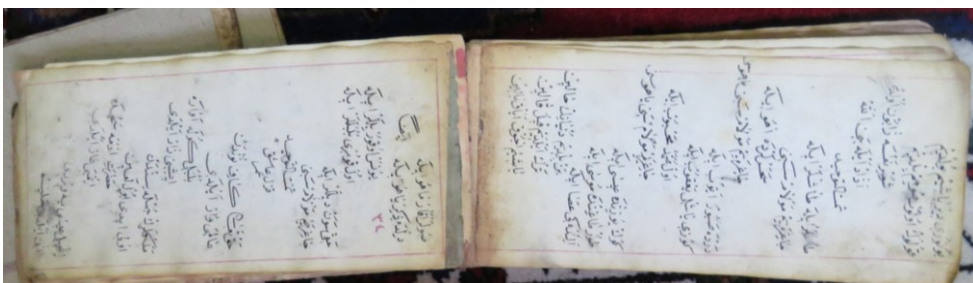
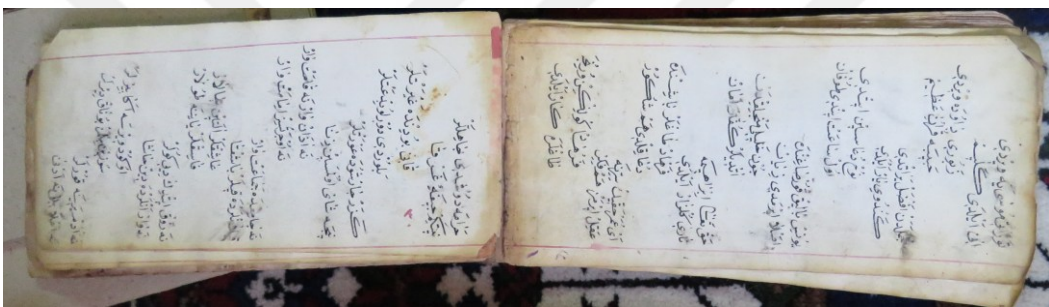
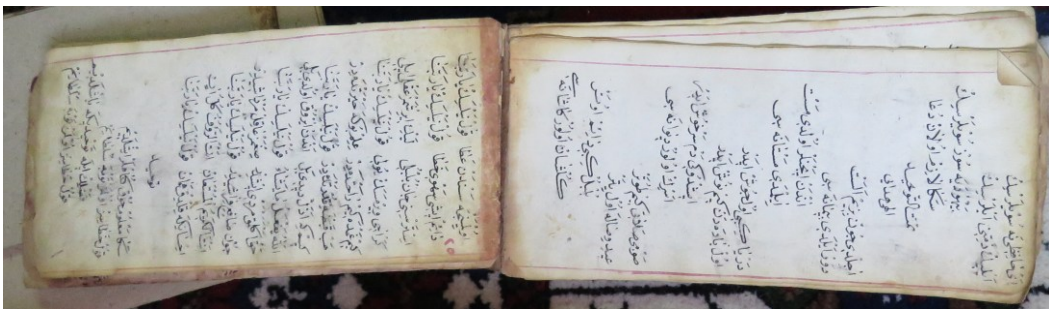

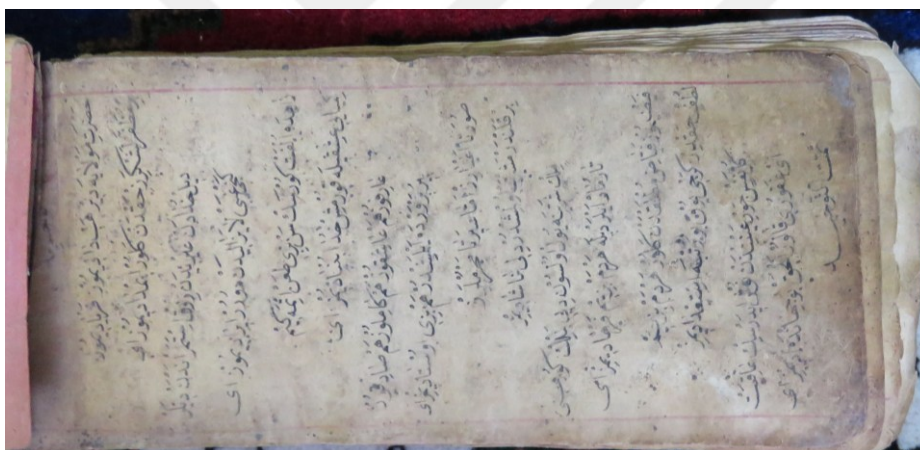
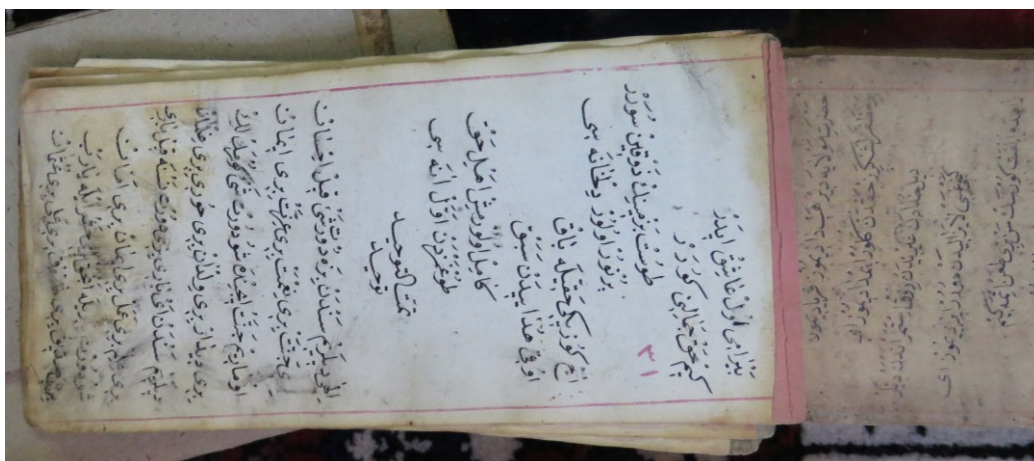
[illegible][illegible][illegible][illegible]

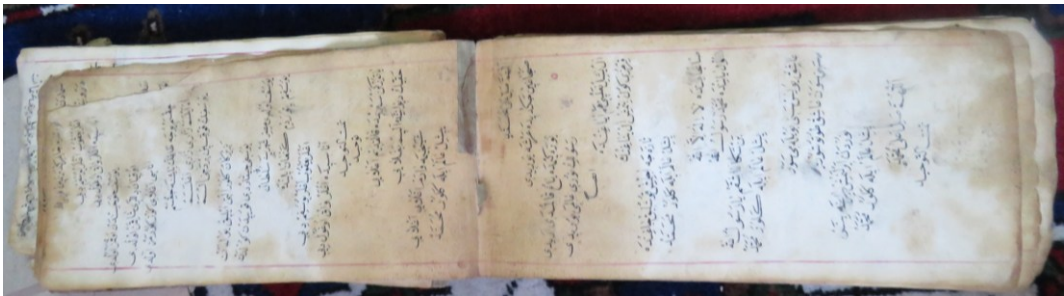
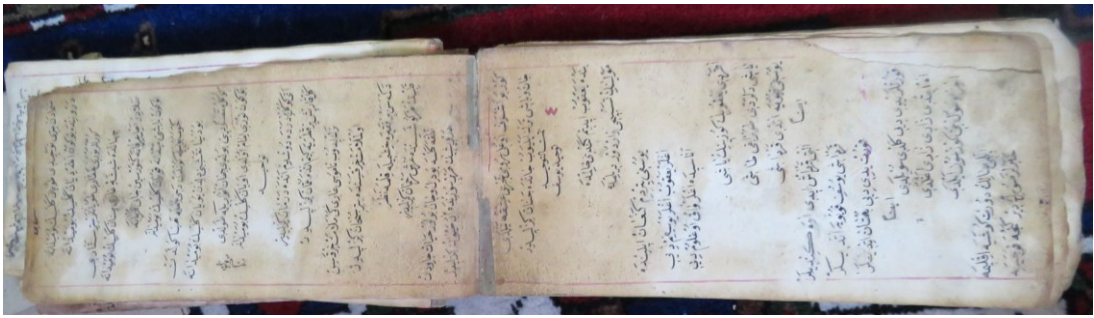

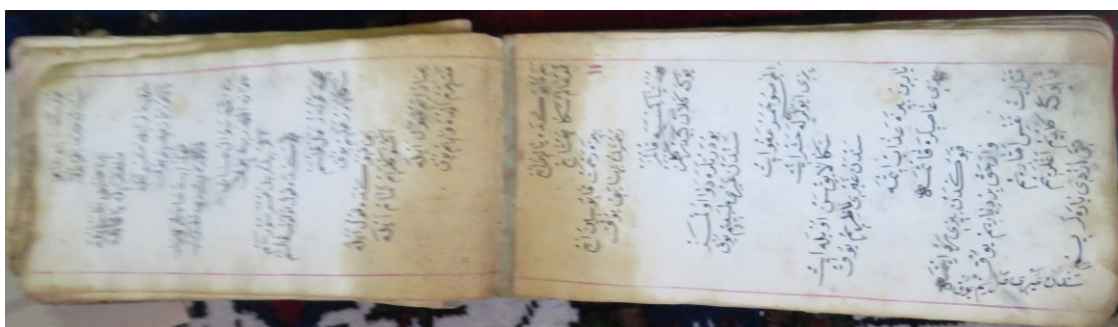
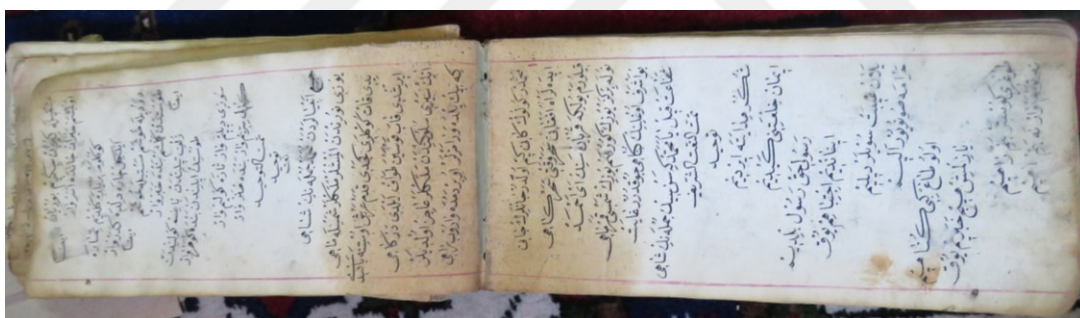

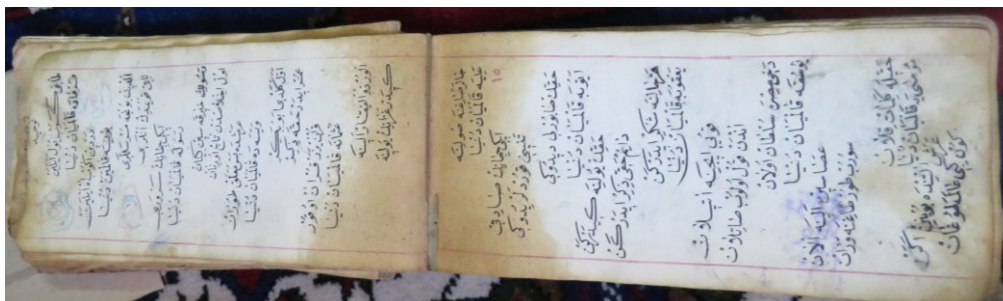
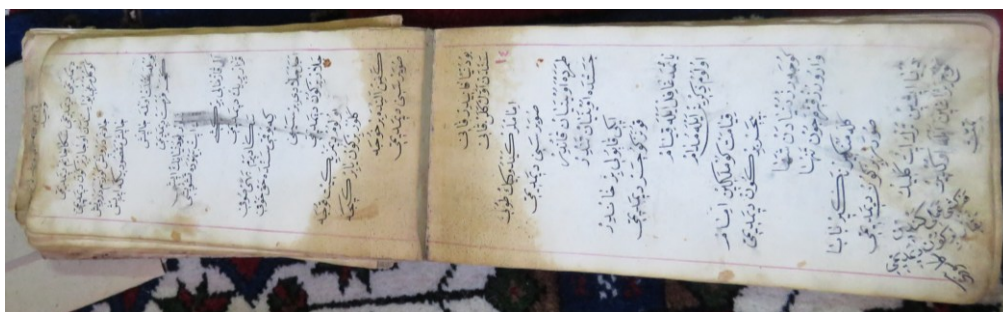
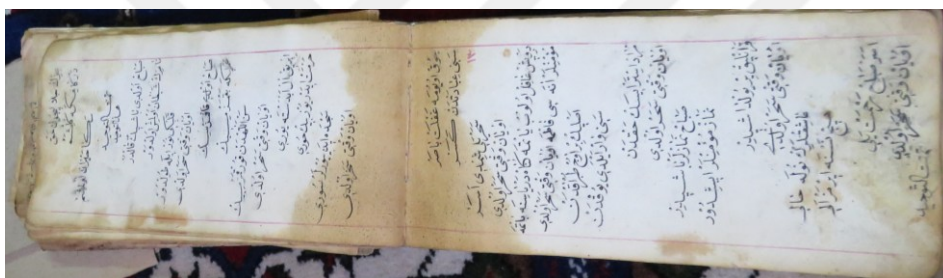
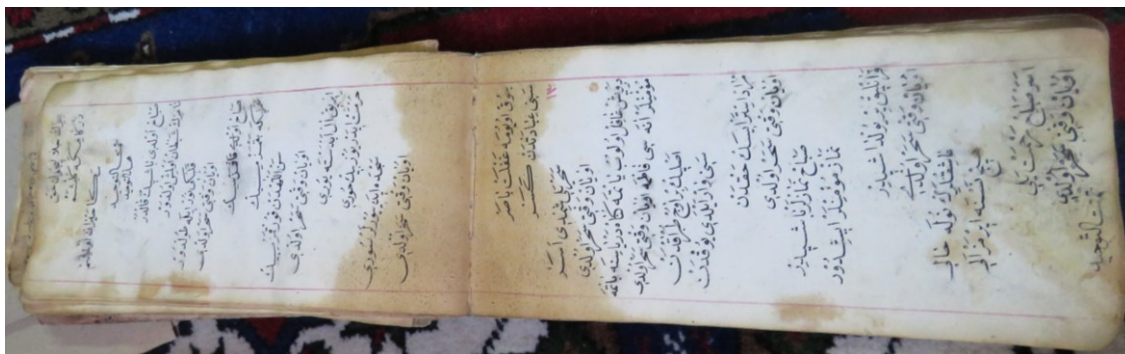

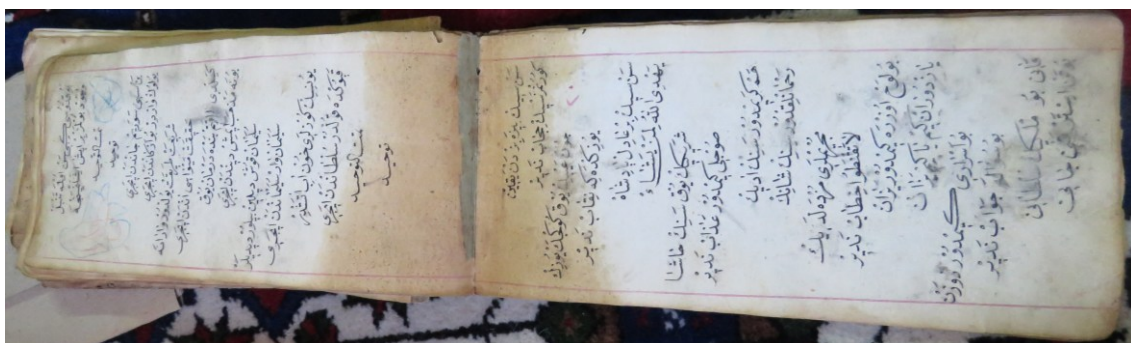
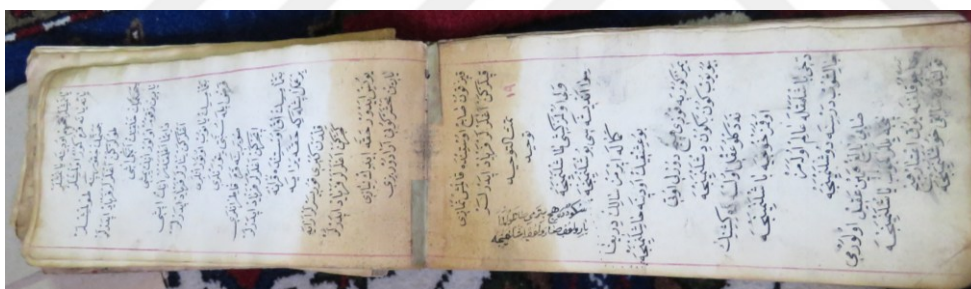
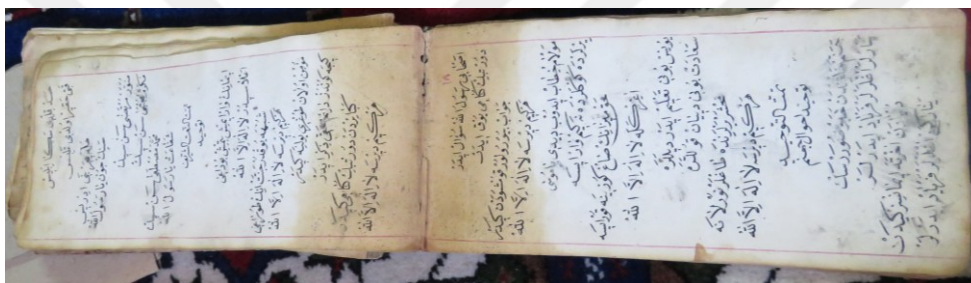
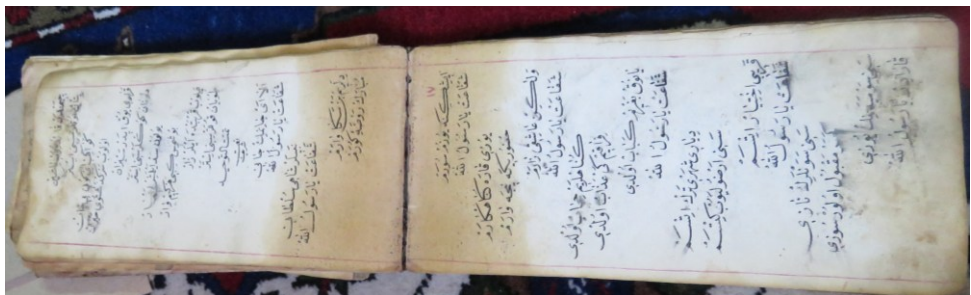

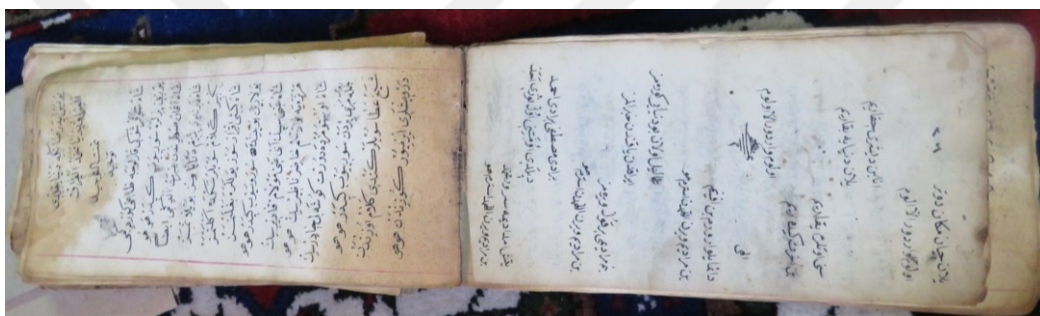
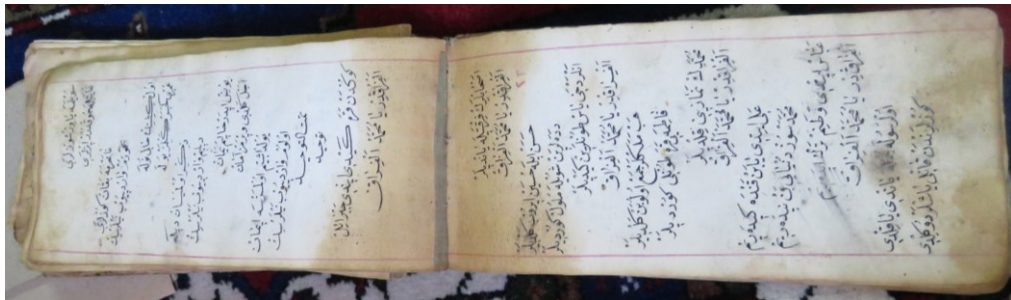
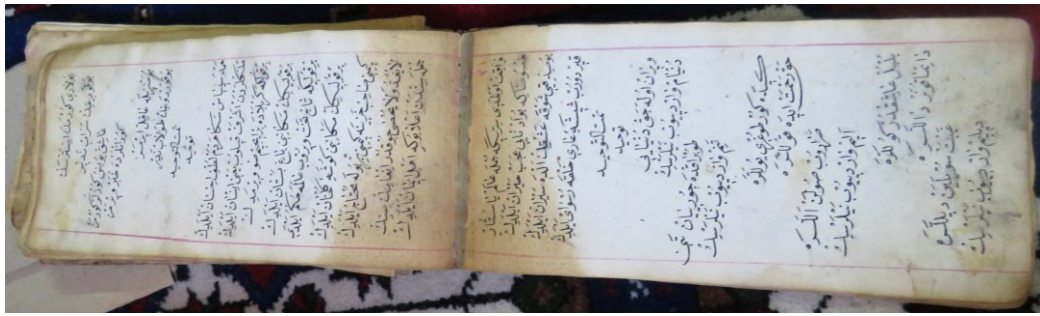

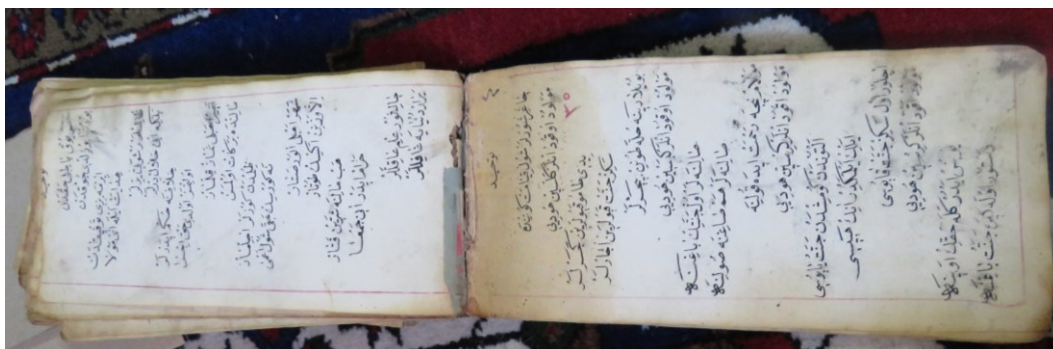
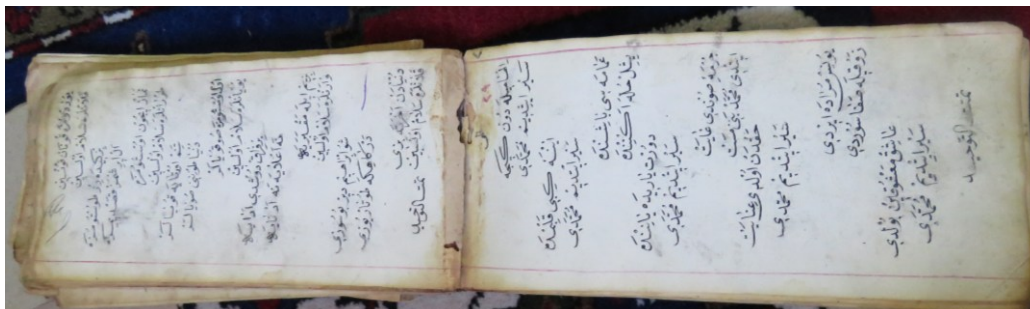
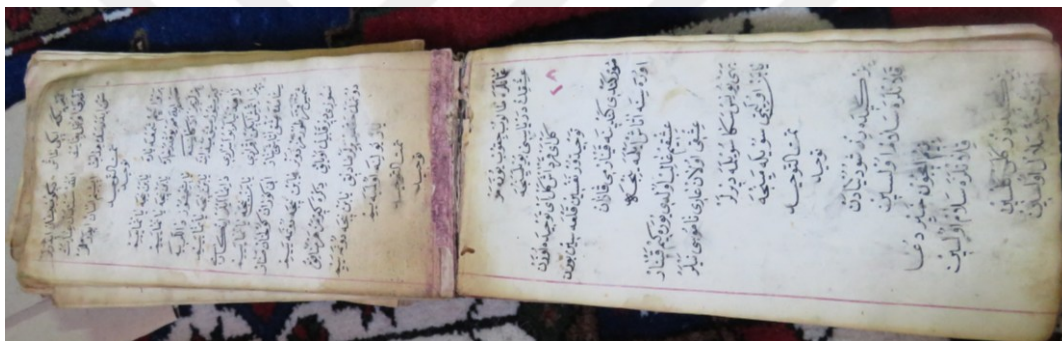
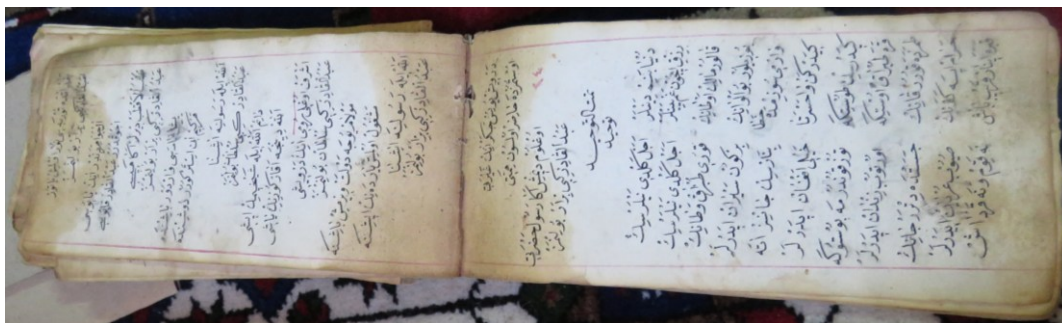

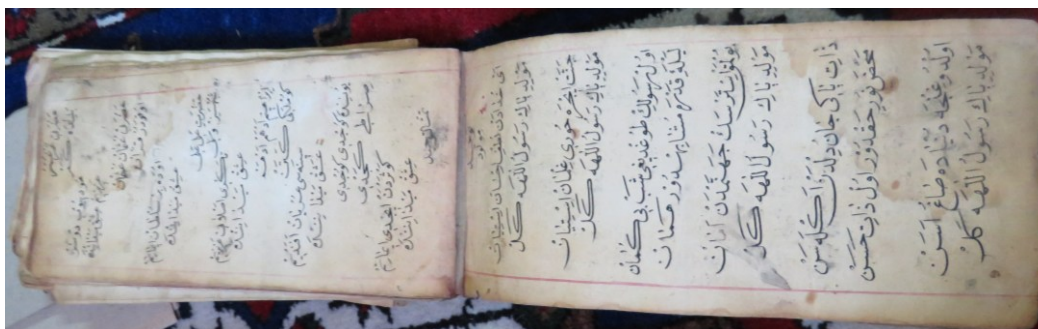
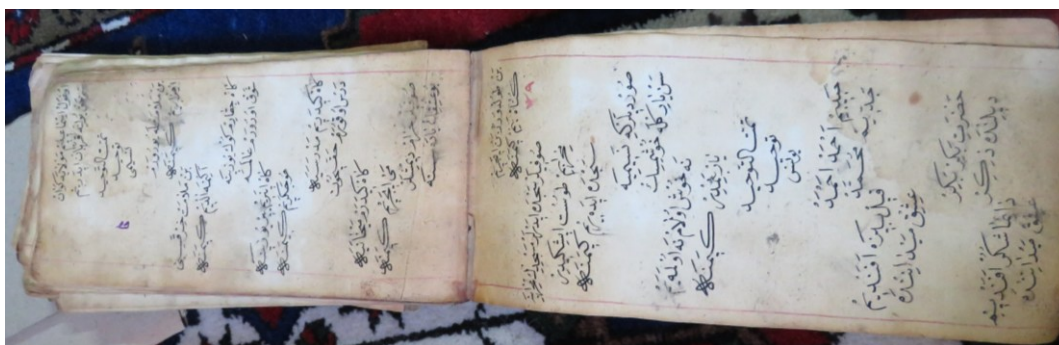
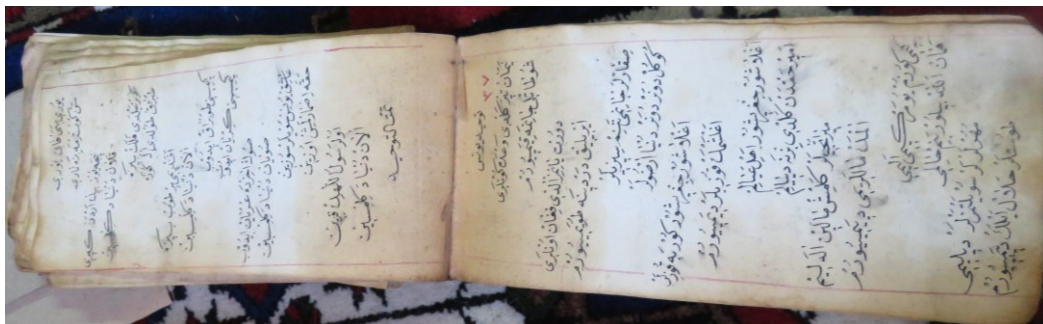

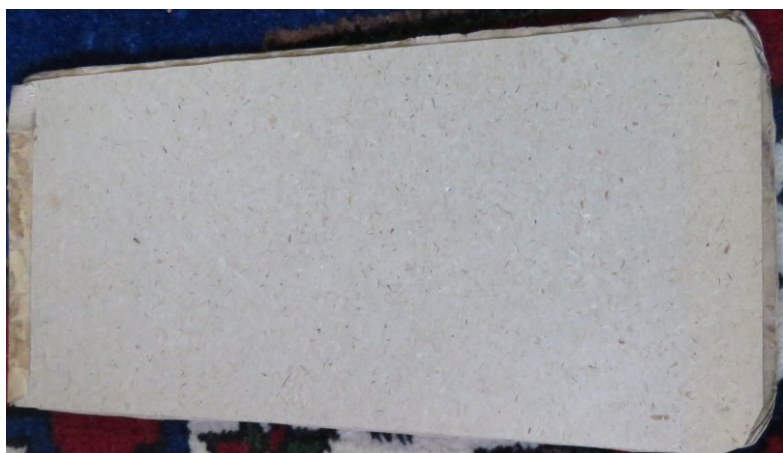
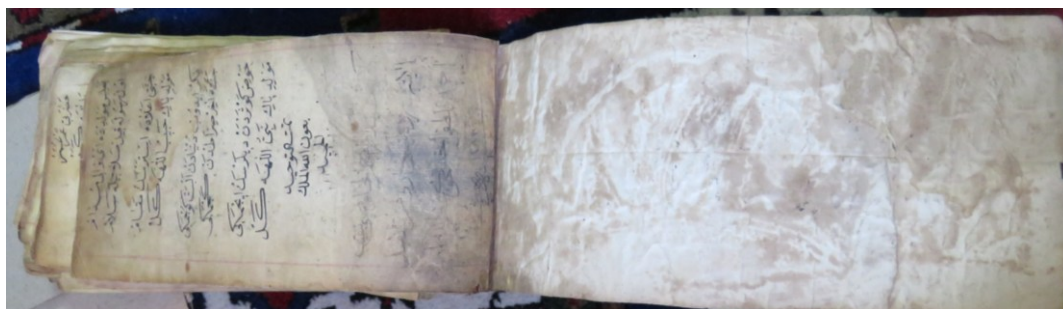

ÖZ GEÇMİŞ

1979 Elazığ doğumludur. 1996 yılında Elazığ Lisesi'nden mezun oldu. Daha sonra 1997 yılında Fırat Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans öğrenimine başladı. 2001 yılında mezun oldu. 2001 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Türkçe Öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 2019 Şubat döneminde Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Halen devam etmektedir. Evli 3 çocuk babasıdır. Dili İngilizcedir.

